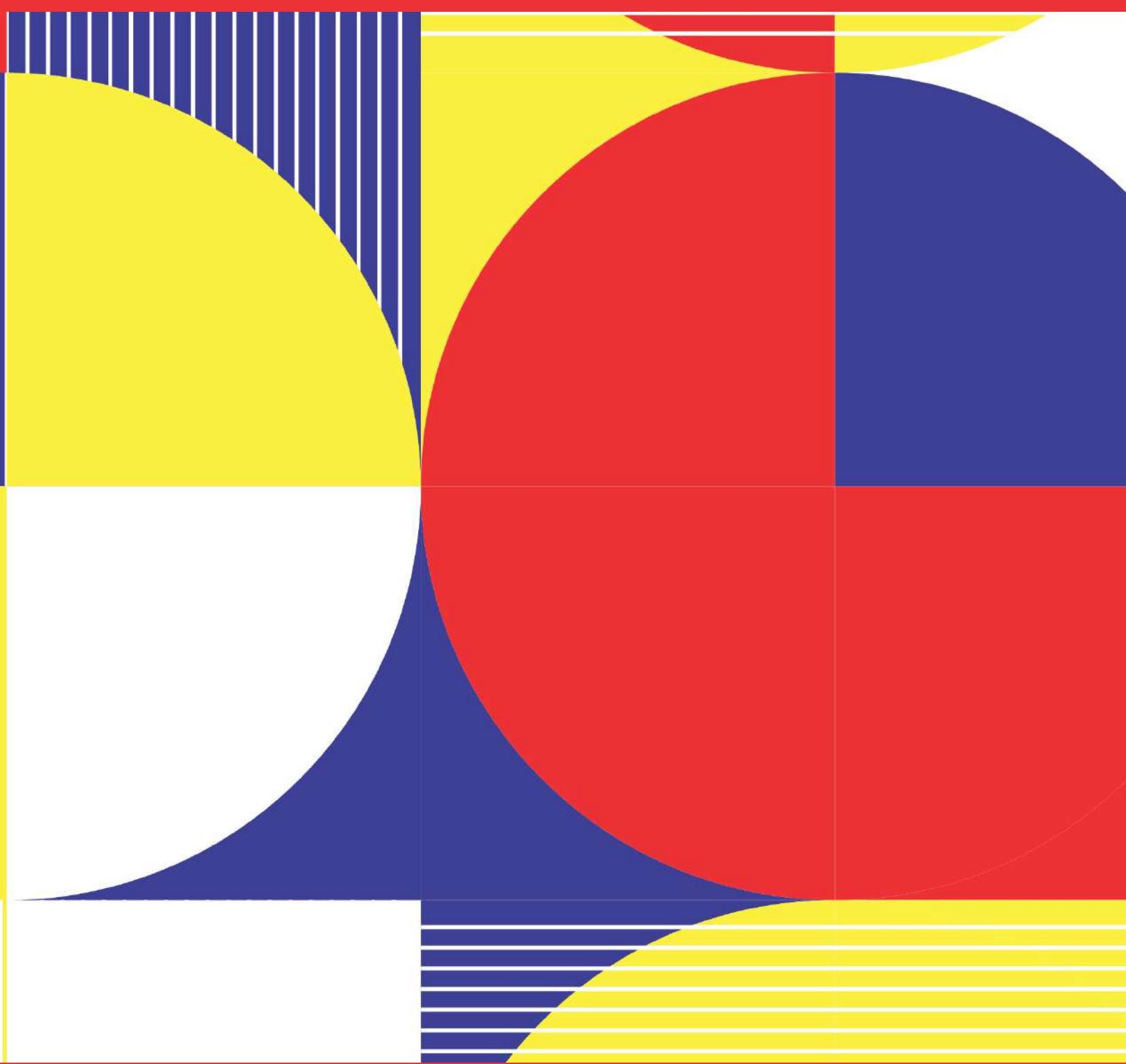

Pismo Związku Polaków w Rumunii

Polonus

9 (263) 2018 Revista Uniunii Polonezilor din România

KANCELARIA PREZYDENTA
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Adam Kwiatkowski

Warszawa, 14 września 2018 roku

Do Uczestników i Organizatorów
20. edycji Dni Polskich w Suczawie
Suczawa, Rumunia

Drodzy Rodacy,
Szanowani Państwo,

w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Pana Andrzeja Dudy oraz własnym składam serdeczne pozdrowienia wszystkim uczestnikom 20. edycji Dni Polskich w Suczawie. Cieszę się, że po raz kolejny spotykają się Państwo aby wziąć udział w tym radosnym dla rumuńskiej Polonii czasie, który przemienia się w prawdziwe święto polskości na bukowińskiej ziemi.

Jestem wdzięczny za Waszą ciężką pracę, która każdego dnia przyczynia się do krzewienia polskiej kultury, tradycji i historii. Wasze działania opierają się na pielęgnacji polskich korzeni oraz dumie z narodowego dziedzictwa, umacniając tym samym przekonanie, że jesteście godnymi reprezentantami Polski na arenie międzynarodowej. Zapewniam, że takie działania są bliskie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Panu Andrzejowi Dudzie.

Wyróżam uznanie dla wysiłku, jaki włożyli Państwo w przygotowanie bogatego programu tegorocznego spotkania. Ukażuje on, jak ważne są relacje polsko-rumuńskie, wartości polskiego dziedzictwa kulturowego, poczucie tożsamości i jedności Rodaków, w szczególnym roku upamiętnienia 100. rocznicy odzyskania Niepodległości przez Polskę. Jestem przekonany, że wystawy, koncerty, spotkania promocyjne i międzynarodowe sympozjum będą ciekawym doświadczeniem, przyniosą dużo radości oraz na długo pozostaną w pamięci wszystkich uczestników spotkania.

Wszystkim Państwu składam życzenia satysfakcji i radości płynącej ze wspólnego świętowania i promowania naszej Ojczyzny w Rumunii, niezapomnianych chwil spędzonych we wspólnym gronie, bogatych doznań oraz pomyślności w życiu osobistym i zawodowym.

Z serdecznym powitaniem,

Cancelaria Președintelui Republicii Polone
Secretar de Stat – Adam Kwiatkowski

Varșovia, 14 septembrie 2018

Către participanții și organizatorii celei de a 20-a ediții
a Zilelor Culturii Polone la Suceava, România

Dragi Compatrioți,
Doamnelor și Domnilor,

În numele Președintelui Republicii Polone, Domnul Andrzej Duda, cât și în numele meu personal, transmit salutări cordiale tuturor participanților la Zilele Culturii Polone din Suceava. Mă bucur pentru faptul că încă o dată vă întâlniți pentru a lua parte la acest moment fericit pentru diaspora poloneză din România, care se transformă într-o adevărată sărbătoare a spiritului polonez pe pământul bucovinean.

Sunt recunoscător pentru munca grea pe care o depuneți contribuind în fiecare zi la promovarea culturii, tradițiilor și istoriei poloneze. Acțiunile dumneavoastră se bazează pe cultivarea rădăcinilor poloneze, precum și a măndriei patrimoniului național, întărind astfel mărturia că sunteți reprezentanți demni ai Poloniei pe arena internațională. Vă asigur că astfel de activități sunt apropiate Președintelui Republicii Polone, Domnului Andrzej Duda.

Îmi exprim aprecierea pentru efortul pe care l-ați depus în pregătirea programului bogat al întâlnirii din acest an. Acestea arată cât de importante sunt relațiile polono-române, valoarea patrimoniului cultural polonez, simțul identității și unității conaționalilor, într-un an special care comemorează aniversarea a 100 de ani de la recastigarea independenței Poloniei. Sunt convins că expozițiile, concerte, întâlnirile de promovare și simpozionul internațional vor fi o experiență interesantă, vor aduce o mulțime de bucurii și vor rămâne pentru o lungă perioadă de timp în memoria tuturor participanților la eveniment.

Tuturor celor prezenți, Vă adresez urări pline de satisfacții și bucurii care decurg din sărbătorirea și promovarea comună a Patriei noastre în România, momente de neuitat petrecute într-un cerc comun, experiențe bogate de viață personală și profesională.

Cu cele mai sincere salutări,
Adam Kwiatkowski

DNI POLSKIE 1999-2018

We wrześniu 1999 r. z inicjatywy i na zaproszenie ówczesnego konsula RP w Bukareszcie Kazimierza Jurczaka – znakomitego rumunisty i znawcy relacji polsko-rumuńskich – spotkało się w Suczawie trzech polskich i trzech rumuńskich historyków z okazji 60. rocznicy wybuchu II wojny światowej i polskiego uchodźstwa do Rumunii. Konferencji pod nazwą „Druga wojna światowa na tle stosunków polsko-rumuńskich” towarzyszył koncert Zespołu Pieśni i Tańca „Krakus” Akademii Górnictwo-Hutniczej w Krakowie oraz wystawa fotografii Ewy Kamińskiej zatytułowana „To samo niebo”, pokazująca Polaków i ich sąsiadów innych narodowości, wspólnie mieszkających na Bukowinie. Po klosiem spotkania był tom z wygłoszonymi wówczas referatami.

W roku następnym na imprezę, którą oficjalnie nazwano Dniami Polskimi, do Suczawy przyjechało już 21 prelegentów – obok historyków byli to także filolodzy i etnografowie. Odtąd stała się przedsięwzięciem dorocznym, łączącym sympozjum naukowe i imprezy towarzyszące: pokazy filmów, wystawy, koncerty, a także odwiedziny u Polaków na Bukowinie, od 2006 r. w formie dożynek w Nowym Sołoncu. Z czasem rozszerzało się grono badaczy biorących udział w sympozjum. Do coraz liczniejszego grona historyków dołączyli znawcy problematyki bukowińskiej i polonijnej, filolodzy: rumuniści z Polski i poloniści z Rumunii, etnografowie, historycy sztuki, historycy kultury, nie tylko z Polski i Rumunii, ale także z Ukrainy i Republiki Mołdawii czy Republiki Czeskiej, stąd też zaistniała potrzeba tworzenia tematycznych sekcji i paneli. Naukowcom praktycznie od początku towarzyszyły sympatycy i orędownicy rozwijania dobrych relacji polsko-rumuńskich, studenci rumunistyki z Poznania i Krakowa, członkowie Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie, oficjalne delegacje polskich parlamentarzystów, przedstawiciele polskiej placówki dyplomatycznej i Instytutu Polskiego w Bukareszcie – silnie wspierający zawsze Związek Polaków w Rumunii w organizacji Dni Polskich, władze samorządowe województwa śląskiego, lubuskiego, małopolskiego i podkarpackiego, przedstawiciele instytucji działających na rzecz Polonii, zwłaszcza Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Gości mi Dni Polskich byli także zawsze przedstawiciele lokalnych władz wojewódzkich i miejskich. Właśnie podczas Dni Polskich w roku 2012 podpisano umowę o współpracy pomiędzy Okręgiem Suczawa i Województwem Podkarpackim. Stałym partnerem organizatorów było i pozostało Muzeum Bukowiny, w którego gościnnych progach najczęściej odbywa się otwarcie Dni Polskich i obrady sympozjum. Dni Polskie i dożynki zaszczycały swoją obecnością także biskupi diecezji Jassy, wpierali je miejscowi księża i duchowni z Polski. Dość przypomnieć, że uroczystości dożynkowe w kościele parafialnym w Nowym Sołoncu w roku 2017 celebrował kardynał Kazimierz Nycz arcybiskup metropolita warszawski. W 2002 r. przed-

ZILELE CULTURII POLONE 1999-2018

În septembrie 1999, la inițiativa și invitația fostului consul R.P. la București, Kazimierz Jurczak – remarcabil lingvist român și cunoșcător al relațiilor polono-române – s-au întâlnit la Suceava trei istorici polonezi și trei istorici români cu ocazia a 60 de ani de la izbucnirea celui de-al II-lea Război Mondial și de la emigrările poloneze în România. Conferința cu titlul „Al II-lea Război Mondial pe fondul relațiilor polono-române” a fost însoțită de un concert al Ansamblului de Cântece și Dansuri „Krakus” al Academiei de Minerit și Metalurgie din Cracovia și expoziția de fotografie a Ewei Kamińska intitulată „Același cer” care arăta polonezii și vecinii lor de altă naționalitate, locuind împreună în Bucovina. Rodul întâlnirii a fost un volum cu referatele prezentate atunci.

În anul următor, la evenimentul, care a primit denumirea oficială de Zilele Culturii Polone, la Suceava au venit 21 de referenți – pe lângă istorici au fost și filologi și etnografi. De atunci a devenit un eveniment anual care unește simpozionul științific cu evenimentele adiacente: proiecții de film, expoziții, concerte, dar și vizarea polonezilor din Bucovina, din anul 2006 sub formă de întâlnire cu ocazia Sărbătorii Roadelor la Soloneț Nou. Cu timpul s-a largit cercul de cercetători care iau parte la simpozion. La cercul istoricilor, din ce în ce mai numeros, s-au alăturat cunoșcătorii problematicii bucovinene și ai diasporei poloneze, filologi: lingviști polonezi din România și lingviști români din Polonia, etnografi, istorici ai artei, istorici ai culturii nu doar din Polonia și România, dar și din Ucraina și Republica Moldova sau Republica Cehă. De aici s-a născut nevoia de a crea noi secțiuni și panele de discuții. Practic de la început oamenii de știință au fost mereu însoțiti de simpatizanți și apărători ai dezvoltării bunelor relații polono-române, studenții la limba română din Poznań și Cracovia, membrii Societății Polono-Române din Cracovia, delegații oficiale ale parlamentarilor polonezi, reprezentanți ai corpului diplomatic și ai Institutului Polonez din București – sprijinind puternic Uniunea Polonezilor din România în organizarea Zilelor Culturii Polone, autorități autoadministrative din județul Śląsk, Lubuski, Małopolska și Podkarpacie, reprezentanți ai instituțiilor care activează pentru diaspora poloneză, mai ales Asociația „Wspólnota Polska”. Oaspetii ai Zilelor Culturii Polone au fost mereu și reprezentanți ai autorităților județene și locale. Chiar în timpul Zilelor Culturii Polone din anul 2012 s-a semnat un contract de colaborare între județul Suceava și voievodatul Podkarpacie. Partener permanent al organizatorilor a fost și este Muzeul Bucovinei, în al cărui incintă se desfășoară cel mai des deschiderea Zilelor Culturii Polone, dar și dezbaterile simpozionului. Zilele Culturii Polone și Sărbătoarea Roadelor au fost onorate de prezența episcopilor diecezei de Iași și susținute de preoții locali și preoți din Polonia. Trebuie amintit că Sfânta Liturghie solemnă celebrată în biserică din Soloneț Nou la Sărbătoarea Roadelor din anul 2017 a fost oficiată de către cardinalul Kazimierz Nycz.

sięwzięciu dodano hasło „Bliżej siebie”, towarzyszące mu odtąd i doskonale oddające jego charakter i cel. Dni Polskie mają bowiem pokazywać to, co łączy Polaków i Rumunów w historii i kulturze, ale także zbliżać oba narody współcześnie. Mają również promować Polskę w regionie zamieszkałym przez skupisko Polonii rumuńskiej oraz samą Polonię, jej dorobek, historię i dzień dzisiejszy.

W ciągu 20 edycji Dni Polskich podczas symposium wystąpiło 260 prelegentów, wygłoszono 614 referatów, a 547 zostało opublikowanych w 19 tomach. Patrząc na kolejne zbiory, nie ma wątpliwości, że wydarenie się rozrastało, zwiększało się z czasem i format tomów i ich objętość, coraz bogatsza stawała się także tematyka, powiększało się grono autorów. W ramach imprez kulturalnych podczas Dni Polskich wystąpiły dziesiątki zespołów folklorystycznych z Polski, zespoły polonijne z Rumunii, Ukrainy, Republiki Mołdawii. Odbywały się pokazy polskich filmów, przedstawienia teatralne, w tym także dla dzieci, można było obejrzeć wystawy rzeźby, malarstwa, fotografii, plakatu. W 2002 r. w ramach Dni Polskich odbyło się spotkanie regionalne przedstawicieli organizacji polonijnych z 10 krajów Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, rok później targi mniejszości narodowych. Kilkakrotnie organizowano warsztaty tłumaczeniowe dla młodzieży. Organizatorzy zapraszali także gości do wspólnych obchodów ważnych dla rumuńskiej Polonii rocznic: 200-lecia przybycia górali czadeckich na Bukowinę w 2003 r., 100-lecia bazyliki mniejszej w Kaczyce w 2004 r., 15-lecia Związku Polaków w Rumunii w 2005 r., 60-lecia reemigracji do Polski w 2007 r. Przy tej okazji uroczystie otwierano także Domy Polskie, świętowano rocznice powstawania „polskich” wsi, jubileusze zespołów polonijnych. W sposób szczególny podkreślano także ważne dla relacji polsko-rumuńskich historyczne wydarzenia: obok 60. rocznicy polskiego uchodźstwa podczas pierwszej edycji w 1999 r., także 70. rocznicy września 1939 r. w 2009 r. czy 100-lecie Odzyskania przez Polskę Niepodległości i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii w tym roku. Oddzielnym punktem programu stała się z czasem prezentacja wydawnictw na temat relacji polsko-rumuńskich i pozycji związanych z Polską i Rumunią, a także promocje książek z udziałem autorów.

Dni Polskie to moc wspomnień, pozytywnych wrażeń czy wzruszających momentów: pamiętny seans „Ogniem i mieczem” w wypełnionym po brzegi suczawskim kinie, koncert Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”, do dziś wspominany przez mieszkańców miasta, niezognianie pikniki w Pojanie Mikuli czy Pleszy, pierwsze dożynki w Nowym Sołońcu z udziałem kapeli „Trebunie Tutki”, wyjazd do miejsca internowania prezydenta Ignacego Mościskiego w Bicaz, cała sala nucząca rumuńskie szlagiery podczas referatu o rumuńskich wykonawcach występujących podczas Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie, wspomnienia, z jakimi dzielili się z nami podczas symposium Pani Maria Lesiecka i uchodźcy do Rumunii z czasów II wojny: Panowie Tadeusz Gaydamowicz czy Aleksander Semlak.

mierz Nycz, arhipiscop mitropolit al Varșoviei. În anul 2002 evenimentului i s-a acordat deviza „Mai aproape unii de alții”, care îl însoțește până acum și care descrie foarte bine caracterul și scopul acestuia. Zilele Culturii Polone trebuie să arate ceea ce îi unește pe polonezi și pe români în istorie și în cultură, dar și să apropie ambele popoare în prezent. De asemenea, trebuie să promoveze Polonia în regiunea unde locuiește diaspora poloneză română, precum și diaspora însăși, patrimoniul, istoria și prezentul.

Pe parcursul a 20 de ediții ale Zilelor Culturii Polone, în timpul simpozionului au participat 260 de referenți, au fost prezentate 614 referate, iar 547 de referate au fost publicate în 19 volume. Privind la colecțiile apărute, nu există îndoială că evenimentul a crescut, cu timpul s-a mărit și formatul volumelor și dimensiunea lor, tematica a devenit din ce în ce mai bogată, s-a mărit cercul autorilor. În cadrul evenimentelor culturale din timpul Zilelor Culturii Polone au evoluat zeci de ansambluri folclorice din Polonia, ansambluri ale diasporii poloneze din România, Ucraina, Republica Moldova. Au avut loc proiecții de filme poloneze, spectacole de teatru printre care și pentru copii, s-au putut vizualiza expoziții de sculptură, pictură, fotografie și afiș. În anul 2002, în cadrul Zilelor Culturii Polone a avut loc întâlnirea regională a reprezentanților organizațiilor diasporii poloneze din 10 țări ale Europei Centrale și de Sud-Est, un an mai târziu au avut loc târgurile minorităților naționale. Cățiva ani la rând au fost organizate ateliere de traducere pentru tineri. Organizatorii au invitat oaspeții la sărbători importante pentru diaspora poloneză din România: 200 de ani de la venirea muntenilor din Czadca în Bucovina – în anul 2003, 100 de ani de la construirea Bazilicii Minor de la Cacica – în anul 2004, 15 ani de la înființarea Uniunii Polonezilor din România – în anul 2005, 60 de ani de la repatrierile în Polonia – în anul 2007. Cu această ocazie avea loc deschiderea festivală a Caselor Polone, sărbătorindu-se aniversări și înființări satelor „poloneze”, jubilee ale ansamblurilor diasporii poloneze. Într-un mod special au fost subliniate evenimente istorice importante pentru relațiile polono-române: aniversarea a 60 de ani de la emigrarea poloneză, din timpul primei ediții din anul 1999, dar și 70 de ani de la evenimentele din septembrie 1939, în anul 2009 sau Centenarul Independenței Poloniei și Marii Uniri a României din acest an. Un punct separat în programul evenimentului a devenit cu timpul prezentarea de publicații pe tema relațiilor polono-române și pozițiilor legate de Polonia și România, dar și promovarea cărților cu participarea autorilor.

Zilele Culturii Polone reprezintă multe amintiri, impresii pozitive sau momente emoționante: reprezentarea memorabilă „Prin foc și sabie” film prezentat la cinematograful sucevean arhiplin, concertul Ansamblului de Cântece și Dansuri „Śląsk”, până astăzi pomenit de locuitorii orașului, neuitatele picnicuri din Poiana Micului sau Pleșa, prima ediție a Sărbătorii Roadelor de la Solonețu Nou cu participarea orchestrei „Trebunie Tutki”, excursia până la locul unde a fost reținut președintele Ignacy Mościski la Bicaz, întreaga sală fredonând slagărele românești în timpul referatului des-

Dni Polskie to także wszystko to, co dzieje się corocznie jakby na ich marginesie – spotkania, nawiązujące się przyjaźnie i relacje zawodowe, rodzące się w kuluarach nowe projekty, przedsięwzięcia, publikacje. Doroczne Dni Polskie w Suczawie mają swój ciąg dalszy, „żyją swoim życiem” pomiędzy kolejnymi edycjami. Związek Polaków w Rumunii od 20 lat stara się stworzyć i sprzyjającą atmosferę i dogodne warunki do spotkania, wymiany myśli i doświadczeń, do wzajemnego poznania – do bycia „Bliżej siebie”.

DNI POLSKIE 2018

Tegoroczne Dni Polskie odbyły się w dniach 14-16 września po raz 20. w roku szczególnym dla Polski i Rumunii. Stąd też sympozjum w jego ramach zatytułowano „O relacjach polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków w Stulecie Odzyskania Niepodległości Polski i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii”. Tradycyjnie sympozjum towarzyszyły imprezy kulturalne i polonijne dożynki.

Z okazji 20. edycji Dni Polskich listy gratulacyjne wystosowali: w imieniu Prezydenta RP Andrzeja Dudy minister Adam Kwiatkowski z Kancelarii Prezydenta, Marszałek Senatu RP Stanisław Karczewski, Ambasador RP w Bukareszcie Marcin Wilczek, dyrektor Biura Polonijnego Kancelarii Senatu Grzegorz Seroczyński, dyrektor Departamentu Współpracy z Polsnią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP Hubert Czerniuk, przewodnicząca Polsko-Rumuńskiej Grupy Parlamentarnej Małgorzata Gosiewska oraz prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Boniawski.

Inaugurację imprezy, wystawy i sympozjum gościło Muzeum Bukowiny w Suczawie. Zebranych powitał prezes Związku Polaków w Rumunii Gerwazy

pre interpreții români care au participat la Festivalul Internațional de Muzică din Sopot, amintiri pe care le-au împărțit cu noi în timpul simpozionului doamna Maria Lesiecka și emigranții în România din timpul celui de-Al II-lea Război Mondial: domnii Tadeusz Gaydamowicz sau Aleksander Semlak.

Zilele Culturii Polone reprezintă tot ceea ce se întâmplă anual în jurul lor – întâlniri, prietenii legate și relații profesionale, noi proiecte apărute neoficial, evenimente și publicații. Zilele Culturii Polone din fiecare an au continuitatea lor, „își trăiesc viața” între edițiile următoare. De 20 de ani Uniunea Polonezilor din România se străduiește să creeze și să favorizeze atmosfera și condițiile propice pentru întâlniri, schimb de idei și de experiențe, pentru cunoaștere reciprocă – pentru a fi „Mai aproape unii de alții”.

ZILELE CULTURII POLONE 2018

Ediția din acest an a Zilelor Culturii Polone a avut loc în perioada 14-16 septembrie, organizate pentru a 20-a oară într-un an deosebit atât pentru Polonia, cât și pentru România. De aici și simpozionul intitulat „Despre relațiile polono-române de-a lungul timpului în anul Centenarului Independenței Poloniei și Marii Uniri a României”. Ca de obicei simpozionul a fost urmat de evenimente culturale și de sărbătoarea roadelor diasporăi poloneze române.

Cu ocazia celei de-a 20-a ediții a Zilelor Culturii Polone scrisori de felicitare au trimis: în numele președintelui R.P., Andrzej Duda, ministrul Adam Kwiatkowski de la Cancelaria Prezidențială, Mareșalul Senatului R.P., Stanisław Karczewski, Ambasadorul R.P. la București, Marcin Wilczek, directorul Biroului diasporăi poloneze al Cancelariei Senatului, Grzegorz Seroczyński, directorul Departamentului pentru Colabora-

Longher. W otwarciu udział wzięli goście z Polski: senator RP Andrzej Pająk z Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, delegacja województwa małopolskiego z Witoldem Kochanem – dyrektorem Kancelarii Zarządu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, województwa podkarpackiego z radną sejmiku podkarpackiego Ewą Draus, a także konsul RP w Bukareszcie Andrzej Kalinowski oraz dyrektor Instytutu Polskiego w Bukareszcie Agnieszka Skierterska. Nie zabrakło również przedstawicieli najwyższych władz lokalnych: przewodniczącego Rady Wojewódzkiej Gheorghe Flutura i wojewody Mireli Eleny Adomnicăi. Gościem był także minister Amet Aledin – sekretarz stanu w Departamencie Relacji Interetnicznych przy Rządzie Rumunii. Do uczestników Dni Polskich zwróciła się również Victoria Longher – poseł z ramienia mniejszości polskiej w Parlamentie Rumunii.

Podczas otwarcia jubileuszowych Dni Polskich i w tym szczególnym dla Rumunii roku Wielkie-

rea cu Diaspora Poloneză și Polonezii din Strainătate din cadrul Ministerului Afacerilor Externe al R.P., Hubert Czerniuk, președintele Grupului Parlamentar polono-român, Małgorzata Gosiewska, precum și președintele Asociației „Wspólnota Polska”, Dariusz Piotr Boniawski.

Inaugurarea evenimentului, a expoziției și a simpozionului a fost găzduită de Muzeul Bucovinei din Suceava. Cei prezenți au fost salutați de președintele Uniunii Polonezilor din România, Ghervazen Longher. La deschidere au luat parte oaspeți din Polonia: senatorul R.P. Andrzej Pająk de la Comisia pentru Problemele Emigrației și Legătura cu Polonezii din Strainătate, delegația din Voievodatul Małopolska condusă de Witold Kochan – directorul Cancelariei Consiliului de Conducere a voievodatului Małopolska, delegația din Voievodatul Podkarpacie condusă de Ewa Draus – consilier al Seimului Mic al voievodatului Podkarpacie, dar și consulul R.P. la București, Andrzej Kalinowski, precum și directorul Institutului Polonez din București, Agnieszka Skierterska. De asemenea, nu au lipsit repre-

go Zjednoczenia marszałek Flutur uhonorował medalem Meritul Bucovinei (zasługi dla Bukowiny) za działalność na rzecz polskich mieszkańców Bukowiny Kazimierza Jurczaka i Mariana Borysa Sekałę – byłych konsulów RP w Bukareszcie, a także organizację polonijną – Związek Polaków w Rumunii za cały jej wkład w kulturalny, gospodarczy i społeczny rozwój regionu i dobrosąsiedzkie relacje międzyetniczne.

Zaraz po otwarciu uczestnicy i goście zostali zaproszeni do obejrzenia dwóch wystaw: „Polski i Rumunki, które zmieniły świat” oraz „RO mania”. Pierwsza z nich, przygotowana przez Instytut Polski w Bukareszcie i pokazana po raz pierwszy właśnie w Suczawie, doskonale wpisała się w rok stulecia w Polsce i Rumunii – pięknie i sugestywnie prezentowała bowiem sylwetki 34 wspaniałych kobiet – Polek i Rumunek, które miały odwagę i determinację zmieniać swój kraj, Europę i cały świat. Walczyły o prawa kobiet, zmieniały oblicze swoich społeczeństw, były pionierkami postępu, nauki, sztuki, osiągały niezwykłe sukcesy w sporcie, dokonywały bohateriskich czynów. Wystawa „RO mania” była z kolei fotograficznym subiektywnym obrazem Rumunii Władysława Kubienia – Polaka z czeskiego Zaolzia – artysty plastyka, grafika, rzeźbiarza i fotografika, który wielokrotnie gościł w Rumunii jako uczestnik Dni Polskich, instruktor podczas warsztatów i kolonii artystycznych w polskich wioskach na Bukowinie, a także jako artysta ze swoimi pracami podczas wystaw w wielu miejscowościach w Rumunii. Kraj, który go zafascynował, uwieczniał w obiektywie swojego aparatu na przestrzeni wielu lat.

zentanții celor mai înalte autorități locale: președintele Consiliului Județean Suceava, Gheorghe Flutur și prefectul județului Suceava, Mirela Elena Adomnicăi. Oaspete a fost și ministrul Amet Aledin – secretar de stat în cadrul Departamentului pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României. Participanților la Zilele Culturii Polone s-a adresat și Victoria Longher – deputat din partea minorității polone în Parlamentul României.

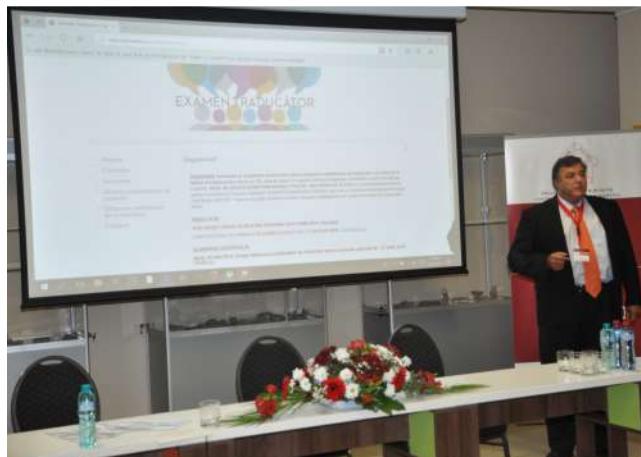
În timpul deschiderii ediției jubiliare a Zilelor Culturii Polone și în acest an special pentru România, în anul Centenarului Marii Uniri, președintele Consiliului Județean Suceava, Gheorghe Flutur, a oferit medalia „Meritul Bucovinei” pentru activitatea în folosul locuitorilor polonezi din Bucovina lui Kazimierz Jurczak și lui Marian Borys Sekała – foști consuli ai R.P. la București, și, de asemenea, organizației diasporii poloneze românești – Uniunea Polonezilor din România pentru întreaga sa contribuție în cultura, economia și dezvoltarea socială a regiunii și pentru relațiile de bună vecinătate interetnice.

Imediat după deschidere, participanții și oaspeții au fost invitați să vizualizeze două expoziții: „Poloneze și românce care au schimbat lumea” și „RO mania”. Prima a fost pregătită de Institutul Polonez din București și a fost expusă pentru prima dată chiar în Suceava, cu ocazia Centenarului redobândirii Independenței Poloniei și Marii Uniri a României – frumos și sugestiv a prezentat portretul a 34 de femei exceptionale – poloneze și românce, care au avut curaj și determinare să schimbe țara lor, Europa și întreaga lume. Au luptat pentru drepturile femeilor, au schimbat fața societății lor, au fost pioniere ale progresului, educației, artei, au atins rezultate deosebite în sport, au făcut fapte eroice. Expoziția „RO mania” a fost o expoziție de fotografie

Tegoroczne sympozjum, w nawiązaniu do wystawy o Polkach i Rumunkach, otworzyły wspomnienia Radosławy Janowskiej-Lascar o Marii Lesieckiej – Polki z Rumunii, niezwykłej kobiety i pięknego człowieka, urodzonej na Bukowinie, zaangażowanej podczas II wojny światowej w konspirację antyhitlerowską i antysowiecką, kuriera i tłumacza, po wojnie represjonowanej przez władze komunistyczne. W tym roku mija 10. rocznica jej śmierci.

Z okazji stulecia Związku Polaków w Rumunii i Instytut Polski w Bukareszcie przygotował także dla uczestników specjalny panel. Prof. Krzysztof Nowak z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i prof. Florin Pintescu z Uniwersytetu Stefana Wielkiego w Suczawie nakreślili w popularnonaukowych referatach sytuację społeczno-polityczną w Polsce i w Rumunii w roku 1918 i najważniejsze aspekty wydarzeń, jakie zadecydowały o odzyskaniu przez Polskę niepodległości i o Wielkim Zjednoczeniu Rumunii.

care a prezentat imaginea subiectivă a României lui Władysław Kubień – polonez din regiunea Transolza din Republica Cehă – artist plastic, grafician, sculptor și fotograf, care în repetate rânduri a vizitat România în calitate de participant la Zilele Culturii Polone, instructor la atelierele și taberele artistice din satele poloneze din Bucovina, dar și în calitate de artist, cu lucrările sale la multe expoziții din multe locuri din România. Țara care l-a fascinat, a imortalizat-o prin obiectivul aparatului său pe parcursul mai multor ani.

Simpozionul de anul acesta, făcând legătura cu expoziția despre poloneze și românce ce au schimbat lumea, a fost deschis cu amintirile Radosławei Janowska-Lascar despre Maria Lesiecka – poloneză din România, o femeie deosebită și un om frumos, născută în Bucovina, implicată în timpul celui de-Al II-lea Război Mondial în conspirația antihitleristă și antisovietică, curier și traducător, după război represionată de autoritățiile comuniste. În acest an s-au împlinit 10 ani de la moarte sa.

Cu ocazia Centenarului, Uniunea Polonezilor din România și Institutul Polonez din București au pregătit o secțiune specială. Prof. Krzysztof Nowak de la Universitatea Sileziană din Katowice și prof. Florin

W ciągu kolejnych dwóch dni sympozjum wygłoszono 46 referatów w trzech sekcjach: „W kręgu historii”, „W kręgu kultury” oraz „W kręgu tematyki bukowińskiej i mniejszości narodowych”. Jak co roku tematyka prezentowanych wystąpień była bardzo różnorodna, obejmująca we wszystkich sekcjach wielorakie aspekty i czasowo najdawniejsze relacje polsko-mołdawskie, przez niezwykle bogaty w obustronne kontakty okres międzywojenny, okresy obu wojen, aż po czasy

nam współczesne. Obrady zakończyły podsumowanie, podczas którego nie zabrakło także wspomnień, i prezentacja wydawnictw o tematyce polsko-rumuńskiej oraz promocja antologii wierszy „Czas dawno miniony. Timpul demult apus” z udziałem autora Aleksandra Nawrockiego i tłumacza na język rumuński prof. Constantina Geambăsu.

Przed zakończeniem sympozjum organizatorzy postanowili wyjść poza mury gościnnego Muzeum Bukowiny i „pokazać się” mieszkańcom Suczawy. W centrum miasta obok Domu Kultury wystąpiła zaproszona w tym roku na Dni Polskie Młodzieżowa Orkiestra Dęta Straży Pożarnej ze Skawy z wiązką melodii żołnierskich, patriotycznych, ale także muzyki filmowej i rozrywkowej. Dziewczęta z Pojany Mikuli w swoich barwnych strojach góralskich zapraszały przechodniów do skosztowania polskich słodyczy i wręczały materiały promocyjne o Polsce. Do orkiestry spontanicznie przyłączyły się dzieci z zespołu ludowego „Łastărășii” z miejscowości Catranic z Republiki Mołdawii i zatańczyły dla zebranej publiczności.

Ten bardzo miły i udany punkt tegorocznego programu Dni Polskich był dowodem na to, że poznać się można na wiele sposobów. Dalszym ciągiem było poznawanie rumuńskiej Polonii i ich ukraińskich

Pintescu de la Universitatea „Ştefan cel Mare” din Suceava au subliniat în referate popular-științifice situația socio-politică din Polonia și din România în anul 1918 și cele mai importante aspecte ale evenimentelor care au decis recăștigarea independenței de către Polonia și Marea Unire a României.

Pe parcursul următoarelor două zile, la simpozion s-au prezentat 46 de referate în trei secțiuni: „În lumea istoriei”, „În lumea culturii” și „În lumea tematicii bucovinene și a minorităților naționale”. Ca în fiecare an, tematica prezentărilor a fost foarte diversă, cuprinzând în toate secțiunile o varietate mare de aspecte și ca perioadă de timp cele mai vechi relații polono-moldave, prin contacte bogate reciproce în perioada interbelică, perioada ambelor războaie, până în prezent. Dezbaterile au fost încheiate cu concluziile în timpul cărora nu au lipsit amintirile, dar și prezentarea publicațiilor cu tematica polono-română, precum și promovarea antologiei de versuri „Czas dawno miniony. Timpul demult apus” cu participarea autorului Aleksander Nawrocki și a traducătorului în limba română prof. Constantin Geambăsu.

Înainte de încheiere, organizatorii au decis să iasă în afara zidurilor Muzeului Bucovinei și „să se arate” locuitorilor Sucevei. În centrul orașului, lângă Casa de Cultură a Sindicatelor, Fanfara de Tineret de pe lângă Unitatea de Pompieri din localitatea Skawa, din regiunea Małopolska a susținut un concert cu muzică militară, patriotică, dar și muzică de film și recreativă. Fete din Poiana Micului, îmbrăcate în costume colorate tradiționale ale muntenilor polonezi au invitat trecătorii să guste dulciuri poloneze și au împărtit materiale promotionale despre Polonia. Orchestrei i s-au alăturat spontan copii de la ansamblul popular „Łastărășii” din localitatea Catranic din Republica Moldova care au dansat pentru publicul adunat.

Acest punct foarte plăcut și reușit din programul Zilelor Culturii Polone de anul acesta a fost dovada că ne putem cunoaște în multe moduri. A urmat cunoaș-

i rumuńskich sąsiadów podczas dożynek, które w ramach Dni Polskich odbywają się od 2006 r. w Nowym Sołońcu.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Foto: Iuliana Agnesea Dascălu, Ierzynka Michalina Budăş

terea diaspoarei poloneze din România și a vecinilor ei ucraineni și români în timpul sărbătorii roadelor, care au loc în cadrul Zilelor Culturii Polone din anul 2006 în Solonețu Nou.

Trad. Iuliana Agnesea Dascălu

Sympozjum | Simpozion

O relacjach polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków
w Stulecie Odzyskania Niepodległości Polski
i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii

Despre relațiile polono-române de-a lungul timpului
în anul Centenarului Independenței Poloniei
și Marii Uniri a României

PROGRAM

Radosława Janowska-Lascar

Legnica

Wspomnienie o Marii Lesieckiej

Amintirile despre Maria Lesiecka

Stulecie Odzyskania Niepodległości Polski
i Wielkiego Zjednoczenia Rumunii

Centenarul Independenței Poloniei
și Marii Uniri a României

dr hab. Krzysztof Nowak

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Universitatea Sileziană din Katowice

Odrodzenie Państwa. Polska i Polacy w 1918 roku

Renașterea Statului. Polonia și Polonezii în 1918

conf. univ. dr. Florin Pintescu

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Universitet Stefan Wielkiego w Suczawie

Marea Unire a românilor din 1918: oportunități politice și realități militare

Wielkie Zjednoczenie Rumunów w 1918 roku: możliwości polityczne i realia wojskowe

Moderator: dr Ion Constantin

dr. Ion Constantin

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului din București
Narodowy Instytut Badań Totalitaryzmu w Bukareszcie
Un Centenar al Alianței. Diplomația româno-polonă 1918-1939
Stulecie sojuszu. Dyplomatyczne relacje rumuńsko-polskie 1918-1939

prof. dr hab. Aleksander Smoliński

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Universitatea „Mikołaj Kopernik” din Toruń
Odbudowa Wojska Polskiego w okresie od października 1918 do marca 1919 roku
Reconstrucția Armatei Polone în perioada octombrie 1918-martie 1919

dr Jarosław Durka

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie
Centrul Regional de Perfectionare a Cadrelor Didactice „WOM” din Częstochowa
Rumunia w optyce polskich konserwatorów w latach 1918-1921
România prin optica conservatorilor polonezi în anii 1918-1921

lector univ. dr. Radu Florian Bruja

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Uniwersytet Stefana Wielkiego w Suczawie
Din istoria relațiilor militare româno-polone. Studiile militare ale anilor '20
Z historii wojskowych relacji rumuńsko-polskich. Studia wojskowe z lat 20.

Ion Filipciuc

Câmpulung Moldovenesc
Polonezi din Bucovina, solidari cu români întru unirea cu Regatul României
Polacy z Bukowiny – solidarni z Rumunami w kwestii zjednoczenia z Królestwem Rumunii

Moderator: prof. Waldemar Rezmer

Andrzej Rybicki

Muzeum Historii Fotografii im. Walerego Rzewuskiego w Krakowie
Muzeul Istoriei Fotografiei „Walery Rzewuski” din Cracovia
Rumunia w zbiorach Muzeum Historii Fotografii. Fotografia wojskowa i wojenna
România în colecțiile Muzeului de Istorie a Fotografiei. Fotografie militară și de război

dr hab. Piotr Goldyn

prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Universitatea „Adam Mickiewicz” din Poznań
Polsko-rumuńska konwencja o współpracy kulturalno-oświatowej z 1937 roku
Convenția de colaborare cultural-educațională dintre Polonia și România din anul 1937

prof. dr hab. Waldemar Rezmer

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Universitatea „Mikołaj Kopernik” din Toruń
Mniejszości narodowe w Rumunii w ocenie Oddziału II Sztabu Głównego Wojska Polskiego z 1934 roku
Minoritățile naționale din România, în evaluarea Secției a II-a a Statului Major General al Armatei Polone în 1934

dr. Bogdan-Alexandru Schipor

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași
Instytut Historii im. A. D. Xenopol w Jassach
1938 – România, Polonia și sfârșitul „ordinii” de la Versailles în estul Europei
1938 – Rumunia, Polska i koniec porządku wersalskiego na wschodzie Europy

dr hab. Henryk Walczak

prof. Uniwersytetu Szczecińskiego
Universitatea din Szczecin
Wizyta następcy tronu Rumunii – księcia Michała w Warszawie (24-25 maja 1937 roku)
Vizita urmașului la tronul României, prințul Mihai, la Varșovia (24-25 mai 1937)

dr Maria Radziszewska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Universitatea „Varmia-Mazuria” din Olsztyn
Stan szkolnictwa polskiego w Rumunii w przededniu wprowadzenia reformy oświaty w 1948 roku
w świetle materiałów Ambasady RP w Bukareszcie
Situată învățământului în limba polonă din România în ajunul introducerii reformei învățământului din 1948,
pe baza materialelor Ambasadei Republicii Polone din București

Moderator: dr Katarzyna Niemczyk**dr Katarzyna Niemczyk**

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Universitatea Sileziană din Katowice

Kilka uwag w kwestii walki między Janem Zapolą a Habsburgami o Węgry w kontekście relacji polsko-mołdawskich

Câteva considerații pe tema luptei dintre Ioan Zapolya și Habsburgi pentru Ungaria, în contextul relațiilor polono-moldovenești

dr. Cătălina Cheleu

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”

Instytut Historii im. A. D. Xenopol w Jassach

Miron Costin și Polonia, între gândire și faptă

Miron Costin și Polska: pomiędzy myślą i czynem

dr. Marius Cheleu

Institutul de Istorie „A. D. Xenopol”

Instytut Historii im. A. D. Xenopol w Jassach

Din relațiile moldo-polone: pregătiri și urmări imediate ale cuceririi cetății Camenița (1672)

Z relații mołdawsko-polonești: przygotowania i bezpośrednie konsekwencje zdobycia twierdzy w Kamieńcu Podolskim (1672)

Moderator: prof. Radosław Zenderowski**Paweł Bielicki**

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Universitatea „Kazimierz Wielki” din Bydgoszcz

Obraz polityki wewnętrznej i zagranicznej Rumunii w ujęciu polskiej publicystyki emigracyjnej w Londynie w latach 1945-1956

Imaginea politică interne și externe a României oglindite în publicistica emigrației poloneze din Londra în anii 1945-1956

dr Michał Białkowski

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Universitățea „Mikolaj Kopernik” din Toruń

Pomiędzy uwikłaniem a zachowaniem tożsamości. Rumuński Kościół Prawosławny i Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny wobec totalitaryzmu komunistycznego – przegląd wybranych zagadnień

Între implicare politică și pastrarea identității. Biserică Ortodoxă Română și Biserică Ortodoxă Autocefalică din Polonia față de totalitarismul comunist – trecere în revistă a unor chestiuni selectate

dr Piotr Chrobak

Uniwersytet Szczeciński

Universitatea din Szczecin

Władza ustawodawcza i wykonawcza w Polsce i Rumunii po 1989 roku w świetle konstytucji

Puterea legislativă și executivă în Polonia și România după 1989, prin prisma constituției

dr Mariusz Goldysiak

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Universitățea „Mikolaj Kopernik” din Toruń

Współpraca polityczno-wojskowa Polski i Rumunii w latach 2004-2018

Colaborarea político-militară dintre Polonia și România în perioada 2004-2018

prof. dr hab. Radosław Zenderowski

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Universitatea „Cardinal Stefan Wyszyński” din Varșovia

Sytuacja społeczno-kulturowa Polaków zamieszkujących rumuńską Bukowinę w świetle wyników badań terenowych (A.D. 2017) (na marginesie badań dotyczących zachowań i postaw politycznych)

Situată socio-culturală a polonezilor din Bucovina românească prin prisma rezultatelor cercetărilor în teren (A.D. 2017)

(pe marginea cercetărilor consacrante comportamentelor și atitudinilor politice)

dr Andrzej Rudowski

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Universitatea „Cardinal Stefan Wyszyński” din Varșovia

Aktywność polityczna Polaków na rumuńskiej Bukowinie (w świetle badań terenowych)

Activitatea politică a polonezilor din Bucovina românească (pe baza cercetărilor în teren)

prof. univ. dr. Gheorghe Calcan

Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești

Uniwersytet Nafty i Gazu w Ploiești

160 de ani de industrie petrolieră românească (1857-2017)

160 lat rumuńskiego przemysłu naftowego (1857-2017)

inż. Józef Dorynek, Tadeusz Wais, inż. Jan Sęp

Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego

Asociația Tehnico-Științifică a Inginerilor și Tehnicienilor Industriei Petroliere și a Gazelor

Polski przemysł naftowy w połowie XIX wieku

Industria petrolieră poloneză la mijlocul secolului al XIX-lea

W kręgu kultury | În lumea culturii

Moderator: prof. Constantin Geambașu

prof. univ. dr. Olimpia Mitric

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Uniwersytet Stefana Wielkiego w Suczawie
Cărți vechi și documente polone în colecțiile Serviciului Județean Iași al Arhivelor Naționale
Starodruki i dokumenty polskie w zbiorach Archiwów Państwowych – Oddziału Wojewódzkiego w Jassach

prof. univ. dr. Constantin Geambașu

Universitatea din București
Uniwersytet w Bukareszcie
Cyprian Kamil Norwid: concepția despre artă
Cyprian Kamil Norwid: koncepcja sztuki

Maciej Melecki

Instytut Mikołowski im. Rafała Wojaczka
Institutul „Rafał Wojaczek” din Mikołów
Ostatnia książka rumuńska – „Dywagacje” Emila Ciorana
Ultima carte românească – „Razne” lui Emil Cioran

dr hab. Bogumiła Staniów

prof. Uniwersytetu Wrocławskiego
Universitatea din Wrocław
„Rumuńskie wakacje” Janiny Kremky-Saloni – wiedza o Rumunii w książce popularnonaukowej dla dzieci a wiadomości ze szkolnego podręcznika
„Rumuńskie wakacje” (Vacanță în România) a Janinei Kremky-Saloni – cunoștiințele despre România într-o carte de popularizare și științei pentru copii în comparație cu informații dintr-un manual școlar

Michał Zając

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Universitatea Jagiellonă din Cracovia
Stare mapy, nowe granice. Andrzej Stasiuk i Ziemowit Szczerek o Polsce, Rumunii i Europie Środkowej
Hărți vechi, granițe noi. Andrzej Stasiuk și Ziemowit Szczerek despre Polonia, România și Europa Centrală

dr hab. Urszula Kozłowska

dr hab. Tomasz Sikorski
prof. Uniwersytetu Szczecińskiego
Universitatea din Szczecin
Polsko-rumuńskie kontakty sportowe w latach 1948-1956
Contacte sportive polono-române în perioada 1948-1956

Olgerd Dziechciarz

Galeria BWA w Olkuszu
Galeria „BWA” din Olkusz
„Rumuni” – buty polskiej kontrkultury
„Rumuni” – ghetele contraculturii poloneze

W kręgu problematyki bukowińskiej i mniejszości narodowych În lumea problematicii bucovinene și a minorităților naționale

Moderator: prof. Krzysztof Nowak

dr hab. Krzysztof Nowak

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Universitatea Sileziană din Katowice
Zapomniani repatrianci – górnicy polscy z Lupeni
Repatriații uități – minerii polonezi din Lupeni

Aleksandra Ziemiańska

Muzeum Narodowe we Wrocławiu
Muzeul Național din Wrocław
Bukowińskie zbiory Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu
Colecții bucovinene ale Muzeului de Etnografie din Wrocław

conf. univ. dr. Harieta Mareci Sabol

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava
Uniwersytet Stefana Wielkiego w Suczawie
Efigia unei personalități din Bucovina: Anton Kochanowski
Sylwetka Antoniego Kochanowskiego – jednej z bukowińskich osobistości

dr. Vasile Schipor

Institutul „Bucovina” din Rădăuți
Instytut „Bukowina” w Radowcach
Emil Kałużniacki – profesor de prestigiu la Universitatea Francisko-Josefină din Cernăuți
Emil Kałużniacki – cehiony profesor Uniwersytetu Franciszka Józefa w Czerniowcach

Małgorzata Tomaszkiewicz

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
Uniwersytet Babeș-Bolyai w Kluż-Napoce
Universitatea Jagiellonă din Cracovia
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca
System saskich sąsiadztw i jego współczesne formy funkcjonowania w Rumunii oraz w Niemczech
Sistemul vecinătăților săsești și formele sale contemporane de funcționare în România și în Germania

dr Anna Haratyk

Uniwersytet Wrocławski
Universitatea din Wrocław
Bukowina w prasie polskiej na Ukrainie po 1990 roku
Bucovina în presa poloneză din Ucraina după 1990

Moderator: prof. Helena Krasowska**dr hab. Helena Krasowska**

prof. Instytutu Slawistyki PAN w Warszawie
Institutul de Slavistica al Academiei Poloneze de Științe din Varșovia
Zasięg terytorialny i podział języka polskiego na Bukowinie Karpackiej
Acoperirea teritorială și clasificarea limbii polone din Bucovina Carpathică

dr Ewa Baraś-Baran

Uniwersytet Rzeszowski
Universitatea din Rzeszów
Towarzystwo Polskie Bratniej Pomocy i Czytelni Polskiej w Czerniowcach inicjatorem działań na rzecz Polaków na Bukowinie w II połowie XIX i na początku XX wieku
Societatea de Ajutor Frățesc și Societatea Polonă de Lectură din Cernăuți – inițiatorul activităților pentru polonezii din Bucovina în cea de a II-a jumătate a secolului XIX și la începutul secolului XX

dr hab. Ewa Andrysiak

prof. Uniwersytetu Łódzkiego
Universitatea din Łódź
Biblioteka Towarzystwa Polskiego Bratniej Pomocy i Czytelni Polskiej w Czerniowcach w świetle źródeł
Biblioteca Societății de Ajutor Frățesc și Societății Polone de Lectură din Cernăuți prin prisma surselor

Karina Stempel-Gancarczyk

Instytut Slawistyki PAN w Warszawie
Institutul de Slavistica al Academiei Poloneze de Științe din Varșovia
Szekspir w Kaczyce
Shakespeare în Cacica

dr Magdalena Pokrzyńska

Uniwersytet Zielonogórski
Universitatea din Zielona Góra
Odpusty – chramy – pielgrzymki w życiu społecznym i kulturze Polaków na Bukowinie
Hramurile și pelerinajele în viața socială și cultura polonezilor din Bucovina

Danuta Roman

Uniwersytet w Bukaeszcie
Universitatea din București
Rola wychowawcza polskiej rodziny w XIX i początku XX wieku. Niedzielscy – polska rodzina bukowińska
Rolul educativ al familiei poloneze în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX. Familia poloneză bucovineană Niedzielski

dr Liubow Derdziak

Instytut Teologiczny im. św. Józefa Bilczewskiego we Lwowie
Institutul Teologic „Sf. Józef Bilczewski” din Lviv
Patriotyzm i jego zagrożenia w świetle książki „Kwestia ukraińska” bł. Grzegorza Chomyszyna
Patriotismul și pericolele acestuia prin prisma cărții „Chestiunea ucraineană” a fericitului Hryhorij Chomyszyn

Victor Blănaru

Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală
Państwowy Instytut Badań i Kształcenia Kulturowego
Istoricul și procedurile legate de obținerea Certificatului de Traducător pentru limba polonă
Historia i procedury dotyczące uzyskania uprawnień tłumacza języka polskiego

20 lat suczawskich sympozjów

W wrześniu br. już po raz dwudziesty spotkali się polscy i rumuńscy humaniści na tradycyjnym sympozjum, towarzyszącym Dniom Polskim w Rumunii.

Wszystko zaczęło się we wrześniu 1999 r., kiedy to z inicjatywy konsula Rzeczypospolitej Polskiej w Bukareszcie Kazimierza Jurczaka, znanego filologa rumuńskiego, związanego z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie, odbyło się w siedzibie Związku Polaków w Rumunii, w Domu Polskim w Syczawie spotkanie polskich i rumuńskich historyków. Jego tematyką były wydarzenia września roku 1939, gdy władze rumuńskie pospieszyły z pomocą dla tysięcy polskich uchodźców, którzy po ataku hitlerowskim na Polskę schronili się na terytorium Rumunii. W zorganizowanej wówczas sesji pod tytułem „Druga wojna światowa na tle stosunków polsko-rumuńskich | Al Doilea Război Mondial pe fondul relațiilor polono-române” ze strony polskiej i rumuńskiej wystąpiło po trzech referentów. Teksty polskich i rumuńskich wystąpień zostały zredagowane i wydane drukiem przez Związek Polaków w następnym roku.

Udane spotkanie z 1999 r. stało się dla Związku Polaków oraz polskiej dyplomacji w Rumunii punktem zwrotnym w planowaniu szerszych kulturalnych kontaktów między obu krajami w nowej politycznej rzeczywistości. Powstał projekt corocznych spotkań w ramach Dni Polskich, a jego ważnym i mocnym punktem stały się polsko-rumuńskie sympozja naukowe, które miały służyć wzajemnemu poznawaniu i promowaniu dziejów obu krajów i stosunków polsko-rumuńskich dawniej i współcześnie, zgodnie z towarzyszącym spotkaniem hasłem „Bliżej siebie”. Jak się po tych 20 latach okazało, inicjatywa z 1999 r. rozpoczęła zupełnie nowy rozdział w kulturalnych relacjach Polaków i Rumunów, które nigdy wcześniej nie były tak intensywne.

Początki były jednak trudne. Przez wiele lat po przełomie politycznym w Polsce i w Rumunii kontakty naukowe między Polakami a Rumunami były rzadkie. Oba państwa miały swoje problemy, które nie za bardzo sprzyjały wymianie naukowej. Dla wielu Polaków z Polski Rumunia ze swoimi większymi niż w Polsce kłopotami ekonomicznymi była wówczas krajem dalekim, nieznanym i egzotycznym. Ten kierunek wyjazdów także wśród polskich turystów nie był popularny, tym bardziej, że najkrótsza droga do Rumunii z Polski wiodła przez Ukrainę, której problemy wewnętrzne także nie zachęcały do przejazdów. Trudno też było na początku znaleźć liczniejsze grono badaczy, którzy zajmowali się w Polsce tematyką rumuńską.

Mimo tego istniały jednak pewne punkty „zaczepienia”, które pomogły w organizowaniu kolejnych sympozjów. Pomogły przede wszystkim kontakty rodzinne, jakie po 1989 r. zaczęły ponownie nawiązywać z krewnymi na Bukowinie ukraińskiej i rumuńskiej powojenni emigranci z Bukowiny w Polsce i ich potomkowie, zwłaszcza górale czadeccy. Zerwane dawniej więzi zaczęły ponownie się umacniać. Drugim ważnym

20 de ani de simpozion sucevean

În septembrie a.c., pentru a douăzecea oară s-au întâlnit umaniști polonezi și români la simpozionul ce are loc în cadrul Zilelor Culturii Polone din România.

Total a început în septembrie 1999, când la inițiativa consulului Republicii Polone la București, Kazimierz Jurczak, cunoscut fililog român legat de Universitatea Jagiellonă din Cracovia, a avut loc întâlnirea istoricilor polonezi și români la sediul Uniunii Polonezilor din România, la Casa Polonă din Suceava. Tematica ei au constituit-o evenimentele din septembrie 1939 când autoritățile române au ajutat mii de emigranți polonezi, care după atacul lui Hitler asupra Poloniei, s-au adăpostit pe teritoriul României. În sesiunea organizată atunci cu titlul „Druga wojna światowa na tle stosunków polsko-rumuńskich | Al Doilea Război Mondial pe fondul relațiilor polono-române” din partea poloneză și cea română au participat câte trei referenți. Textele prezentărilor în limba polonă și română au fost redactate și tipărite de către Uniunea Polonezilor din România anul următor.

Întâlnirea reușită din anul 1999 a devenit pentru Uniunea Polonezilor și pentru diplomația poloneză din România un moment hotărâtor în planuirea unor contacte culturale mai largi între ambele țări în noua realitate politică. S-a născut proiectul întâlnirilor anuale din cadrul Zilelor Culturii Polone, iar punctul lor forte au devenit simpozioanele științifice polono-române, care au avut ca scop cunoașterea reciprocă și promovarea istoriei ambelor țări și a relațiilor polono-române atunci și acum, conform devizei evenimentului „Mai aproape unii de alții”. Inițiativa din anul 1999, aşa cum s-a dovedit după cei 20 de ani, a început un nou capitol în relațiile culturale dintre polonezi și români, care niciodată înainte nu au fost atât de intense.

Începuturile au fost dificile. Timp de mulți ani, după schimbările politice din Polonia și România, contactele științifice dintre polonezi și români au fost rare. Ambele state aveau problemele lor care nu prea favorizau schimbul științific. Pentru mulți polonezi din Polonia, România, cu problemele sale economice mai mari ca cele ale Poloniei era pe atunci o țară îndepărtată, necunoscută și exotică. Această zonă pentru deplasări, chiar și printre turiști era foarte nepopulară, cu atât mai mult cu cât cel mai scurt drum din Polonia în România era prin Ucraina, ale cărei probleme interne nu încurajau tranzitarea. De asemenea, la început a fost greu de găsit un grup de cercetători din Polonia care să se preocupe de tematica românească.

Cu toate acestea au existat anumite puncte de „agățare” care au ajutat în organizarea următoarelor simpozioane. Au fost de ajutor mai ales contactele de familie pe care emigranții de după război, din Bucovina în Polonia și urmașii lor, mai ales muntenii din Czadca, după 1989 au început să le lege din nou cu rudele de sânge din Bucovina ucraineană și cea românească. Legăturile rupte anterior începeau să se întărească. Al doilea element important care a ajutat organizatorii simpozio-

elementem, który pomógł organizatorom suczawskich spotkań była aktywność Zbigniewa Kowalskiego z Domu Kultury w Pile i pochodzącego z Bukowiny językoznawcy prof. Kazimierza Feleszko w poszukiwaniu rozproszonych po Polsce i w ogóle po świecie Bukowińczyków, którzy przed prawie 30 laty zaczęli spotykać się na festiwalach bukowińskich w Jastrowiu koło Piły. Wraz z festiwalem, dzięki któremu polscy Bukowińczycy ponownie się zintegrowali, rósł krąg bliskich jego ideii osób, także badaczy z Polski, Ukrainy i Rumunii. Od lat 90. badał intensywnie ze studentami Bukowinę rumuńską także etnolog z Uniwersytetu Wrocławskiego Eugeniusz Kłosek, uczestnik bukowińskich festiwali. Poza tym, od 1992 r. podczas tych imprez co kilka lat odbywały się dodatkowo konferencje poświęcone Bukowinie. Stworzyło się więc pewne grono osób, które przez Bukowinę mogło przerzucić połost z Polski także na całą Rumunię. Były wśród nich również inne osoby związane rodzinnie z tym obszarem: Jadwiga Parecka z zespołu górali czadeckich „Watra” z Brzeźnicy, Wilhelm Skibiński, prezes „Wspólnoty Bukowińskiej” z Zielonej Góry, doktorantka Kazimierza Feleszki Helena Krasowska z Bukowiny, muzyk i historyk Mirosław Delost z Żagania, a także inni pasjonaci, choćby Magdalena Pokrzyńska z Uniwersytetu Zielonogórskiego i Krzysztof Nowak z Uniwersytetu Śląskiego. Do innych osób, które wspomagały pierwsze sympozja w Suczawie w ramach Dni Polskich należy zaliczyć pochodzących z Bukowiny doktorantów: Marię Ostrowschi, Mihale Oaneę, Michala Kellera, Mariusa Petrarua.

Drugim zapleczem pierwszych suczawskich sympozjów było zmobilizowane, dzięki Kazimierzowi Jurczakowi, środowisko krakowskie: pochodzący z Bukowiny historycy Jan Bujak i Krzysztof Dach, rumunistka Joanna Porawska, tłumaczka Anna Kaźmierczak, etnograf Ewa Kocój i historyk Wojciech Rojek.

Początkowych problemów z polskimi naukowcami, którzy byliby chętni do przyjazdu do Suczawy dziś już nie ma. Grono badaczy Rumunii w Polsce, nie tylko Bukowiny, z różnych dziedzin powiększa się. Z historyków pojawiają się przede wszystkim Henryk Walczak ze Szczecina, Agnieszka Kastory z Krakowa, Ilona Czamańska z Poznania oraz silne grono reprezentantów ośrodka toruńskiego, zwłaszcza Michał Klimiecki, Waldemar Rezmer i Aleksander Smoliński. Dzięki temu można było tworzyć podczas sympozjów, koordynowanych przez Stanisławę Jakimowską i Elżbiętę Wieruszewską-Calistrę, sekcje tematyczne, takie jak: W kręgu historii, W kręgu problematyki bukowińskiej, W kręgu literatury i kultury, W kręgu literatury i sztuki, W kręgu problematyki mniejszości narodowych itp. Cennym nabytkiem ostatnich lat są przyjazdy politologów, którzy omawiają współczesną tematykę, nie tylko polityczną, obu krajów.

Stałymi uczestnikami pierwszych kilku spotkań byli ze strony rumuńskiej historycy: śp. Veniamin Ciobanu, Constantin Rezachevici, Florin Anghel, Ion Constantin, Florin Pintescu, Daniel Hrenciuc, poloniści: śp. Stan Velea, śp. Mihai Mitu, śp. Ion Petrică, Olimpia Mitric, Constantin Geambașu, Nicolae Mareș.

nului sucevean a fost activitatea lui Zbigniew Kowalski de la Casa de Cultură din Piła și lingvistului prof. Kazimierz Feleszko, care provine din Bucovina, în cautarea bucovenilor împrăștiati prin Polonia și prin lumea întreagă, care de aproape 30 de ani au început să se întâlnescă la festivalurile bucovinene în Jastrowie lângă Piła. Odată cu festivalul datorită căruia polonezii bucovineni s-au reîntâlnit, creștea cercului oamenilor apropiati ideii lui printre care cercetători din Polonia, Ucraina și România. Din anii '90, a cercetat intensiv Bucovina românescă împreună cu studenții săi și etnologul de la Universitatea din Wrocław, Eugeniusz Kłosek, participant la festivalurile bucovinene. În afară de acestea, din 1992 în timpul acestor evenimente, la câțiva ani se desfășurau conferințe suplimentare dedicate Bucovinei. S-a creat, aşadar un anumit grup de oameni care prin Bucovina putea muta puntea de legătură din Polonia spre întreaga Românie. De asemenea, printre ei au fost și alte persoane legate familial cu acest teritoriu: Jadwiga Parecka de la ansamblul muntenilor din Czadca „Watra” din Brzeźnica, Wilhelm Skibiński, președintele organizației „Wspólnota Bukowińska” din Zielona Góra, doctoranda lui Kazimierz Feleszko, Helena Krasowska din Bucovina, muzicianul și istoricul Mirosław Delost din Żagań, dar și alți pasionați, chiar Magdalena Pokrzyńska de la Universitatea din Zielona Góra și Krzysztof Nowak de la Universitatea Sileziană. Alte persoane care au ajutat primele simpozioane din cadrul Zilelor Culturii Polone, trebuie să îi adăugăm pe doctoranții originari din Bucovina: Maria Ostrowski, Mihaela Oanea, Michał Keller, Marius Petraru.

Un alt sprijin a primelor simpozioane sucevene a fost mobilizarea, mulțumită lui Kazimierz Jurczak, comunității cracoviene: istorici care provin din Bucovina: Jan Bujak și Krzysztof Dach, lingvistul român Ioanna Porawska, traducătoarea Anna Kaźmierczak, etnograful Ewa Kocój și istoricul Wojciech Rojek.

Problemele inițiale cu oamenii de știință polonezi care să își dorească să vină la Suceava nu mai există. Cercul cercetătorilor polonezi din diferite domenii interesați de România, nu doar de Bucovina, se mărește. Dintre istorici participă printre alții Henryk Walczak din Szczecin, Agnieszka Kastory din Cracovia, Ilona Czamańska din Poznań, precum și puternicul grup al reprezentanților centrului din Toruń, mai ales Michał Klimiecki, Waldemar Rezmer și Aleksander Smoliński. Datorită acestora a fost posibilă crearea în timpul simpozioanelor coordonate de Stanisława Jakimowska și Elżbieta Wieruszewska-Calistru, secțiuni tematice precum: În lumea istoriei, În lumea problematicii bucovinene, În lumea literaturii și a culturii, În lumea literaturii și a artei, În lumea problematicii minorităților naționale, etc. Un element valoros al ultimilor ani este venirea politologilor care discută subiecte contemporane, nu doar politice și ambelor țări.

Participanți permanenți ai primelor câtorva simpozioane, din partea română au fost istoricii: defunctul Veniamin Ciobanu, Constantin Rezachevici, Florin Anghel, Ion Constantin, Florin Pintescu, Daniel Hrenciuc, lingviștii polonezi: defunctul Stan Velea, defunctul Mihai Mitu, defunctul Ion Petrică, Olimpia Mi-

Wielu z nich związanych jest z sympozjum do dziś. Do Suczawy przyjeżdżali także badacze z Bukowiny ukraińskiej (np. Władysław Strutyński) i z Republiki Mołdawii (Lilia Zabolotnaia, Alina Felea, Constantin Ungureanu).

Sympozja najczęściej odbywały się salach Muzeum Bukowiny w Suczawie i w Domu Polskim, w zależności od ilości sekcji tematycznych. Obrady odbywają się po polsku i rumuńsku, w miarę potrzeb wystąpienia referentów i dyskusje są tłumaczone na jeden lub drugi język. Wysypane przez autorów referaty, po recenzjach, są redagowane i wydawane drukiem przez Związek Polaków w Rumunii w następnym roku.

Organizatorzy sympozjum proponowali niekiedy pewne jej tematy wiodące, najczęściej związane z rocznicami ważnych wydarzeń z dziejów obu krajów czy polskiej społeczności Bukowiny. W 1999 r. była to 60. rocznica wybuchu II wojny światowej, w roku 2003 – 200-lecia przybycia górali czadeckich na Bukowinę. W 2007 r. kilka referatów poświęcono 60-leciu reemigracji Polaków z Bukowiny na tzw. ziemie odzyskane i 165-leciu zasiedlenia wsi Pojana Mikuli. Rok później część sympozjum została poświęcona ważnym dla obu narodów wydarzeniom roku 1918, a w 2009 r. – 70-leciu polskiego uchodźstwa w Rumunii. W 2015 r. oddzielne panele poświęcono walkom polskich legionistów na Bukowinie i w Karpatach, a w 2018 r. – 100-leciu polskiej niepodległości i rumuńskiego zjednoczenia.

Było też kilka paneli dyskusyjnych, jak choćby w 2006 r., gdy omawiano problematykę pograniczy. Oprócz referatów i dyskusji stałym punktem każdego ze spotkań jest prezentacja wydanych od ostatniego sympozjum publikacji poświęconych stosunkom polsko-rumuńskim, Bukowinie, publikacjom polskim na temat Rumunii i rumuńskim o Polsce, publikacjom Związku Polaków w Rumunii. Podsumowuje się też tematykę poruszaną w poszczególnych sekcjach, omawia inne sprawy czy inicjatywy związane z relacjami polsko-rumuńskimi i działaniami Związku Polaków w Rumunii.

Obserwując z perspektywy tych 20 lat coraz aktywniejsze kontakty polsko-rumuńskie, które nawiązały się także dzięki suczawskim spotkaniom, jak i znikające coraz szybciej, dzięki ich uczestnikom, „białe plamy” w dziejach Bukowiny i stosunków polsko-rumuńskich, można jedynie pogratulować inicjatywy Związku Polaków w Rumunii powołania do życia sympozjów odbywających się w ramach Dni Polskich, które już po kilku latach stały się największym forum corocznego autentycznego dialogu polskich i rumuńskich humanistów. Są one również niewątpliwie wizytówką dokonań Polonii rumuńskiej, która co roku gości u siebie tak liczne grono badaczy. 20 lat suczawskich spotkań naukowych bez wątpienia jeszcze bardziej zbliżyło do siebie oba nasze kraje i narody.

Krzysztof Nowak

tric, Constantin Geambașu, Nicolae Mareș. Mulți dintre aceștia sunt legați până astăzi de simpozion. La Suceava veneau și cercetători din Bucovina ucraineană (de ex. Władysław Strutyński) și din Republica Moldova (Lilia Zabolotnaia, Alina Felea, Constantin Ungureanu).

Cel mai adesea simpozioanele se desfășurau în sălile Muzeului Bucovinei din Suceava și la Dom Polski, în funcție de numărul secțiunilor tematice. Dezbaterile se desfășoară atât în limba polonă, cât și în limba română în funcție de necesitățile referentului și discuțiile sunt traduse într-o limbă sau în cealaltă. Referatele trimise de autori, după recenzii, sunt redactate și tipărite de Uniunea Polonezilor din România în anul următor.

Organizatorii simpozionului propuneeau uneori anumite tematici principale cel mai adesea legate de aniversările unor evenimente importante din istoria ambelor țări sau din comunitatea poloneză bucovineană. În anul 1999 s-au celebrat 60 de ani de la izbucnirea celui de-Al II-lea Război Mondial, în anul 2003 s-au sărbătorit 200 de ani de la venirea muntenilor din Czadca în Bucovina. În anul 2007 câteva referate au fost dedicate sărbătoririi a 60 de ani de la repatrierea polonezilor din Bucovina pe așa-numitele terenuri redobândite și 165 de ani de la înființarea satului Poiana Micului. Un an mai târziu o parte a simpozionului a fost dedicată evenimentelor din 1918, importante pentru ambele popoare, iar în anul 2009 o secțiune a fost dedicată celebrării a 70 de ani de la emigrarea poloneză în România. În anul 2015 secțiuni separate au fost dedicate luptelor legioniștilor polonezi în Bucovina și în Carpați, iar în anul 2018 o secțiune a fost dedicată Centenarului Independenței Poloniei și Marii Uniri a României.

Au fost și câteva secțiuni de discuții, aşa ca în 2006 când s-a discutat problematica zonei de frontieră. În afară de referate și discuții, un element permanent al fiecărui simpozion este prezentarea cărților editate de la ultimul simpozion, publicații dedicate relațiilor polono-române, Bucovinei, publicațiilor poloneze având ca tematică România și publicațiilor românești având ca tematică Polonia, publicațiilor Uniunii Polonezilor din România. Se concluzionează și tematica abordată în anumite secțiuni, se discută alte probleme sau inițiative legate de relațiile polono-române și despre acțiunile Uniunii Polonezilor din România.

Observând din perspectiva celor 20 de ani putem vedea contacte polono-române din ce în ce mai active care s-au legat datorită simpozionului sucevean, dar și „petele albe” care dispar din ce în ce mai repede, datorită participantilor, din istoria Bucovinei și relațiilor polono-române, și putem să felicităm inițiativa Uniunii Polonezilor din România aducerea la viață a acestui simpozion care are loc în cadrul Zilelor Culturii Polone și care doar după câțiva ani a devenit cel mai important forum al dialogului anual autentic între umaniștii polonezi și cei români. Fără îndoială, sunt o carte de vizită a realizărilor diasporei poloneze, care anual găzduiește un grup atât de mare de cercetători. 20 de ani de întâlniri științifice la Suceava, fără îndoială a apropiat și mai mult ambele noastre țări și națiuni.

Trad. Iuliana Agnesea Dascălu

SĂRBĂTOAREA ROADELOR 2018

Duminică, 16 septembrie a.c., la Solonețu Nou s-a desfășurat cea de-a XIII-a ediție a Sărbătorii Roadelor. La fel ca în Polonia, aceasta este o sărbătoare populară care încheie secerișul și lucrul în câmp.

Un element indispensabil al acestei sărbători este Sfânta Liturghie în timpul căreia agricultorii mulțumesc pentru roadele culese de peste an, se sfîntesc pâinile și coroanele frumos împletite din spice și flori culese de pe câmp. Are o formă de picnic popular, însotit de expoziții și degustări de produse regionale, precum și de concerte și de petreceri.

Sărbătorea Roadelor de la Solonețu Nou a început la ora 11:00 cu Sfânta Liturghie solemnă oficiată de pr. Wiesław Wójcik – directorul Institutului Pastorației Emigratiei de pe lângă organizația de apostolat Societas Christi pro Emigrantibus Polonis și pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, vicedecan de Bucovina și paroh în Solonețu Nou, precum și preoți din decanatul de Bucovina, unde s-au sfîntit pâinile, cununile și s-au depus daruri.

Ca în fiecare an, comunitățile au avut un stand de prezentare a roadelor, unde gospodarii au expus roadele pământului și au prezentat preparatele cele mai frumoase, bune și gustoase. Pe această cale mulțumim tuturor celor care s-au implicat, președinților de organizații și membrilor acestora, preoților și gospodarilor deoarece au fost mult peste măsura așteptărilor organizatorilor.

În timpul evenimentului, pe scenă, au evoluat ansamblurile din Polonia invitate cu această ocazie. Trupa folk-rock „Pieczarki” din regiunea Żywicezyna cu muzica lor plină de viață a stârnit publicul la dans. A apărut pe scenă pentru a doua oară la Solonețu Nou, aceasta a mai susținut un concert în timpul Sărbătorii Roadelor din anul 2014. Orchestra de Tineret de pe lângă Unitatea de Pompieri din localitatea Skawa din regiunea Małopolska a interpretat un concert neobișnuit de melodii patriotice și militare, muzică de big-band și de film. De asemenea, orchestra a defilat în drum spre biserică și a înfrumusețat prin cânt Sfânta Liturghie. Alături de ei în timpul Sărbătorii Roadelor au evoluat și ansamblurile „Sołoneczanka” din Solonețu Nou și „Dolina Nowego Sołońca” din Złotnik, Polonia, care anterior au participat împreună la ateliere de cântece și dansuri.

La eveniment au participat: senatorul R.P. Andrzej Pająk – membru al Comisiei pentru Problemele Emigratiei și Legătura cu Polonezii din Diaspora, delegația din Voievodatul Podkarpacie condusă de Ewa Draus – consilier, delegația din Voievodatul Małopolska condusă de Witold Kochan – director al Cancelariei Consiliului de Conducere, militari din schimbul III al Contingentului Militar Polonez dislocat la Craiova condusi de comandantul major Marcin Szulewa, Nicolae Sava – viceprimarul comunei Cacica, Victoria Longher – deputat din partea minorității polone în Parlamentul României, Ghervazen Longher – președintele Uniunii Polonezilor din România, participanții din Polonia și

DOŻYNKI 2018

W niedzielę 16 września br. w Nowym Sołońca odbyła się XIII edycja dorocznych Dożynek polonijnych. Jest to, podobnie jak w Polsce, ludowa uroczystość na zakończenie zbiorów i prac polowych. Nieodzownym elementem tego święta są uroczyste Msze św., podczas których rolnicy dziękują za całoroczne plony, świętują chleb i dożynkowe wieńce. Ma ono formę ludowego pikniku, któremu towarzyszą wystawy i degustacja przetworów i produktów regionalnych, a także koncerty i zabawy.

Dożynki w Nowym Sołońcu rozpoczęły się o godz. 11:00 uroczystą Mszą św., odprawioną przez ks. Wiesława Wójcika – dyrektora Instytutu Duszpasterstwa Emigracyjnego przy Towarzystwie Chrystusowym dla Polonii Zagranicznej i ks. dr. Stanisława Ioana Kucharka, wicedziekana Bukowiny i proboszcza w Nowym Sołońcu, a także wielu innych duchownych z całego dekanatu bukowińskiego, podczas której poświęcono chleby, wieńce dożynkowe i złożono dary.

Jak co roku wszystkie polskie społeczności na swoich stoiskach zaprezentowały plony ziemi i wystawiły najlepsze i najsłynniejsze dania i przetwory. Chcielibyśmy tą drogą podziękować wszystkim, którzy zaangażowali się w dożynki, prezesom lokalnych organizacji i ich członkom, księżom i gospodarzom, ponieważ prezentacje na stoiskach przeszły wręcz oczekiwania organizatorów.

Podczas dożynek na scenie wystąpiły zespoły zaproszone na tę okazję z Polski. Kapela folk-rockowa „Pieczarki” z Żywicezyny swoją żywiołową muzyką podierała publiczność do tańca. Wystąpiła w Nowym Sołońcu już po raz drugi; koncertowała także podczas dożynek w 2014 r. Młodzieżowa Orkiestra Dęta Straży Pożarnej w Skawie w Małopolsce wystąpiła natomiast z niezwykłym koncertem melodii patriotycznych i wojskowych, utworów bigbandowych oraz muzyki filmowej. Orkiestra pokazała także w drodze do kościoła pokaz musztry i przygotowała oprawę Mszy św. Obok nich podczas dożynek wystąpiły także zespoły „Sołoneczanka” z Nowego Sołońca i „Dolina Nowego Sołońca” ze Złotnika w Polsce, które wcześniej wspólnie uczestniczyły w warsztatach śpiewaczo-tanecznych.

W dożynkach uczestniczyli także goście: senator RP Andrzej Pająk – członek Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, delegacja Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego z radną Ewą Draus, delegacja Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego z Witoldem Kochanem – Dyrektorem Kancelarii Zarządu Województwa Małopolskiego, grupa wojskowych III zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego, stacjonującego w Krajowej z dowódcą mj. Marcinem Szulewą, Nicolae Sava – zastępca wójta gminy Kaczyka, Victoria Longher – posel z ramienia polskiej mniejszości w Parlamentie Rumunii, Gerwazy Longher – prezes Związku Polaków w Rumunii, a także uczestnicy sympozjum naukowego odbywającego się w ramach Dni Polskich w Suczawie

România la simpozionul științific desfășurat în cadrul Zilelor Culturii Polone în zilele de 14-15 septembrie la Suceava, precum și membrii comunităților de polonezi din Cacica, Gura Humorului, Soloneț Nou și Zăltănik (Polonia), Poiana Micului, Pleșa, Păltinoasa, Moara, Iași, Constanța, București, Suceava, Siret, Vicșani, vecinii noștri români din Pîrteștii de Sus și cei ucraineni din Cacica.

Copiii au avut ocazia să participe la o tombolă și concursuri cu premii la care au putut câștiga chiar și cinci tablete. De asemenea, ei au fost animați de Teatrul „Czwarte Miasto” din Gdynia – Polonia.

Sărbătoarea Roadelor din Soloneț Nou s-a încheiat cu un picnic festiv. Acesta este un eveniment care a devenit unul permanent în calendarul evenimentelor anuale organizate de Uniunea Polonezilor din România. Evenimentul adună anual tot mai mulți oaspeți din întreaga regiune, care sunt fascinați de atracțiile acestui eveniment unic. Sărbătoarea Roadelor din Soloneț Nou este o excelentă ocazie de a cunoaște comunitatea poloneză din România, vecinii ei și chiar Polonia însăși. Atunci Polonia poate fi simțită, văzută și chiar „gustată”.

Ierzynka Michalina Budas

Foto: Iuliana Agnieszka Dascălu, Ierzynka Michalina Budas

w dniach 14-15 września z Polski i Rumunii oraz członkowie polskich środowisk z całej Rumunii z: Kaczyki, Gura Humorului, Nowego Sołońca oraz Złotnika w Polsce, Pojany Mikuli, Pleszy, Păltinoasy, Moary, Jass, Konstancy, Bukaresztu, Suczawy, Seretu, Wikszan i sąsiadzi Rumuni z Pîrteștii de Sus oraz Ukraińcy z Kaczyki.

Dzieci podczas dożynek miały okazję wziąć udział w loterii i konkursach z nagrodami, w których mogły wygrać nawet pięć tabletów. Zabawy przygotował dla nich Teatr „Czwarte Miasto” z Gdyni.

Święto plonów w Nowym Sołońcu zakończyło się odświetnym piknikiem. To impreza, która już na stałe wpisała się w kalendarz dorocznych wydarzeń organizowanych przez Związek Polaków w Rumunii. Gromadzi z roku na rok także coraz większe grono gości z całego regionu, których przyciąga rozmach i atrakcje tej wyjątkowej imprezy. Jest ona bowiem wyjątkową okazją do poznania rumuńskiej Polonii i ich sąsiadów, ale także samej Polski. Można podczas niej Polskę poczuć, zobaczyć i wręcz „posmakować”.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

PODZIĘKOWANIA

W imieniu Związku Polaków w Rumunii pragnę serdecznie podziękować wszystkim, którzy przyjęli nasze zaproszenie na tegoroczne 20. Dni Polskie. Dzięki Państwa obecności czujemy, że nasze nasze przedsięwzięcie jest ważne i potrzebne. Dziękuję gościom z Polski: senatorowi RP Andrzejowi Pająkowi z Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą, delegacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego z Witoldem Kochanem – dyrektorem Kancelarii Zarządu, delegacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego z radną sejmiku podkarpackiego Ewą Draus na czele.

Organizację Dni Polskich wsparł funduszami polonijnymi Departament Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP oraz Instytut Polski w Bukareszcie. Szczególne podziękowania kieruję do Ambasady RP oraz Instytutu Polskiego w Bukareszcie za wsparcie i wieloletnią współpracę. Za dobre relacje i wsparcie słowa wdzięczności kieruję także do lokalnych władz wojewódzkich i miejskich w Suczawie. Za gościnę i pomoc dziękuję kierownictwu i pracownikom Muzeum Bukowiny w Suczawie. Podziękowania składam także Młodzieżowej Orkiestrze Dętej Straży Pożarnej w Skawie, Kapeli Pieczarki oraz Teatrowi Czwarte Miasto z Gdyni za udział w dożynkach i występy.

Nasze przedsięwzięcie od wielu lat wspiera swoimi produktami firma Maspex România. Jesteśmy za to niezmiernie wdzięczni.

Podziękowania kieruję także do wszystkich duchownych przybyłych na nasze uroczystości. Nie w ostatniej kolejności dziękuję tym wszystkim, którzy przyczynili się do organizacji tegorocznych dożynek – parafii z proboszczem ks. dr. Stanisławem Kucharkiem i Stowarzyszeniu Polaków w Nowym Sołoncu, ale także Polakom i ich duchownym ze wszystkich polskich środowisk oraz naszym rumuńskim i ukraińskim sąsiadom, którzy zaprezentowali się na pięknych i bogatych stoiskach, za stworzenie po raz kolejny tak wspaniałej i gościnnej atmosfery.

20 lat to i dużo i niewiele. Dużo, bo mamy świadomość tego, jak wiele już udało się zrobić i niewiele, bo również świadomi jesteśmy, że sporo jest jeszcze do zrobienia. Na tegorocznego jubileusza przez te wszystkie lata ciężko pracowało wiele osób, w naszych wylękach wspierały nas kolejne dziesiątki osób i instytucji. Dziękuję swoim współpracownikom, a także wszystkim tym, którzy na przestrzeni ostatnich 20 lat w jakikolwiek sposób przyczynili się do realizacji naszego przedsięwzięcia. Bądźmy nadal „Bliżej siebie”!

*Prezes Związku Polaków w Rumunii
Gerwazy Longher*

PODZIĘKOWANIA

MULTUMIRI

În numele Uniunii Polonezilor din România doresc să vă mulțumesc din suflet tuturor celor care au acceptat invitația noastră de a participa la cea de-a 20-a ediție a Zilelor Culturii Polone. Datorită prezenței dumneavoastră simțim că evenimentul nostru este unul important și necesar. Mulțumim oaspeților din Polonia: senatorului R.P. Andrzej Pająk de la Comisia pentru Problemele Emigrației și Legătura cu Polonezii din Străinătate, delegației din voievodatul Małopolska condusă de Witold Kochan – directorul Cancelariei Consiliului de Conducere a voievodatului Małopolska, delegației din voievodatul Podkarpacie condusă de Ewa Draus – consilier al Seimului Mic al voievodatului Podkarpacie.

Organizarea Zilelor Culturii Polone a fost sprijinită financiar de către Departamentul de Colaborare cu Diaspora Poloneză și Polonezii din Străinătate din cadrul Ministerului Afacerilor de Externe al R.P., precum și de Institutul Polonez din București. Transmit sincere mulțumiri Ambasadei R.P. și Institutului Polonez la București pentru sprijin și pentru îndelungată colaborare. Pentru relațiile bune și pentru sprijin transmit mulțumiri și autoritateilor județene și locale din Suceava. Pentru găzduire și ajutor mulțumesc conducerii și angajaților Muzeului Bucovinei din Suceava. Mulțumesc, de asemenea, Fanfarei de Tineret de pe lângă Unitatea de Pompieri din localitatea Skawa, formației „Pieczarki”, precum și Teatrului „Czwarte Miasto” din Gdynia pentru participarea la „Sărbătoarea roadelor” și pentru spectacole.

Evenimentul nostru este sprijinit de mulți ani cu produse de firma Maspex România. Suntem foarte recunoscători.

Transmit mulțumiri tuturor preoților care au participat la evenimentele noastre, și nu în ultimul rând mulțumesc tuturor celor care au ajutat în organizarea ediției de anul acesta a sărbătorii roadelor – parohiei și parohului pr. dr. Stanislav Cucharec și Asociației polonezilor din Solonețu Nou, polonezilor și preoților din toate localitățile unde trăiesc comunități poloneze, precum și vecinilor noștri români și ucraineni care au etalat standuri frumoase și bogate, pentru crearea, încă o dată, a unei atmosfere minunate și ospitaliere.

20 de ani nu este nici mult, dar nici puțin. Mult pentru că suntem conștienți că am reușit să facem multe, și puțin pentru că suntem conștienți că mai sunt multe de făcut. Pentru jubileul de anul acesta, în toți acești ani au muncit mulți oameni, iar eforturile noastre au fost sprijinite de alții zeci de oameni și instituții. Mulțumesc colaboratorilor mei, dar și tuturor celor care în ultimii 20 de ani au contribuit în orice fel la realizarea evenimentului nostru. Să fim în continuare „Mai aproape unii de alții”!

*Președintele Uniunii Polonezilor din România
Ghervazen Longher*

MULTUMIRI

Ateliere de cântece și dansuri ale muntenilor bucovineni polonezi

La începutul lunii septembrie, la Solonețu Nou s-au organizat ateliere de cântece și dansuri pentru ansamblurile „Sołonczanka” din Solonețu Nou și „Dolina Nowego Sołońca” din Złotnik – Polonia.

Organizarea acestor ateliere a avut în vedere dezvoltarea abilităților privind cântecele și dansurile muntenenești, și în același timp, a constituit un schimb de experiență între dansul muntenilor polonezi din Solonețu Nou și dansurile muntenilor din Polonia. Atât conversațiile, lecțiile de dans, cântecele și toată comunicarea a fost în limba polonă, fiind un bun prilej și pentru profundarea cunoștințelor de limbă polonă pentru copiii și tinerii din Solonețu Nou.

Rezultatele proiectului „Ateliere de cântece și de dansuri” au fost prezentate publicului prin intermediul unei reprezentări la Solonețu Nou, în timpul Sărbătorii Roadelor. Peste 40 de copii de toate vîrstele, membri ai ansamblului „Sołonczanka”, și 30 de copii membri ai ansamblului „Dolina Nowego Sołońca” au finalizat cu succes atelierele de dansuri și cântece ale muntenilor bucovineni polonezi care au fost coordonate de Wiktor Bryjak – instructor de dansuri muntenenești.

Ana Zielonka

Foto: Ierzynka Michalina Budas

Al V-lea Congres Mondial al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate

În perioada 20-23 septembrie a.c., delegația Uniunii Polonezilor din România a participat la cel de-al V-lea Congres Mondial al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate, care a avut loc la Varșovia. Întâlnirile polonezilor din străinătate își au rădăcinile încă din perioada interbelică când au avut loc trei ediții ale Congresului Mondial al Polonezilor din Străinătate în 1929, 1934 și 1939. La această tradiție a celei de-a II-a Republici s-a revenit după căderea comunismului și I Congres al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate a avut loc în 1992 la Cracovia.

Organizat de către Senatul R.P. și Asociația „Wspólnota Polska”, sub patronajul onorific al Președintelui Republiei Polone, Andrzej Duda, în anul im-

Warsztaty śpiewaczo-taneczne polskich górali bukowińskich

Na poczatku września w Nowym Sołońcu odbyły się warsztaty śpiewaczo-taneczne z udziałem zespołów ludowych „Sołonczanka” z Nowego Sołońca i „Dolina Nowego Sołońca” ze Złotnika w Polsce.

Celem warsztatów było rozwijanie umiejętności tanecznych i śpiewaczych członków zespołów, a jednocześnie wymiana doświadczeń w zakresie góralskich pieśni i tańców wykonywanych w Nowym Sołońcu oraz w Polsce. Rozmowy, lekcje tańca i cała komunikacja przebiegała w języku polskim, co było doskonałą okazją do doskonalenia języka dla dzieci i młodzieży z Nowego Sołońca.

Rezultaty projektu „Warsztaty pieśni i tańców polskich” widzowie mogli obejrzeć przy okazji Dożynek w Nowym Sołońcu. Na scenie wystąpiło wówczas wspólnie ponad 40 dzieci, członków zespołu „Sołonczanka”, oraz 30 dzieci z zespołu „Dolina Nowego Sołońca”, kończąc tym samym bardzo udane warsztaty śpiewaczo-muzyczne, które odbyły się pod kierunkiem instruktora tańców góralskich Wiktora Bryjaka.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

V Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy

W dniach 20-23 września br. delegacja Związku Polaków w Rumunii wzięła udział w V Światowym Zjeździe Polonii i Polaków z Zagranicy w Warszawie. Spotkania Polaków z zagranicy mają swoje korzenie jeszcze w okresie międzywojennym, kiedy to trzykrotnie odbywały się Światowe Zjazdy Polaków z Zagranicą w 1929, 1934 i 1939 r. Do tradycji II Rzeczypospolitej powrócono po upadku komunizmu – I Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy odbył się w 1992 r. w Krakowie.

Zorganizowany w roku Stulecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości przez Senat RP i Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, pod patronatem honorowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, V Zjazd odbył się pod hasłem „Łączy nas Nie-

plinirii a 100 de ani de când Polonia și-a recăstigat independența, congresul s-a desfășurat sub deviza „Ne unește Independența”. În cadrul acestuia au avut loc și forumurile polonezilor din diaspora la care au participat și membrii delegației Uniunii Polonezilor din România formată din: Victoria Longher – Forumul Mondial al Educației Diasporei Poloneze, Ghervazen Longher – Forumul Mondial al Organizațiilor Diasporei Poloneze, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec – Forumul Mondial Pastoral al Diasporei Poloneze, Alina Valentina Spaine – Forumul Mondial al Culturii Diasporei Poloneze, Iuliana Agnesea Dascălu – Forumul Mondial al Mass-Mediei Diasporei Poloneze și Ierzynka Michalina Budăș – Forumul Mondial al Sportului și Turismului Diasporei Poloneze.

Ceremonia de deschidere a celui de-al V-lea Congres Mondial al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate a avut loc pe 20 septembrie, cu Sfânta Liturghie celebrată în intenția Patriei în Catedrala „Sf. Ioan” din Varșovia, slujba fiind concelebrată de cardina-

podlegă”. W ramach Zjazdu obradowały fora tematyczne, w których uczestniczyli członkowie delegacji Związku Polaków w Rumunii: Victoria Longher – Światowe Forum Edukacji Polonijnej, Gerwazy Longher – Światowe Forum Organizacji Polonijnych, ks. dr Stanisław Ioan Kucharek – Światowe Forum Duszpasterstwa Polonijnego, Alina Valentina Spaine – Światowe Forum Kultury Polonijnej, Iuliana Agnesea Dascălu – Światowe Forum Mediów Polonijnych i Ierzynka Michalina Budăș – Światowe Forum Sportu i Turystyki Polonijnej.

Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy rozpoczął się 20 września Mszą św. w intencji Ojczyzny w Archikatedrze pw. św. Jana w Warszawie, koncelebrowaną przez arcybiskupa metropolitę warszawskiego kardynała Kazimierza Nycza oraz ponad 50 duchownych polskich z całego świata, w tym ks. dr. Stanisława Ioana Kucharka – wicedziekana Bukowny.

Po nabożeństwie delegaci udali się do Sejmu RP, gdzie Polaków z całego świata przywitali między

nalul Kazimierz Nycz mitropolitul de Varșovia împreună cu peste 50 de preoți polonezi din întreaga lume, printre care și pr. dr. Stanislav Cucharek – vicedecan de Bucovina.

După încheierea Sfintei Liturghii delegațiile prezente s-au întrebat spre Seimul Poloniei unde polonezii din toată lumea au fost salutați printre alții de către Stanisław Karczewski – Mareșalul Senatului R.P., Dariusz Piotr Boniawski – președintele Asociației „Wspólnota Polska” și de Teresa Berezowski – președinte Consiliului Diasporei Mondiale. În cuvântul său, Stanisław Karczewski a precizat: „Al V-lea Congres Mondial al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate cade exact în anul jubiliar în care Polonia sărbătorește 100 de ani de la recăștigarea independenței. (...) În calitate de patron de onoare a celui de-al V-lea Congres al Diasporei Poloneze și al Polonezilor din Străinătate, vă asigur că Patria Mamă vă primește me-

innymi Marszałek Senatu RP Stanisław Karczewski, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Boniawski oraz przewodnicząca Rady Polonii Świata Teresa Berezowska. W swoim słowie Stanisław Karczewski powiedział: „V Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy przypada w roku jubileuszowym stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości. (...) Jako honorowy patron zapewniam, że Ojczyzna witać Was będzie z otwartymi ramionami. (...) Łączy nas myślenie o Polsce i jej miejscu w świecie, które to zagadnienie stawia przed nami nowe wymagania i dlatego żywię nadzieję, że Wasza wizyta będzie zarówno manifestacją wspólnoty, jak i sposobnością do zweryfikowania priorytetów naszej współpracy. Chciałbym, abyśmy w czasie tak wyjątkowego spotkania przy tak wyjątkowej okazji zastanowili się nad zagadnieniami, które dla Polonii i Polski mają znaczenie kluczowe. Są to edukacja, kultura, ochrona polskiego dziedzictwa historycz-

reu cu brațele deschise. (...) Ne unește gândul către Polonia și locul ei în lume. Această chestiune ne pune în față noi cerințe și de aceea sper că vizita Dumneavoastră va fi, de asemenea, manifestarea înțelegerii, dar și un prilej pentru verificarea priorităților colaborării noastre. Aș vrea ca în timpul acestei întâlniri atât de speciale, cu o ocazie atât de deosebită, să ne gândim la problemele care pentru diaspora poloneză și pentru Polonia au o însemnatate esențială. Acestea sunt educația, cultura, apărarea moștenirii istorice poloneze, grija pentru bunul renume al Poloniei, dar și îngrijirea pastorală.” Președintele Asociației „Wspólnota Polska” – Dariusz Piotr Bonisławski a evidențiat importanța acestei întâlniri pentru polonezii din întreaga lume: „Congresul al Diasporei Poloneze și a Polonezilor din Străinătate este o ocazie specială pentru ca reprezentanții diasporei poloneze din întreaga lume să se poată întâlni în același loc și în același timp. Pe toți ne unește limba polonă și simțul identității naționale. Cu toții ne dăm seama cât de importantă este păstrarea și grija față de identitatea poloneză pentru concetățenii noștri care din pricina vicisitudinilor vietii s-au împrăștiat prin toată lumea. (...) Deviza «Ne unește Independenta» ne va însotii în aceste câteva zile pline de întâlniri, discuții și cu multă muncă creativă cu privire la modul în care putem sprijini și construi comunitatea noastră poloneză, cum să dezvoltăm și să îmbogățim potențialul ei, și cum să rezolvăm problemele acesteia”. În discursul ei, președinta Consiliului Mondial al diasporei poloneze, Teresa Berezowski, a spus: „Polonezii, de sute de ani împăraștiți prin lume s-au străduit să-și păstreze limba maternă, cultura, istoria, tradiția și credința. Oriunde au locuit ei au înființat organizații și au cultivat amintirile despre Polonia și acțiunile ei pentru generațiile următoare. Congresul va fi o ocazie pentru a arăta munca, experiența și valoarea lor, datorită cărora în continuare există în ei identitatea poloneză. (...) De asemenea, ne dorim ca acest Congres să arate polonezilor din țară cum suntem noi. Diaspora poloneză și polonezii din străinătate nu sunt doar acei oameni care vorbesc perfect limba polonă, au familii și vin cu regularitate în țară. Diaspora poloneză este formată din multe generații diferite și cu diferite experiențe de emigrație. Fiecare val emigrator a avut un alt motiv. Alta este situația polonezilor care locuiesc la granițele vechii Republici Poloneze, în est, sau sunt urmașii celor strămutați. Și ei, deseori la a treia sau a patra generație sunt polonezi care au fost educati în spirit polonez și simt mândria apartenenței la națiunea poloneză. Pentru diaspora poloneză este importantă imaginea Poloniei în lume. Pentru Polonia este importantă imaginea diasporei poloneze în lume. Împreună suntem puternici. Sper că acest Congres va întări legăturile dintre noi și va deschide uși spre noi colaborări, având în vedere respectul reciproc pentru instituțiile și organizațiile existente în diferite țări, dar și în Polonia. Subiectele care unesc diaspora poloneză și polonezii din diferite părți ale lumii sunt foarte numeroase. Putem să învățăm reciproc, unii de la alții atunci când scopul nostru comun este acela de a cultiva spiritul polonez acolo unde locuim”.

nego, dbałość o dobre imię Polski na forum międzynarodowym, a także opieka duszpasterska”. Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” – Dariusz Piotr Bonisławski podkreślił znaczenie wydarzenia: „Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy to szczególna okazja do tego, aby przedstawiciele Polonii na całym świecie mogli spotkać się w jednym miejscu i czasie. Wszystkich nas łączy polska mowa i poczucie narodowej tożsamości. Wszyscy bez wyjątku zdajemy sobie sprawę z tego, jak ważne jest zachowanie dbałości o pielęgnowanie polskiej tożsamości wśród naszych Rodaków, których różne kolejne losy rozsiały po całym świecie. Za każdy razem, kiedy przedstawiciele Polaków i Polonii mieszkającej poza granicami naszej Ojczyzny spotykają się w Polsce, za każdym razem, kiedy w podniosłej atmosferze zwoływany jest kolejny Zjazd, towarzyszą temu szczególne okoliczności. (...) »Łączy nas Niepodległa« to hasło, które będzie nam przyświecało przez tych kilka pracowitych dni wypełnionych po brzegi spotkaniami, dyskusjami oraz kreatywną pracą nad tym, jak wspierać i budować naszą polonijną wspólnotę, jak rozwijać i wzbogacać jej potencjał oraz jak rozwiązywać problemy, które jej dotykają”. W swoim przemówieniu Teresa Berezowski – przewodnicząca Rady Polonii Świata powiedziała natomiast między innymi: „Polacy od setek lat rozsiani po świecie starali się zachować język ojczysty, kulturę, historię, tradycję i wiarę. Wszędzie, gdzie zamieszkali, tworzyli organizacje i kultywowały pamięć o Polsce i jej dziełach dla przyszłych pokoleń. Zjazd będzie okazją do pokazania ich pracy, doświadczeń i wartości, dzięki którym przetrwała w nich polska tożsamość. (...) Pragniemy również, by Zjazd pokazał Polakom w kraju, jacy jesteśmy. Polonia i Polacy z zagranicy to nie tylko ci, którzy mówią perfekcyjnie w języku polskim, mają rodzinę i bywają regularnie w kraju. Polonia to różne warstwy pokoleń i różne doświadczenia emigracji. Każda fala imigracyjna miała inny powód. Inna jest sytuacja Polaków, którzy mieszkają w granicach dawnej Rzeczypospolitej na Wschodzie lub są potomkami przesiedleńców. Oni także, często w trzecim czy czwartym pokoleniu są Polakami, którzy zostali wychowani w duchu polskości i czują dumę z przynależności do narodu polskiego. Polonii zależy na wizerunku Polski na świecie. Polscy zależy na wizerunku Polonii na świecie. Razem jesteśmy silni. Mam nadzieję, że Zjazd wzmacni nasze więzy i otworzy drzwi do dalszej współpracy, mając na uwadze wzajemny szacunek dla instytucji i organizacji istniejących w różnych krajach i w Polsce. Tematów łączących Polonię i Polaków z różnych stron świata jest bardzo dużo. Możemy się uczyć od siebie nawzajem, gdyż sprzyja nam wspólny cel kultywowania polskości w swoim miejscu zamieszkania”.

Po sesji inauguracyjnej delegaci udali się do Pałacu Prezydenckiego na spotkanie z Prezydentem RP Andrzejem Dudą i Pierwszą Damą Agatą Kornhauser-Dudą. Prezydent powitał swoich gości, podziękował za obecność i podkreślił ważną rolę polskich organizacji z całego świata. Określił Polaków mieszkających poza

Fot. Agata Pawłowska
Źródło: <http://www.wspolnotapolska.org.pl>

După deschiderea oficială a Congresului, toate delegațiile s-au deplasat la Palatul Prezidențial pentru a se întâlni cu președintele Poloniei, Andrzej Duda și Prima Doamnă Agata Kornhauser-Duda. Acesta a salutat delegațiile, le-a mulțumit pentru prezență și a evidențiat importanța organizațiilor diasporii poloneze în lume. El a precizat că acestea sunt ambasadori ai Poloniei în lume și că le mulțumește pentru faptul că se implică în consolidarea imaginii pozitive a Poloniei. „Mă bucur enorm că acestea sunt ambasadori ai Poloniei în lume și că le mulțumește pentru faptul că se implică în consolidarea imaginii pozitive a Poloniei. „Mă bucur enorm că putem să vă găzduim în aceste zile aici la Palatul Prezidențial pentru a vă ura bun venit, dar mai ales să vă mulțumim și să vă felicităm. Trăiți adesea în afara granițelor țării de mulți ani. Mulți dintre dumneavoastră, mai ales tinerii, s-au născut în afara granițelor țării, dar vă simțiți polonezi și mereu sunteți în legătură cu aceștia. Pentru acestea vă mulțumesc vouă, apropiaților voștri, părinților, celor care au educat în spirit polonez, școlilor în care se învață limba polonă și istoria Poloniei, profesorilor și preoților polonezi. (...) Mulți dintre voi ați realizat succese imense în viața profesională

granicami kraju jako ambasadorów Ojczyzny i podziękował za działania na rzecz wzmacniania pozytywnego obrazu Polski na świecie. Powiedział także między innymi: „Ogromnie się cieszę, że możemy Państwa w tych dniach gościć także tutaj, w Pałacu Prezydenckim, po to, żeby się przywitać, ale przede wszystkim – by podziękować i pogratulować. Bardzo często żyją Państwo za granicą od wielu lat. Wielu z Państwa – zwłaszcza młodych – urodziło się poza granicami, a cały czas czujecie się Polakami i cały czas w związku z tym nimi jesteście. Bardzo za to dziękuję: Wam, Waszym najbliższym, rodzicom, którzy wychowali w polskości, szkołom, które uczyły języka polskiego i historii Polski, polskim nauczycielom, polskim duchownym. (...) Wielu z Państwa osiągnęło w życiu zawodowym i osobistym poza granicami Polski ogromne sukcesy. Gratuluję Wam tego z całego serca. Gratuluję i dziękuję, bo właśnie także poprzez te sukcesy reprezentują Państwo Polskę i tym samym – nas wszystkich. To bardzo często są pokolenia, bo przecież pierwsze

Fot. Agata Pawłowska
Źródło: <http://www.wspolnotapolska.org.pl>

și în cea personală în afara Poloniei. Vă felicit din tot sufletul. Vă felicit și vă mulțumesc pentru că, tocmai prin asemenea succese reprezentați Polonia, dar și pe noi toți. Adesea este vorba despre urmării celor emigrați, deoarece primele așezări poloneze au fost înființate cu aproape 200 de ani în urmă din cauza emigrărilor. Așadar, este o perioadă foarte lungă în care generații întregi de polonezi s-au născut în afara granițelor țării. (...) Mă bucur enorm că vă putem găzdui astăzi, dar acum veniți într-o Polonie liberă, suverană și independentă care are ambițiile ei, este conștientă de poziția ei, de locul ei în lume și în politica mondială. (...) Vă mulțumesc pentru tot ceea ce faceți zi de zi pentru Polonia și pentru comunitățile poloneze din țările voastre. Vă mulțumesc pentru modul în care reprezentați Polonia".

Ziua a fost încheiată cu un concert de gală „Independenta noastră II 1918-2018” organizat sub patronajul Președintelui R.P., Andrzej Duda, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de independență. Pe scena Teatrului Mare al Operei Naționale au urcat cunoscuți artiști polonezi care au interpretat cântece din perioada când Polonia a fost împărțită până în perioada contemporană: patriotice, legionare, militare, de opozitie din timpul celui de-Al II-lea Război Mondial sau din perioada comunistă.

A doua zi a Congresului fost dedicată dezbatelor și discuțiilor în cadrul fiecărui forum în parte. Continuarea întâlnirilor din cadrul forumurilor au fost vizite de studiu, în timpul cărora, în a treia zi a Congresului, delegații au avut ocazia să viziteze diferite locuri și instituții legate de tematica forumului la care au luat parte. Tot în această zi au fost concluziile Congresului, la Seimul Poloniei, unde reprezentanții fiecărui forum în parte au prezentat concluziile. Ziua s-a încheiat cu o vizită la sediul Asociației „Wspólnota Polska”, unde cu ocazia congresului, Casa Polonă a primit numele prof. Andrzej Stelmachowski și a fost dezvelită o placă comemorativă dedicată prof. Andrzej Stelmachowski, care a înființat această asociație în februarie 1990, fiind președintele ei până la 11 mai 2008. Ceremonia de dezvelire a plăcuței comemorative de pe fațada clădirii „Dom Polonii” din Varșovia a fost realizată de către mareșalul Stanisław Karczewski, președintele Asociației „Wspólnota Polska”, Dariusz Piotr Boniawski, împreună cu nepotul regretatului prof. Andrzej Stelmachowski. Pe 22 septembrie 2018 Consiliul Național al Asociației „Wspólnota Polska” a hotărât instituirea unui premiu care poartă numele prof. Andrzej Stelmachowski. Premiul va onora nu doar pe intemeietorul și președintele de mulți ani al Asociației „Wspólnota Polska”, dar și într-un mod special persoanele care muntesc în folosul întregii comunități a diasporii poloneze. Pentru implicarea sa activă în crearea de legături între organizațiile diasporii poloneze și Patria Mamă, laureat al Premiului „Prof. Andrzej Stelmachowski” a fost pr. dr. Roman Dzwonkowski.

Congresul s-a încheiat pe 23 septembrie cu Sfânta Liturghie solemnă celebrată la Sanctuarul Provenienței Divine din Varșovia, slujba fiind concelebrată de

polske osady poza granicami, na emigracji powstały blisko 200 lat temu. Więc to jest naprawdę bardzo długi czas – i całe pokolenia Polaków urodziły się poza granicami. (...) Cieszę się ogromnie, że możemy Was dzisiaj gościć, ale przecież przyjeżdżacie często do wolnej, suwonnej, niepodległej Polski, która ma swoje wielkie ambicje, ma świadomość swojej pozycji, swojego miejsca w świecie i światowej polityce. (...) Dziękuję Wam za wszystko, co na co dzień robicie dla Polski i dla polskich społeczności w Waszych krajach. Dziękuję za to, jak reprezentujecie Polskę”.

Dzień zakończył się koncertem galowym „Nasza Niepodległa II 1918-2018”, zorganizowanym pod patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy z okazji Stulecia Odzyskania Niepodległości. Na scenie Teatru Wielkiego Opery Narodowej wystąpili znani polscy artyści, którzy wykonali piosenki, powstałe od czasów, kiedy Polska pozostawała pod zaborami, po lata współczesne: patriotyczne, legionowe, żołnierskie, opozycyjne z lat II wojny światowej czy okresu komunizmu po współczesne.

Drugi dzień Zjazdu poświęcony był obradom i dyskusjom poszczególnych forów. Kontynuacją spotkań w ramach forów były wizyty studyjne, podczas których trzeciego dnia Zjazdu delegaci mieli okazję odwiedzić różnorodne miejsca i instytucje, związane z tematyką poszczególnych forów. Tego samego dnia odbyła się sesja podsumowująca w Parlamentie RP, podczas której delegaci poszczególnych forów zaprezentowali swoje wnioski. Dzień zakończyła wizyta w siedzibie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, gdzie z okazji Zjazdu Domowi Polonii nadano imię prof. Andrzeja Stelmachowskiego i odsłonięto poświęconą mu tablicę pamiątkową na frontonie budynku. Prof. Andrzej Stelmachowski był założycielem stowarzyszenia w lutym 1990 r. i jego prezesem do 11 maja 2008 r. Ceremonii odsłonięcia tablicy dokonali: Marszałek Stanisław Karczewski, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Boniawski i wnuk prof. Andrzeja Stelmachowskiego. 22 września 2018 r. Rada Krajowa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” postanowiła ustanowić nagrodę imienia prof. Andrzeja Stelmachowskiego. Nagroda ma uczcić nie tylko założyciela i wieloletniego prezesa „Wspólnoty Polskiej”, ale także w szczególny sposób wyróżnić osoby, które pracują dla całej wspólnoty polonijnej. Za aktywne dzieło budowy łączności między ośrodkami polonijnymi a Macierzą laureatem Nagrody im. Prof. Andrzeja Stelmachowskiego uhonorowany został ks. prof. Roman Dzwonkowski.

cardinalul Kazimierz Nycz mitropolitul Varșoviei împreună cu episcopul Wiesław Lechowicz – delegat pentru probleme Pastorației Emigației Poloneze din cadrul Conferinței Episcopală Polonă, precum și peste 50 de preoți polonezi din întreaga lume, printre care pr. dr. Stanislav Cucharek – vicedecan de Bucovina. Sfânta Liturghie de încheiere a Congresului a fost oficiată în intenția diasporei poloneze și a polonezilor din străinătate, precum și în intenția aniversării a 40 de ani de la începutul pontificatului Sf. Ioan Paul al II-lea.

Iuliana Agneșca Dascălu

Foto: Iuliana Agneșca Dascălu

CONSTANTIN GEAMBAȘU Cu ocazia aniversării a 70 de ani

La 26 august 2018, prof. dr. Constantin Geambașu, fost șef al Departamentului de limbi și literaturi slave al Universității din București, a împlinit vîrsta de 70 de ani. Cu studii la București și Varșovia, cu numeroase stagii și granturi în Polonia și în alte țări, membru al Uniunii Scriitorilor, președinte al Asociației Slaviștilor din România, precum și al altor asociații profesionale, cercetător asiduu și un traducător harnic, profesorul Geambașu a devenit unul dintre cei mai de seamă poloniști români, continuator de seamă al mentorului său, I. C. Chițimia, sub îndrumarea căruia în mare parte s-a format și și-a susținut teza de doctorat.

După absolvirea masteratului, în anul 1971, la Facultatea de filologie a Universității din Varșovia, când am avut prilejul să îi urmăresc manifestarea, la fața

Zjazd zakończyła 23 września Msza św. w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie, koncelebrowana przez arcybiskupa metropolitę warszawskiego kardynała Kazimierza Nycza i biskupa Wiesława Lechowicza – delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polskiej z udziałem ponad 50 duchownych z całego świata, w tym ks. dr. Stanisława Ioana Kucharka – wicedziekana Bukowiny. Nabożeństwo odprawiono w intencji Polonii i Polaków za Granicą i 40. rocznicy rozpoczęcia pontyfikatu św. Jana Pawła II.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

CONSTANTIN GEAMBAȘU Z okazji jubileuszu 70. urodzin

26 sierpnia 2018 r. prof. dr Constantin Geambașu, były szef Departamentu Języków i Literatury Słowiańskiej Uniwersytetu w Bukareszcie skończył 70 lat. Ukończył studia w Bukareszcie i Warszawie, liczne staże i granty w Polsce i innych krajach, jest członkiem Związku Pisarzy, przewodniczącym Stowarzyszenia Slawistów Rumuńskich oraz innych stowarzyszeń specjalistycznych, wytrwałym badaczem i tłumaczem o ogromnym dorobku, jednym z najwybitniejszych polonistów rumuńskich, kontynuatorem dzieła swojego mentora I. C. Chițimia, pod którego kierunkiem, w dużej mierze, przygotował i obronił pracę doktorską.

Po obronie pracy magisterskiej w 1971 r. na Wydziale Filologii Uniwersytetu Warszawskiego, kiedy to na miejscu miałem okazję śledzić jego wystąpienie

Fot. Iuliana Agneșca Dascălu

Prof. Constantin Geambașu podczas sympozjum naukowego w Suczawie we wrześniu 2018 r.
Prof. Constantin Geambașu la simpozionul științific din Suceava din septembrie 2018

locului, cu sinceră afectiune; remarcând evoluția sa promițătoare, chiar l-am propus conducerii Ministerului Afacerilor Externe, pentru a-l admite la concursurile care se organizau pentru tinerii studioși încât să poată intra în diplomație. Demersul nu mi-a reușit, unele criterii fiind atunci lipsite de sens. Proaspătul magistru a preferat să accepte postul de asistent stagiar la Catedra de polonistică din București. Aici a avansat prin concurs și a urcat toate treptele universitare, ajungând șef al catedrei de polonistică, respectiv al Departamentului de limbi slave.

M-am bucurat totdeauna de evoluția sa, cât și de afectiunea și aprecierile pozitive ale colegilor, ale studenților și doctoranzilor. Marele merit al asistentului și profesorului de mai târziu a fost acela că a știut să îmbine cu multă chibzuință și seriozitate activitatea didactică cu cea de cercetare, având rezultate apreciabile și în domeniul traducerii și popularizării culturii și literaturii polone¹.

Cu timpul, universitarul Constantin Geambașu a devenit unul din discipolii de seamă ai profesorului Chițimia. A funcționat mai bine de un deceniu ca lector de limbă și civilizație românească la Universitatea din Sofia și la Universitatea Jagiellonă din Cracovia. Reîntrors în țară, lectorul Geambașu a folosit din plin experiența constatată în acele centre de învățământ, rămânând continuu conectat la fenomenele culturale din acele țări, mai ales la cel polonez. A fost extrem de receptiv la toate noutățile din plan slavistic, personal axându-se pe profundarea studiilor în domeniul culturii, limbii și civilizației polone (secolul al XX-lea), pe literatura comparată, imagologie, mentalități, idei și curente culturale în lumea slavă, pe teoriile moderne ale traducerii; i-a rămas dragă, ca unui veritabil profesor, lexicologia și stilistica (este coautor al unui nou dicționar polon-român publicat în ultimii ani).

Dintre lucrările științifice publicate de prof. dr. Constantin Geambașu amintesc pe cele mai reprezentative: *Maria Dąbrowska. Proza interbelică*, București, Editura Medro, 1996 (teza de doctorat); *Ipostaze lirice și narrative*, Editura Medro, București, 1999, ediția a II-a, București, Editura Universității, 2010; *Scriitori polonezi (secolul XX)*, București, Editura Paideia, 2002; *Cultură și civilizație polonă (sec. X-XVII)*, Editura Paideia, 2005, ediția a II-a 2009; *Texte și contexte. Incursiuni critice în literatura polonă*, București, Editura Universității, 2009; *Studii de imagologie polonă*, București, Editura Universității, 2010 (în colaborare cu Cristina Godun).

Dintre cele peste 100 de studii și articole publicate în presa centrală sau de specialitate din țară și din străinătate, amintesc: *Receptarea operei Mariei Dąbrowska în România, în Relații culturale româno-polone*, București, 1982 (Actele simpozionului româno-polon); *Opera Mariei Dąbrowska în contextul epocii (Proza interbelică)*, rezumatul tezei de doctorat, București, 1989; *Czesław Miłosz în căutarea identității artistice (Ciclul „Salvare”)*, „Romanoslavica”, XXXV, 1997; *Romanul sub semnul modernității. Reflecții critice*, „Zeitschrift der germanisten Rumäniens”, nr. 1-2 (13-14), 1998; *A. S. Pușkin în receptarea lui Adam Mi-*

nie i ze szczerym podziwem obserwować jego obiecujący rozwój, zaproponowałem Ministerstwu Spraw Zagranicznych dopuszczenie go do egzaminów, które organizowano dla studiującej młodzieży, pozwalających na rozpoczęcie kariery dyplomatycznej. Moje wysiłki się nie powiodły, pewne kryteria były wówczas pozbawione sensu. Świeżo upieczonego magister wolał przyjąć etat asystenta na Katedrze Polonistyki w Bukareszcie. Tam właśnie awansował w kolejnych konkursach, zdobywając wszystkie stopnie naukowe i zajmując stanowisko szefa Katedry Polonistyki i Departamentu Języków Słowiańskich.

Z radością śledziłem jego rozwój zawodowy i obserwowałem, z jaką serdecznością i szacunkiem odnosili się do niego koledzy, studenci i doktoranci. Dużą zasługą młodego asystenta i późniejszego profesora było to, że potrafił połączyć z dużym rozmysłem i powagą zajęcia dydaktyczne z pracą naukową, osiągając znaczące sukcesy także w dziedzinie tłumaczeń oraz popularyzacji polskiej kultury i literatury¹.

Z czasem Constantin Geambașu stał się jednym z wybitnych uczniów profesora Chițimia. Pracował ponad dziesięć lat jako lektor języka i cywilizacji rumuńskiej na Uniwersytecie w Sofii i Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Po powrocie do kraju, lektor Constantin Geambașu wykorzystał zdobyté doświadczenie, pozostając cały czas związany kulturowo z tymi krajami, zwłaszcza z Polską. Był wyjątkowo otwarty na wszelkie nowości na polu slawistyki, koncentrując się na pogłębianiu studiów w dziedzinie kultury, języka i polskiej cywilizacji (XX wiek), literatury porównawczej, w kierunku imagologii, mentalności, idei i prądów kulturalnych w świecie słowiańskim, aż po nowoczesne teorie tłumaczeń. Bliska pozostała mu także, jako prawdziwemu naukowcowi, leksykologia i stylistyka (jest współautorem słownika polsko-rumuńskiego, wydanego w ostatnich latach).

Wśród prac naukowych opublikowanych przez prof. dr. Constantina Geambașu wymienię te najbardziej reprezentatywne: *Maria Dąbrowska. Proza międzywojenna*, Bukareszt, Wydawnictwo Medro, 1996 (praca doktorska); *Hipostazy liryczne i narracyjne*, Wydawnictwo Medro, Bukareszt 1999, wydanie II: Wydawnictwo Uniwersyteckie, Bukareszt 2010; *Polscy pisarze (wiek XX)*, Wydawnictwo Paideia, Bukareszt 2002; *Kultura i cywilizacja polska (wiek X-XVII)*, Wydawnictwo Paideia, Bukareszt 2005, wydanie II: 2009; *Teksty i konteksty. Krytyczne spojrzenie na literaturę polską*, Wydawnictwo Uniwersyteckie, Bukareszt 2009; *Studia imagologii polskiej*, Wydawnictwo Uniwersyteckie, Bukareszt 2010 (we współpracy z Krystyną Godun).

Z ponad 100 studiów i artykułów opublikowanych w prasie o zasięgu ogólnokrajowym i specjalistycznej, w kraju i za granicą, należy wspomnieć: *Odbiór twórczości Marii Dąbrowskiej w Rumunii [w:] Stosunki kulturalne rumuńsko-polskie*, Bukareszt 1982 (Akta sympozjum rumuńsko-polskiego); *Dzieła Marii Dąbrowskiej w kontekście epoki (Proza międzywojenna)*, streszczenie pracy doktorskiej, Bukareszt 1989; *Czesław Miłosz w poszukiwaniu artystycznej tożsamości*

ckiewicz, „Filologie rusă”, XVIII, 2000; Andrzej Szczypiorski sau lecția de imagologie, prefață la A. Szczypiorski, *Frumoasa Doamnă Seidenman*, Iași, Editura Polirom, 2001; „Tinutul Ulro” sau în căutarea sensului pierdut, prefață la Cz. Miłosz, *Tinutul Ulro*, București, Editura Alfa, 2003; *Petit histoire de la slavistique en Roumanie*, în vol. *Contribution à l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves*, Viena, 2004 (în colab. cu M. Mitu); I. L. Caragiale – scriitor balcanic, în vol. omagial consacrat prof. S. Widłak, *Mistrz i Przyjaciel. Studia dedykowane Stanisławowi Widłakowi*, Kraków, 2005; Mickiewicz în românește, prefață la A. Mickiewicz, *Sonete din Crimeea*, București, Paideia, 2006; Jan Kochanowski în românește, prefață la J. Kochanowski, *Treny/Lamentații*, București, Paralela 45, 2006; *Sarmatismul polonez – ideologie nobiliară și stil cultural*, în *Modele și metamorfoze inter- și intracultural*, București, Editura Universității, 2006; Czesław Miłosz între Europa și America, „Romanoslavica”, 2006, nr. XLI (vezi și prefață la Cz. Miłosz, *Privind din spire Golful San Francisco*), București, Editura Paralela 45, 2007; Stanisław Wyspiański în cadrul modernismului polon, „Romanoslavica”, XLII, 2007 (vezi și prefață la S. Wyspiański, *Nunta*, București, Paideia, 2007; *Drama „Kordian” de J. Słowacki. Structură și semnificație*, prefață la: J. Słowacki, *Kordian*, București, Paideia, 2009 (vezi și revista „Romanoslavica”, nr 46/2, 2010); *Rusia văzută de Czesław Miłosz*, „Filologie rusă”, XXVI, 2010; *Ameryka postrzegana przez Czesława Miłosza* (America surprinsă de Cz. Miłosz), „Postscriptum”, Katowice, 2011 etc.

În domeniul traducerilor Constantin Geambăsu a venit pe un teren bine defrișat de Stan Velea, Nicolae Mareș, Olga Zaicik, Ion Petrică, Mihai Mitu și alții². El debutează în 1974 prin publicarea unor lucrări din domeniul didactic, spațiul „utilitar” de tipul: cum să înveți (Jarosław Rudniański) învățământul prolematizat (Wojciech Okoń), elevi dotați (Ludwik Bandura) etc. Un volum remarcabil publică în 1988 la Editura Univers: Henryk Markiewicz, „Concepțe științei literaturii”, iar la Editura Humanitas Jakub Karpiński, „ABC-ul democrației”, cât și un bestseller polonez: Michalina Wiśłocka – „Arta iubirii”.

Din domeniul beletristicii propriu-zise a publicat, în 1997, din creația romancierului SF, Stanisław Lem, „Golem XIV”, iar în 1999 Czesław Miłosz, „Gândirea captivă” și „Europa natală”, la Editura Univers. O traducere importantă a sa a fost cunoscutul volum semnat de Karol Wojtyła, „Iubire și responsabilitate”, lucrare de referință din domeniul etic, tradusă până atunci în numeroase limbi. A urmat: Stanisław Lem, „Eden” în 1999, Andrzej Szczypiorski, „Frumoasa doamnă Seidenman” și Olga Tokarczuk, „Călătoria oamenilor Cărții” în 2001, Czesław Miłosz, „Tinutul Ulro” și Wisława Szymborska, Antologie „În râul lui Heraclit” (în colaborare cu Passionaria Stoicescu) în 2003 și multe altele.

„Logodirea” în traduceri de poezie cu talentata și cunoscuta poetă și editoare, Passionaria Stoicescu, a fost de bun augur și rodnică; cei doi au asigurat transpunerea în românește a unor mari poeți clasici polono-

mości (Cykl „Ratunek”), „Romanoslavica”, XXXV, 1997; Powieść pod znakiem nowoczesności. Krytyczne refleksje, „Zeitschrift der germanisten Rumäniens”, nr 1-2 (13-14), 1998; A. S. Puszkin w odbiorze Adama Mickiewicza, „Filologia rosyjska”, XVIII, 2000; Andrzej Szczypiorski lub lekcja imagologii, w przedmowie do A. Szczypiorski, *Początek* (wydany pod tytułem: Piękna Pani Seidenman), Wydawnictwo Polirom, Jassy 2001; „Ziemia Ulro” lub w poszukiwaniu straconego sensu, przedmowa do Cz. Miłosz, Ziemia Ulro, Wydawnictwo Alfa, Bükareszt 2003; *Petit histoire de la slavistique en Roumanie* [w:] *Contribution a l'histoire de la slavistique dans les pays non slaves*, Wiedeń 2004 (we współpracy z Mihaiem Mitu); I. L. Caragiale – balkański pisarz, w tomie poświęconym prof. S. Widłakowi, *Mistrz i Przyjaciel. Studia dedykowane Stanisławowi Widłakowi*, Kraków 2005; Mickiewicz po rumuński, przedmowa do Sonetów krymskich A. Mickiewicza, Paideia, Bükareszt 2006; Jan Kochanowski po rumuński, przedmowa do Trenów J. Kochanowskiego, Paralela 45, Bükareszt 2006; *Polski sarmatyzm – ideologia szlachecka i styl kulturowy* [w:] *Wzory i metamorfozy inter- i wewnętrz kulturowe*, Wydawnictwo Uniwersyteckie, Bükareszt 2006; Czesław Miłosz między Europą i Ameryką, „Romanoslavica”, nr XLI, 2006 (zob. także przedmowę do Cz. Miłosz, *Widzenia nad Zatoką San Francisco*), Wydawnictwo Paralela 45, Bükareszt 2007; Stanisław Wyspiański w ramach polskiego modernizmu, „Romanoslavica”, XLII, 2007 (zob. także przedmowę do Wesela S. Wyspiańskiego, Paideia, Bükareszt 2007); *Dramat „Kordian” J. Słowackiego. Struktura i znaczenie*, przedmowa do J. Słowacki, *Kordian*, Paideia, Bükareszt 2009 (zob. także: „Romanoslavica”, nr 46/2, 2010); *Rosja widziana przez Czesława Miłosza*, „Filologia rosyjska”, XXVI, 2010; *Ameryka postrzegana przez Czesława Miłosza*, „Postscriptum”, Katowice 2011 i in.

W dziedzinie przekładu Constantin Geambăsu wszedł do świata stworzonego już przez grono tłumaczy: Stana Velea, Nicolae Mareșa, Olgę Zaicik, Iona Petrică, Mihaii Mitu i innych². Zadebiutował w 1974 r., publikując prace o tematyce dydaktycznej („Jak się uczyć” Jarosława Rudniańskiego, „Nauczanie problemowe we współczesnej szkole” Wincentego Okonia, „Uczniowie zdolni i kierowanie ich kształceniem” Ludwika Bandury i in.). W 1988 r. opublikował w Wydawnictwie Univers godną uwagi pozycję Henryka Markiewicza „Koncepcje nauki o literaturze”, w 1992 r. w Wydawnictwie Humanitas książkę Jakuba Karpińskiego „Elementarz demokracji”, jak i polski bestseller Michaliny Wiśłockiej „Sztuka kochania” w 1994 r.

Z dziedziny właściwej beletrystyczki opublikował w 1997 r. w Wydawnictwie Univers książkę „Golem XIV” pisarza SF Stanisława Lema, a w 1999 r. „Zniewolony umysł” i „Rodzinna Europa” Czesława Miłosza. Ważnym jego przekładem była książka z dziedziny etyki autorstwa Karola Wojtyły „Miłość i odpowiedzialność”, tłumaczona wówczas na wiele języków. Kolejnymi tłumaczeniami były: „Eden” Stanisława Lema w 1999 r., „Początek” (wydany jako: „Piękna pani Seidenman”) Andrzeja Szczypiorskiego i „Podróż lu-

nezi: Jan Kochanowski, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Stanisław Wyspiański etc. O importanță deosebită pentru literatura filosofică românească a avut-o publicarea în traducerea prof. Geambăsu a cunoșcutului filosof polonez, Leszek Kołakowski, *Conferințe mici pe teme mari*, București, Paideia, 2003. Florilegiile mai jos menționate vor rămâne ca lucrări de referință în domeniul traducerilor din clasicii polonezi în românește: A. Mickiewicz, *Sonete din Crimea*, București, Paideia, 2005; J. Kochanowski, *Lamentații*, București, Paralela 45, 2006; *Nunta*, București, Paideia, 2007; Kazimiera Ilăkowiczówna, *În șoaptă*, București, Paideia, 2008; J. Słowacki, *Kordian*, București, Paideia, 2009; Z. Krasiński, *Nedivina comedie*, București, Paideia, 2010 – toate în colaborare cu Passionaria Stoicescu. Mai semnalăm: Czesław Miłosz, „Privind dinspre Golful San Francisco” din 2007, cât și „Istoria literaturii polone” – transpunerea respectivă, efectuată de Constantin Geambăsu, apărută în mai 2018, opus pe care n-am apucat să îl citesc, dar care este bine receptat de presa literară.

În iunie 2016 prof. Constantin Geambăsu a primit la Cracovia un premiu prestigios „Transatlantyk” acordat anual de către Institutul Cărții (Instytut Książki) traducătorilor, dar, în același timp, și promotorilor culturii polone în străinătate.

Îi doresc sărbătoritului ani frumoși, rodnici și îndelungați, multă inspirație și tot ce exprimă în profunzimea ei urarea poloneză: *Sto lat!*

Nicolae Mares

¹ Despre polonistica din spațiul românesc, în: Nicolae Mares, *Interviuri alese*, Editura ePublishers, București 2015, p. 434-446; Idem, „Viața Românească”, 5/2014.

² Stan Velea, *Interferențe literare româno-polone*, București, Editura Minerva, 1989, p. 182; Idem, *Literatura polonă în România. Receptarea unei mari literaturi*, București, 2001; Nicolae Mares, *Gânduri despre poezia poloneză contemporană în Tălmăciri. Opera omnia – din poezia lumii*, Tipomoldova, Iași 2013.

Studenci z Jass na szkołach letnich w Polsce

Studenckie wakacje dobiegają końca. Dla jednych były czasem błogiego lenistwa, dla innych szansą na zdobycie być może pierwszych doświadczeń w pracy lub możliwością odbycia podróży życia, ale byli i tacy, którzy czas odpoczynku postanowili połączyć z nauką. Ośmioro studentów Uniwersytetu Alexandru Ioana Cuzy w Jassach zdecydowało się część swoich wakacji spędzić na letnich szkołach języka polskiego organizowanych przez różne polskie uniwersytety. Wszyscy byli stypendystami polskiego rządu.

Chociaż same szkoły letnie nie są żadną nowością, zmienił się jednak, w porównaniu z ubiegłymi latami, sam sposób kwalifikowania studentów. Wczesniej każdy lektor otrzymywał dla swoich studentów określoną ilość miejsc i przydzielał je najlepszym kurantom na podstawie uzyskanych przez nich wyników

dzi Księgi” Olgi Tokarczuk w 2001 r., „Ziemia Ulro”, Czesława Miłosza i Antologia wierszy Wisławy Szymborskiej „W rzece Heraklita” (we współpracy z Passionarią Stoicescu) w 2003 r. i wiele innych.

Wspólne tłumaczenia polskiej poezji z utalentowaną i znaną poetką i wydawcą Passionarią Stoicescu było dobrym i owocnym pomysłem; obydwoje przetłumaczyli na język rumuński wielkich klasycznych poetów polskich: Jana Kochanowskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Stanisława Wyspiańskiego itd. Ogromne znaczenie dla rumuńskiej literatury filozoficznej miała publikacja w tłumaczeniu prof. Geambăsu znanego filozofa polskiego Leszka Kołakowskiego „Mini wykłady o maxi sprawach” (Wydawnictwo Paideia, Bükarest 2003). Wymienione poniżej tomy pozostaną punktami odniesienia w dziedzinie przekładu klasyków polskich na język rumuński: A. Mickiewicz, *Sonety krymskie*, Paideia, Bükarest 2005; J. Kochanowski, *Treny*, Paralela 45, Bükarest 2006; Wesele, Paideia, Bükarest 2007; Kazimiera Ilăkowiczówna, *Szeptem*, Paideia, Bükarest 2008; J. Słowacki, *Kordian*, Paideia, Bükarest 2009; Z. Krasiński, *Nie-Boska komedia*, Paideia, Bükarest 2010 – wszystkie we współpracy z Passionarią Stoicescu. Należy jeszcze zwrócić uwagę na przekłady z Czesława Miłosza: „Widzenia nad Zatoką San Francisco” z 2007 r. oraz „Historii literatury polskiej”, której tłumaczenie ukazało się w maju 2018 r. Nie zdążyłem jej jeszcze przeczytać, ale została bardzo dobrze odebrana przez prasę literacką.

W czerwcu 2016 r. prof. Constantin Geambăsu otrzymał w Krakowie prestiżową nagrodę „Transatlantyk” przyznawaną dorocznio przez Instytut Książki tłumaczom, ale również promotorom kultury polskiej za granicą.

Życzę solenizantowi pięknych lat, owocnych i długich, wielu inspiracji i tego, co wyraża w swojej głębi polskie życzenie: Sto lat!

Tłum. Barbara Breabän

Studentii din Iași la școlile de vară din Polonia

Vacanța pentru studenți se apropie de sfârșit. Pentru unii a fost un timp de binecuvântată lenevie, pentru alții o sansă de a obține, poate, o primă experiență la locul de muncă sau oportunitatea de a deține călătoria vieții. Au fost, de asemenea, și studenți care au decis să îmbine timpul de odihnă cu știință. Opt studenți ai Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași au decis să-și petreacă o parte din vacanță la școlile de vară din Polonia, organizate de diferite universități poloneze. Toti au fost bursieri ai guvernului polonez.

Deși școlile de vară nu sunt ceva nou, cu toate acestea s-a schimbat, comparativ cu anii precedenți, modul în care studenții sunt acceptați. Înainte, fiecare lector primea pentru studenții săi un anumit număr de locuri și le atribuia celor mai buni studenți pe baza rezultatelor lor academice. În anul universitar trecut,

w nauce. W mijającym roku akademickim Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, nowo powstała polska instytucja, która zajmuje się między innymi przyznawaniem stypendiów na szkoły letnie, ogłosiła po raz pierwszy otwarty konkurs dla obcokrajowców z całego świata. O stypendia mogli się starać zarówno ci, którzy przygodę z językiem polskim rozpoczęli już jakiś czas temu, jak i osoby, które dopiero planowały rozpocząć naukę od podstaw. Konkurs był skierowany tylko do studentów. Nie mogły w nim startować osoby legitymujące się polskim obywatelstwem ani obcokrajowcy odbywający, w tym samym roku akademickim, studia w Polsce. Chociaż zasady uległy zmianie, należy zaznaczyć, że ważność zachowały dotychczasowe porozumienia międzynarodowe, na mocy których troje studentów z Jass miało gwarancję wyjazdu. Decyzje w kwestii tych trzech miejsc pozostawiono lektorowi.

Z uwagi na zmianę zasad kwalifikacji, tym bardziej cieszy fakt, że zewnętrzna komisja postanowiła przyznać stypendium aż ośmiorgu studentom z Jass. Siedmioro z nich to kursanci lektoratu języka polskiego, zaś ósma osoba postanowiła dopiero zacząć naukę w Polsce. Studenci z Jass mieli możliwość uczyć się na: Uniwersytecie Wrocławskim (Claudia Mihailov), Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (Liviu Pintilie), Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (Irina-Mariella Deftu, Floriana-Raluca Deftu, Gabriela Macovei) oraz na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach (Adriana Colibaba, Ecaterina Filimon, Marilena Covălescu).

Szkoły letnie odbywały się w lipcu oraz sierpniu, a studenci mieli do wyboru program trzytygodniowy lub czterotygodniowy. Mieli zapewnione stypendium na kurs, zakwaterowanie, wyżywienie oraz 500 zł kieszonkowego. Intensywnym kursem języka polskiego towarzyszył, nie mniej intensywny, program kulturalny. Studenci uczyli się polskich tańców oraz piosenek, przygotowywali dania kuchni polskiej, uczestniczyli w wycieczkach itp. Na nudę nie było więc czasu.

Nie sposób przytoczyć pełnych wspomnień wszystkich stypendystów, podałem więc ryzyko poproszenia ich o wyrażenie refleksji po pobycie na szkołach letnich w dwóch zdaniach. A oto one:

„Dzięki uczestnictwu w szkole letniej w Polsce odkryłem historię i kulturę tego kraju, a w szczególności Wrocławia. Ponadto przebywałem z rodzimymi użytkownikami języka polskiego, co bardzo ułatwiło mi naukę się języka”.

Claudia Mihailov

„Najpiękniejszą rzeczą w ramach szkoły letniej w Lublinie było zawiązanie wspaniałych przyjaźni między nami – studentami uczestniczącymi w kursie. Od godziny 8:00 do 16:00 spędzaliśmy czas razem na zajęciach i posiłkach oferowanych przez uniwersytet oraz planowaliśmy, co chcemy robić każdego wieczoru. Wszyscy chcieliśmy się ponownie zobaczyć każdego dnia i czerpaliśmy z tego radość”.

Liviu Pintilie

Agenția Națională de Schimb Academic, o nouă instituție poloneză înființată, care se ocupă cu acordarea burselor pentru școlile de vară, a anunțat pentru prima dată o competiție deschisă pentru străinii din întreaga lume. Pentru burse au putut opta atât cei a căror aventură cu limba polonă a început deja cu ceva timp în urmă, precum și cei care de-abia și-au planificat să înceapă să o învețe de la zero. Concursul a fost adresat doar studenților. Nu au putut participa persoanele care posedă cetățenie poloneză sau străinii care în același an universitar au studiat în Polonia. Deși regulile s-au schimbat, trebuie remarcat faptul că acordurile internaționale au fost valabile, în virtutea cărora trei studenți din Iași au avut plecare garantată. Decizia în ceea ce privește aceste trei locuri a fost lăsată în seama lectorului.

Chiar dacă normele de eligibilitate au fost modificate, bucuria a fost cu atât mai mare cu cât comisia externă a decis să atribuie burse pentru opt studenți din Iași. Șapte dintre ei sunt cursanți ai lectoratului de limbă polonă, în timp ce a opta persoană doar ce a decis să înceapă să o învețe în Polonia. Studenții din Iași au avut oportunitatea să studieze la: Universitatea din Wrocław (Claudia Mihailov), Universitatea Catolică din Lublin (Liviu Pintilie), Universitatea Jagiellonă din Cracovia (Irina-Marinela Deftu, Floriana-Raluca Deftu, Gabriela Macovei) și la Universitatea de Științe Naturale și Umaniste din Siedlce (Adriana Colibaba, Ecaterina Filimon, Marilena Covălescu).

Școlile de vară au avut loc în iulie și în august, iar studenții au putut alege un program de trei sau de patru săptămâni. Au avut o bursă care acoperea cheltuielile pentru curs, cazarea, masa și 500 de zloti bani de buzunar. Cursurile intensive de limbă polonă au fost însoțite și de un program cultural intensiv. Studenții au învățat dansuri și cântece poloneze, au preparat mâncăruri din bucătăria poloneză, au participat la diverse excursii etc. Nu au avut timp pentru plăcileală.

Este imposibil să citez toate amintirile ale tuturor deținătorilor de burse, aşa că mi-am luat riscul de a le cere să-şi exprime gândurile în câteva propoziții despre timpul petrecut la școala de vară. Iată-le:

„Prin participarea la Școala de vară din Polonia am descoperit istoria și cultura acestei țări și, în special, a orașului Wrocław. De asemenea, am interacționat cu vorbitori nativi de limbă polonă, ceea ce m-a ajutat să învăț mai ușor limba. Cursurile și activitățile organizate în cadrul Universității din Wrocław au reprezentat pentru mine o experiență minunată”.

Claudia Mihailov

„Cel mai frumos lucru, în cadrul școlii de vară din Lublin, a fost legarea unor prietenii frumoase între noi, studenții participanți. De la ora 8 și până la ora 16 stăteam împreună la cursuri și la mesele oferite de universitate și planificam ce voi să facem în fiecare seară. Cu toții aveam dorința și bucuria de a ne revedea în fiecare zi”.

Liviu Pintilie

„Podróże kształcą. Doświadczenie ze szkoły letniej na Uniwersytecie Jagiellońskim można zdefiniować jako podróż w historię, ujawnienie najgłębszych tajemnic Polski, a w szczególności miasta Krakowa – imponującego miasta królewskiego, dumnego ze swoich tradycji, ważnego ze względu na kulturę i pamięć”.

Irina-Marinela Deftu, Floriana-Raluca Deftu

„Nie mogę się doczekać, kiedy wróć do Polski, zobaczę ponownie pana Dariusza, który był moim lektorem języka polskiego w Rumunii, odwiedzę profesorów, którzy nas uczyli przez te trzy tygodnie, zjem prawdziwe pierogi i, być może, zobaczę też byłych kolegów ze szkoły letniej”.

Gabriela Macovei

„Polska była dla mnie pod wieloma względami niespodzianką. Przede wszystkim dla tak wielkiej miłośniczki

„Podróże kształcą, adică călătoria îți lărgește mintea. Experiența școlii de vară a Universității Jagiellone poate fi definită ca o călătorie în istorie, o revelare a celor mai profunde mistere ale Poloniei, în general, și ale orașului Cracovia, în particular – un oraș regal impunător, mândru de tradițiile sale, important în ceea ce privește cultura și memoria”.

Irina-Marinela Deftu, Floriana-Raluca Deftu

„Abia aştept să mă întorc în Polonia, să îl revăd pe domnul Dariusz care mi-a fost lector de limba polonă în România, să îi vizitez pe profesorii care ne-au îndrumat pe parcursul celor trei săptămâni, să mănânc pierogi adevarati și, poate, să îl revăd pe foștii colegi de la școala de vară”.

Gabriela Macovei

lodów jak ja możliwość znalezienia na każdym kroku dużego asortymentu lodów i gofrów była prawdziwą przyjemnością. Jednakże szczególnie polubiłam serdecznych ludzi z Siedlec, miasta, w którym studiowałam”.

Adriana Colibaba

„Bardzo mi się podobało to, że profesorowie próbowali wzbudzić w nas miłość do Polski poprzez piosenki, sztukę i odkrywanie historii. Czuliśmy się jak w wielkiej rodzinie, do której zostaliśmy przyjęci z serdecznością i życzliwością ze strony ludzi bardzo oddanych temu, co robią i wyjątkowych”.

Ecaterina Filimon

„Wybrałam kilka słów, za pomocą których, mam nadzieję, zdołam naszkicować obraz tego, co znaczyła dla mnie szkoła letnia: przyjaźń, możliwości, język, oryginalność, natura, historia, sztuka”.

Marilena Covălescu

Jestem przekonany, że studenci, którym udało się do tej pory skorzystać ze stypendium na szkoły letnie, będą gorąco zachęcali kolegów do aplikowania w przyszłym roku akademickim, zaś sami jeszcze niejednokrotnie odwiedzą Polskę. Przecież szkoda by było nie powtórzyć wspaniałej wakacyjnej przygody...

*Dariusz Kasprzyk
– lektor języka polskiego, UAIC w Jassach*

Zdjęcia nadesłane przez autora | Fotografie trimise de către autor

Călătoria îți lărgește mintea – în polonă, prin Polonia

A călători – pentru unii este doar distracție – un timp pentru a lua o pauză de la problemele realității, pentru alții, însă, o fereastră către lume, care ne oferă un număr infinit de posibilități astăzi. Podrōże kształcą (călătoria îți lărgește mintea) – datorită lor ne putem dezvolta. Deci, călătoriile sunt educative. Această sintagmă se potrivește perfect cu ceea ce am experimentat în decursul a trei săptămâni în Polonia, la școală de vară organizată de Universitatea Jagiellonă din Cracovia prin intermediul proiectului NAWA (pol. Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, rom. Agentia Națională de Schimb Academic).

Dacă pentru unii studenți nu a fost pentru prima dată când se află în Polonia, ei revenind cu nostalgia re-

„Polonia a fost o surpriză pentru mine din atât de multe puncte de vedere. În primul rând, pentru o iubitoare înrăită de înghețată așa ca mine, să găsesc la tot pasul zeci de sortimente de lody și gofry a fost o plăcere. Dar mai cu seamă, mi-au plăcut oamenii calzi din orașul în care am studiat, Siedlce”.

Adriana Colibaba

„Mi-a plăcut foarte mult faptul că profesorii au încercat să ne insuflă dragostea pentru Polonia prin cântece, artă și descoperirea istoriei. Ne-am simțit ca într-o mare familie, unde am fost primiți cu toată căldura și bunăvoiința de oameni foarte dedicați și deosebiți”.

Ecaterina Filimon

„Am ales câteva cuvinte prin care, am nădejde, voi reuși să conturez o imagine despre ceea ce a însemnat școala de vară pentru mine: prietenie, oportunitate, limbă, originalitate, natură, istorie, artă”.

Marilena Covălescu

Sunt convins că studenții care au reușit până acum să beneficieze de o bursă la o școală de vară îi vor încuraja puternic pe colegii lor să se înscrie în anul universitar următor sau că ei își vor vizita Polonia cu alte ocazii. Ar fi păcat să nu repete aventura acestei extraordinare vacanțe.

*Trad. Irina-Marinela Deftu
– studentă masterandă, specializarea
Lingvistică generală și românească, UAIC din Iași
Fotografie trimise de către autor*

Podróże kształcą – po polsku, po Polsee

Podróżowanie – dla niektórych to po prostu świetna zabawa, czas na oderwanie się od problemów rzeczywistości, ale dla innych – okno na świat, które daje nam dziś nieskończoną liczbę możliwości. Podróże kształcą – dzięki nim możemy się rozwijać. Zatem podróże są edukacyjne. Ta fraza doskonale pasuje do tego, czego doświadczylśmy przez trzy tygodnie w Polsce na szkole letniej organizowanej przez Uniwersytet Jagielloński w Krakowie poprzez projekt Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Agenția Națională de Schimb Academic).

Podczas gdy dla części studentów nie był to pierwszy raz, gdy znaleźli się w Polsce – ci wracali tu z pewną nostalgią i nadzieję odzyskania fascynującego

cuperării unui loc fascinant, pentru alții, însă, Cracovia în special, a fost o revelare a celor mai profunde mistere ale Poloniei. Astfel, dacă studenta Irina-Marinela Deftu revine în Polonia, prima vizită a fost în 2016, în orașul natal al renumitului astronom Nicolaus Copernic, părintele teoriei heliocentrice și al cavalerilor teutoni – Toruń, pentru studentele Floriana-Raluca Deftu și Gabriela Macovei Polonia și-a revelat pentru prima dată farmecul său.

Toate trei manifestăm un adânc interes pentru studierea limbii polone și a culturii poloneze. Interesul pentru studierea limbii polone este motivat prin caracterul fascinant al limbii polone. Ceea ce reprezintă elementul semnificativ al culturii poloneze, fundamentul culturii poloneze este limba. Astfel, prin participarea la aceste cursuri, ne-am îmbogățit lexicul de specialitate pentru a putea comunica adecvat în diverse contexte, precum cel medical, economic și politic. Mai mult, cunoșcând limba, acest lucru ne-a putut da posibilitatea de a înțelege profund istoria, cultura, tradiția, mentalitatea poloneză. Prin urmare, studierea limbii polone a contribuit la îmbogațirea culturii noastre generale lingvistice, permitând utilizarea aptitudinilor și tehnicilor lingvistice.

Obținerea unui loc în cadrul școlii de vară a Universității Jagiellone din Cracovia, prin mijlocirea efortului, stăruinței și bunăvoiinței domnului profesor Dariusz Kasprzyk, a reprezentat pentru noi, studenții, exersarea aptitudinilor lingvistice și aprofundarea unor cunoștințe de cultură, civilizație și istorie pe care doar le intuiam în cadrul cursurilor de limbă polonă ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Au participat studenți atât de pe continentul european, cât și de pe cel asiatic sau din țări sud-americanе sau nord-africane. Școala de vară din Cracovia ne-a oferit o combinare de cursuri intensive de limbă polonă, dar și un interesant program cultural, familiarizându-ne cu istoria și tradițiile Poloniei, având, totodată, oportunitatea de a vizita câteva locuri de interes din Polonia. Școala de vară a oferit, de asemenea, un program de vizitare, inclusiv, printre altele: excursii la Muzeul Auschwitz-Birkenau, mina de sare de la Wieliczka, munții Pieniny (rafting pe râul Dunajec), în Cracovia (obiective turistice din orașul vechi, clădiri și străzi). În cadrul activităților de socializare, organizatorii au pregătit dansuri tradiționale, jocuri de orientare și au preparat mâncăruri din bucătăria poloneză.

Lectorii care ne-au îndrumat pe parcursul celor trei săptămâni au dat dovadă de profesionalism și devotament față de meseria pe care au ales-o. Ne-au primit

miejsca – dla innych Kraków był ujawnieniem najskrytszych tajemnic Polski. O ile więc studentka Irina-Marinela Deftu wróciła do Polski, gdyż pierwsza jej wizyta odbyła się w 2016 r. w rodzinnym mieście słynnego astronoma Mikołaja Kopernika, ojca teorii heliocentrycznej i mieście Krzyżaków – Toruniu, o tyle studentkom Floriane-Raluce Deftu i Gabrieli Macovei Polska po raz pierwszy ukazała swoje uroki.

Wszystkie trzy przejawiamy głębokie zainteresowanie nauką języka polskiego i polskiej kultury. Zainteresowanie językiem polskim wynika z jego fascynującego charakteru. To, co jest istotnym elementem polskiej kultury, jej podstawą, to właśnie jest język. Tym samym, uczestnicząc w tych kursach, wzbogaciliśmy nasze specjalistyczne słownictwo, aby móc właściwie komunikować się w różnych kontekstach, takich jak medyczny, ekonomiczny i polityczny. Co więcej, znajomość języka umożliwiła nam głębokie zrozumienie historii, kultury, tradycji, polskiej mentalności. Dlatego nauka języka polskiego pomogła wzbogacić naszą ogólną kulturę językową, umożliwiając korzystanie z umiejętności i technik językowych.

Otrzymanie miejsca na letniej szkole Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, dzięki wysiłkowi, staraniom i życzliwości lektora Dariusza Kasprzyka, było dla nas możliwością praktycznego wykorzystania umiejętności językowych oraz pogłębienia wiedzy o kulturze, cywilizacji i historii, której elementów jedynie uczyłyśmy się na kursach języka polskiego na Uniwersytecie Alexandru Ioana Cuza w Jassach.

W kursie uczestniczyli studenci z krajów europejskich, azjatyckich, południowoamerykańskich i północnoafrykańskich. Krakowska szkoła letnia zaoferowała nam połączenie intensywnych kursów języka polskiego z programem kulturalnym, zapoznając nas z historią i tradycjami Polski, dając jednocześnie okazję do zobaczenia kilku ciekawych miejsc w Polsce. Szkoła Letnia zaoferowała także program zwiedzania obejmujący m.in. wycieczki do Muzeum Auschwitz-Birkenau, Kopalni Soli w Wieliczce, w Pieniny (spływ Dunajcem), po Krakowie (zabytki na starym mieście, budynki i ulice). W ramach działań integracyjnych organizatorzy przygotowali tradycyjne tańce, gry na orientację i dania polskiej kuchni.

Wykładowcy, którzy uczyli nas przez trzy tygodnie, wykazali się profesjonalizmem i oddaniem wy-

cu brațele deschise, într-un cadru solemn, la Collegium Maius, ne-au felicit pentru faptul că am ales să ne petrecem o parte din vacanță în Polonia, studiind limba polonă, iar din acel moment ne-au provocat să vorbim doar în limba polonă. Dacă încercam la cursuri să le explicăm anumite cuvinte utilizând vocabularul englezesc, lectorii se amuzau și ne spuneau: „Engleza ta este foarte bună, dar haide să vedem cum spunem în polonă”. Apoi ne-au determinat să interacționăm cu oamenii de pe stradă pentru a afla informații cu privire la anumite locuri, monumente sau cu privire la istoria Craciei, acestea fiindu-ne necesare pentru rezolvarea sarcinilor propuse.

Pe lângă faptul că am interacționat cu oameni binevoitori, care au fost plăcut impresionați de faptul că ne străduiam să le vorbim în polonă, am petrecut momente de neuitat alături de colegii noștri, mici ambasadori ai țărilor din care provineau. Astfel, am aflat informații nu doar despre Polonia, ci și despre alte țări, obiceiuri și moduri de desfășurare ale programelor de studiu universitar. Ne-am bucurat să întâlnim colegi din Egipt, Italia sau Germania, care știau multe lucruri despre România sau care aveau prieteni români. După ce i-am făcut o scurtă prezentare a României și i-am arătat câteva fotografii, o colegă din Venezuela ne-a promis că va face o vizită în România, în ciuda călătoriei lungi și obositore care o așteaptă.

Mai mult, prezența noastră în cadrul școlii de vară a Universității Jagiellone din Craciea este adânc înregistrată prin efortul pe care l-am depus pentru realizarea unui proiect, devenind, astfel, autori. Proiectele sunt intitulate „Najpiękniejsze kościoły w Krakowie” și „Kulinarny Kraków” și tratează despre cele mai frumoase și reprezentative biserici din Craciea și despre bucătăria străină în Craciea. Proiectele pot fi consultate la următoarea adresă: <https://spotkajmysiewkrakowie.wordpress.com/>.

În încheiere, vrem să ne exprimăm speranța înăpoierii în Polonia și entuziasmul că ne putem folosi de tot ceea ce am învățat aici, dar și sincere mulțumiri domnului profesor Dariusz Kasprzyk pentru că ne-a oferit posibilitatea, prin această școală de vară în Polonia, să vizităm o țară a cărei cultură este fascinantă, iar oamenii sunt de admirat datorită moralității vietii lor și a intransigenței hotărârilor lor. Pe curând, Polonia!

konywanej pracy. Przyjęli nas z otwartymi ramionami uroczyście w Collegium Maius, pogratulowali nam, że zdecydowaliśmy się spędzić część naszych wakacji w Polsce na uczeniu się języka polskiego, i od tego momentu rzucili nam wyzwanie, abyśmy mówili tylko po polsku. Gdy uczestnicy kursów starali się wyjaśnić niektóre słowa za pomocą języka angielskiego, nauczyciele z rozbawieniem mówili: „Twój angielski jest bardzo dobry, ale zobaczymy, jak powiemy to po polsku”. Następnie sprawili, że wchodziliśmy w interakcje z ludźmi na ulicy, aby znaleźć informacje o niektórych miejscowościach, zabytkach lub historii Krakowa, które były niezbędne do rozwiązania zadań.

Oprócz interakcji z żywymi ludźmi, którzy byli pod wrażeniem tego, że staramy się z nimi rozmawiać po polsku, spędziłyśmy niezapomniane chwile z naszymi kolegami, „małymi” ambasadorkami ich kraju pochodzenia. Dowiedziałyśmy się więc wiele nie tylko o Polsce, ale także o innych krajach, zwyczajach i sposobach prowadzenia studiów na uniwersytetach. Cieszyłyśmy się, że mogłyśmy spotkać kolegów z Egiptu, Włoch lub Niemiec, którzy wiele wiedzieli o Rumunii lub którzy mieli rumuńskich przyjaciół. Po krótkiej prezentacji Rumunii i pokazaniu kilku zdjęć, wenezuelska koleżanka obiecała odwiedzić Rumunię, pomimo długiej i żmudnej podróży, która ją czeka.

Co więcej, nasza obecność na letniej szkole Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie jest udokumentowana dzięki staraniom, jakie podjęłyśmy w celu realizacji pewnego projektu, stając się tym samym jego autorkami. Projekty są zatytułowane „Najpiękniejsze kościoły w Krakowie” oraz „Kulinarny Kraków” i ukazują najpiękniejsze i najbardziej reprezentatywne krakowskie kościoły oraz kuchnię zagraniczną w Krakowie. Projekty można zobaczyć pod adresem: <https://spotkajmysiewkrakowie.wordpress.com/>.

Na koniec pragniemy wyrazić nadzieję na powrót do Polski i entuzjazm do wykorzystania wszystkiego, czego się tutaj nauczyłyśmy, ale także serdeczne podziękowania dla lektora Dariusza Kasprzyka za umożliwienie nam, dzięki tej letniej szkole w Polsce, odwiedzenia kraju, którego kultura jest fascynująca, a ludzie są godni podziwu za ich postawę moralną i nieustępliwość ich decyzji. Do zobaczenia, Polsko!

Școala de vară de la Cieszyn

Aflată la cea de-a 28-a ediție, „episod văratic” care de această dată a coincis cu cea de-a 50-a aniversare a Universității Sileziene din Katowice, organizată cu ajutorul filialei Facultății de Arte din Cieszyn, școala de vară de limbă, literatură și cultură polonă (1-29 august 2018) a fost o nouă inițiere și pregătire pentru noi, studenții străini acceptați și invitați să sosescă în Polonia.

Am avut împreună ocazia, împărțit fiind pe grupe de nivel diferit cu nume de fructe sau de legume aparent nostime („Kalafior”, „Pomidory”, „Cebule”, „Banany” etc.), să participăm la cursurile de limbă organize, în general, dimineața de luni până sâmbătă. De asemenea, importante au fost și seminarele împărțite în două categorii: pentru cei care vorbesc și înțeleg limbă polonă și pentru cei care sunt (încă) începători, pentru cei din urmă ele fiind susținute prin intermediul limbii engleze (precum și conferințele principale care au beneficiat mereu de un translator). Evenimente culturale deosebite s-au desfășurat aproape în fiecare seară de la ora 20:15 – de la „language games”, care încercau să creeze o atmosferă dinamică și socială, de interacțiune, până la filme din cinematografia polonă, bunăoară, de la „Najlepszy” (2017) și „Twój Vincent” (2017) la „Katyń” (2007) și „Czarny czwartek” (2011), urmate de discuții asupra filmelor cu posibilitatea de luare a cuvântului atât în polonă, cât și în engleză.

Autorul în ultima zi și grupa lui | Autor ostatniego dnia i jego grupa

Un eveniment agreat de mine în mod deosebit a fost ceremonia de seară dedicată poeziei lui Adam Mickiewicz care s-a desfășurat prin lecturarea fragmentară în mai multe limbi a traducerilor poemului „Niepewność” (Nesiguranță). Eforturile traducătorilor începători sau (mai) avansați și-au văzut rezultatul într-o mică carte care conține toate traducerile și care a fost dăruită tuturor participantilor.

Duminicile, în general, au fost programate pentru doritori ca să putem explora diferite puncte de interes cultural sau turistic: de la munții Beskizi și diverse mine din regiunea Sileziei, precum cea de cărbune „Kopalnia Guido”, și orașul Koszęcin, unde am avut prilejul de a fi învățați cătiva pași ai dansului național – polonez, până la orașul Cracovia și lagărul de concentrare de la Auschwitz – Birkenau. În plus, de-a lungul anumitor

Letnia szkoła w Cieszynie

Odbierająca się po raz dwudziesty ósmy letnia szkoła języka, literatury i kultury polskiej (1-29 sierpnia), która w tym roku zorganizowana była w ramach pięćdziesięciolecia Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przy udziale Wydziału Artystycznego w Cieszynie była wprowadzeniem i przygotowaniem dla nas, studentów obcokrajowców, zakwalifikowanych do udziału i zaproszonych do przyjazdu do Polski.

Podzielili na grupy o różnych poziomach zaawansowania, opatrzone pozornie śmieszonymi nazwami owoców i warzyw („Kalafior”, „Pomidory”, „Cebule”, „Banany” itp.), mieliśmy wspólnie okazję uczestniczyć w kursach, które odbywały się zwykle rano, od poniedziałku do soboty. Ważne były również zajęcia podzielone na dwie kategorie: dla tych, którzy mówią i rozumieją język polski oraz dla tych, którzy są (jeszcze) poczatkującymi. Dla tych ostatnich zajęcia były prowadzone w języku angielskim (podobnie jak główne wykłady, które były każdorazowo tłumaczone). Równocześnie prawie w każdy wieczór od godziny 20:15 odbywały się wyjątkowe wydarzenia kulturalne: począwszy od gier językowych, które wprowadzały dynamiczną i towarzyską interakcję, po filmy z repertuaru polskiej kinematografii, a mianowicie, od „Najlepszego” (2017) i „Twojego Vincenta” (2017) po „Katyń” (2007) i „Czarny czwartek” (2011), po których miały

miejsce dyskusje na temat filmów z możliwością zabrania głosu zarówno w języku polskim, jak również w języku angielskim.

Wydarzeniem, które szczególnie mi się podobało był wieczór poświęcony poezji Adama Mickiewicza, podczas którego czytano fragmenty wiersza „Niepewność” w tłumaczeniach na wiele języków. Wysiłki poczatkujących albo (bardziej) zaawansowanych tłumaczy zostały uwiecznione w małej książeczce, która zawiera wszystkie przekłady i którą otrzymał każdy uczestnik.

Niedziele były przeważnie zaplanowane w taki sposób, żebyśmy mogli pogłębić różne zainteresowania kulturalne albo turystyczne: od zwiedzania Beskidów i różnych kopalni z regionu Śląska, jak np. Kopalni Węgla Kamiennego Guido, czy miasta Koszęcin, gdzie

Seară dedicată poeziei lui Mickiewicz și Seară popoarelor
Wieczór poświęcony poezji Mickiewicza oraz Wieczór narodów

seri, am avut parte și de cunoașterea unor rețete culinare poloneze, de repetiții pentru „Seară popoarelor” („Wieczór narodów”), de descoperire a câtorva costume populare poloneze, organizatorii având mai mereu pregătite și multe alte și diferite activități prin care să ne facă cunoscută Polonia și cultura acesteia.

O bursă obținută pentru o lună de școală de vară în Polonia, cel puțin la Cieszyn, se deosebește net, spre exemplu, de o bursă Erasmus+ prin simplul fapt că majoritatea a studenților ajuși acolo au ca tel principal însușirea, promovarea și interacțiunea prin mijloacele limbii polone. Aceștia împărtășesc o dorință pe care vor să o cultive, întâmplându-se, ca să dau un exemplu, ca unele persoane să comunice tocmai în polonă în loc să facă apel la limba engleză. Cursurile de dimineață, cred eu, dar și efortul propriu al studenților, contribuiau și ele la înlesnirea comunicării prin învățarea conținuturilor lingvistice. Sunt de părere că ele și-au avut impactul lor, cel puțin în ceea ce privește grupa din care am făcut eu parte, și anume „Pomarańcze”.

Profesoara Anna Gawryś, una din figurile dinamice ale grupei, ne-a ajutat prin metodele ei didactice să deprindem prin situații de comunicare, repetate și exerse, (precum „Jak się masz?”, „Kim jesteś?”, „Czym się interesujesz?”, „Kogo masz w rodzinie?”, „Która jest godzina?”, „Skąd – dokąd?” și „Co ty lubisz robić?” etc.) posibilitatea de a avea o minimă conversație de ni-

mieliśmy okazję nauczyć się kilku kroków narodowego tańca polskiego – poloneza, po Kraków i obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau. Dodatkowo w niektóre wieczory mieliśmy okazję zapoznać się z wybranymi polskimi przepisami kulinarnymi, odbywały się próby do Wieczoru narodów albo poznawaliśmy niektóre polskie stroje ludowe. Organizatorzy mieli prawie zawsze przygotowane różne inne ciekawe aktywności, dzięki którym mogliśmy poznać Polskę i jej kulturę.

Miesięczny wyjazd na letnią szkołę do Polski, przynajmniej w przypadku Cieszyna, różni się znacznie na przykład od stypendium Erasmusa+ przez sam fakt, że głównym celem zdecydowanej większości studentów, którzy na niego przyjeżdżają jest nauka, promocja oraz komunikacja za pomocą języka polskiego. Osoby te łączy wspólna chęć porozumiewania się w języku polskim, bez odwoływania się do języka angielskiego. Myślę, że zarówno poranne kursy, jak również osobisty wysiłek studentów włożony w naukę znaczenia nowych słów miały wpływ na ułatwienie komunikacji. Uważam, że miały znaczenie, przynajmniej jeśli chodzi o grupę „Pomarańczy”, do której należałem.

Lektorka Anna Gawryś, jedna z dynamicznych postaci w grupie, pomagała nam opanować za pomocą różnych metod dydaktycznych, powtórzeń oraz ćwiczeń podstawowe sytuacje komunikacyjne na naszym poziomie A₁, takie jak: „Jak się masz?”, „Kim jesteś?”, „Czym się interesujesz?”, „Kiedy masz urodziny?”, „Która jest godzina?”, „Skąd – dokąd?” i „Co lubisz robić?” itd. Mogę jedynie przypuszczać, że jeśli nam uda-

În Mina „Guido” și în munții Beskizi | W Kopalni Guido oraz w Beskidach

velul nostru A₁. Nu pot decât să presupun că, dacă noi am reușit să dobândim asemenea minime cunoștințe, celealte grupe mai avansate puteau aborda, lucra și discuta subiecte mai complexe, aflându-se printre ele, de pildă, persoane cunoscătoare de B. Prus, W. Gombrowicz, S. Wyspiański, B. Schulz, Cz. Miłosz, A. Wajda, fiind sau nu și studenți de filologie polonă.

O lună în școală de vară de la Cieszyn nu poate reprezenta pentru studenții silitori, prietenoși și deschiși, decât o lună plină de activități, de noi legături stabilite, de cunoștințe lingvistico-istorico-culturale, de amintiri și de o cunoaștere mai sporită atât a lumii, cât și a celuilalt de oriunde va fi venind acela. Datorită unei pasiuni, respectiv unui interes comun, oameni de toate vârstele (de la studenți la pensionari) s-au adunat ca să învețe limba și cultura polonă. Prin bunăvoie, programul pregătit și chiar starea de veselie generală pe care cadrele organizatoare au încercat să le mențină de-a lungul întregii luni, ajută și de tinerii studenți stagiari sau voluntari, mediul școlii de vară de la Cieszyn este unul tineresc, vivace și ilustrează o sursă potrivită în care cineva poate să ia parte ca să descopere o limbă și un popor european unic și renomă în felul său. Textul acestui articol, din păcate, nu poate pune în lumină decât „experiența unui Cieszyn” aşa cum am trăit-o eu. Recomand oricărui persoană să participe măcar o dată într-o școală de vară precum cea care se ține deja de 28 de ani la Cieszyn!

Iulian-Emil Coțofană

Fotografii trimise de către autor | Zdjęcia nadesłane przez autora

Iulian-Emil Coțofană, născut în anul 1995, este student masterand, în anul II, la Facultatea de Litere din Cluj-Napoca, specializarea Studii literare românești. Din octombrie 2017, Iulian-Emil Coțofană învață limbă polonă ca limbă facultativă la Facultatea de Litere a Universității Babeș-Bolyai din Cluj.

łóż się opanować tego rodzaju podstawowe umiejętności, grupy bardziej zaawansowane mogły poruszać i dyskutować na tematy bardziej skomplikowane. W tych grupach znajdowały się na przykład osoby znające się na B. Prusie, W. Gombrowiczu, B. Schulzu, Cz. Miłoszu, A. Wajdzie i innych, będące albo nie studentami filologii polskiej.

Miesiąc spędzony na letniej szkole w Cieszynie oznacza dla pracowitych, przyjacielskich i otwartych studentów czas pełen aktywności, nowych znajomości, wiedzy językowo-historyczno-kulturowej, wspomnień i intensywnego poznawania zarówno świata, jak również drugiego człowieka, niezależnie od jego pochodzenia. Dzięki wspólnej pasji i zainteresowaniom osoby w różnym wieku (od studentów do emerytów) zebrały się, żeby uczyć się języka i kultury polskiej.

Dzięki życzliwości, przygotowanemu programowi i ogólnej, radosnej atmosferze, którą nasi organizatorzy i wykładowcy z pomocą młodych studentów praktykantów i wolontariuszy starali się utrzymać podczas całego miesiąca, klimat letniej szkoły w Cieszynie jest młodzieżowy, wesoły i stanowi odpowiednie środowisko dla każdego, kto pragnie odkrywać język oraz wyjątkowy i jedyny w swoim rodzaju naród europejski. Treść tego artykułu obrazuje jedynie moje osobiste „doświadczenie Cieszyna”. Polecam każdemu chociaż raz uczestnictwo w letniej szkole takiej jak ta, która odbyła się już po raz dwudziesty ósmy w Cieszynie!

Tłum. Małgorzata Tomaszkiewicz

JULIUSZ DEMEL

Centenarul cuceririi independenței de stat de către poporul român și polonez, la 11 noiembrie 1918, respectiv la 1 decembrie în același an, ne dă prilejul pentru a-i evoca pe cei mai de seamă istorici din cele două țări, cărturari care au contribuit la o mai bună cunoaștere a trecutului românesc în Polonia și a celui polonez în România. Având în vedere relațiile apropiate statornicite între cele două țări și popoare de-a lungul secolelor, numărul acestora este important. Contribuțiile unor dintre aceștia au intrat sau intră în uitare, iar evocarea lor pioasă devine o necesitate.

Astfel, în perioada interbelică, un loc de seamă, de departe, îl ocupă Nicolae Iorga și P. P. Panaitescu, iar din partea poloneză Stanisław Łukasik și Emil Biedrzycki – cel din urmă mai ales ca popularizator al literaturii, culturii și spiritualității românești.

După cel de Al Doilea Război Mondial în abordarea monografică a istoriei României un loc de seamă

Setna rocznica odzyskania niepodległości państwa rumuńskiego przez naród rumuński i polski w dniu 1 grudnia i 11 listopada 1918 r. daje nam okazję do przypomnienia najbardziej znaczących historyków obu narodów, uczonych, którzy przyczynili się do lepszego poznania przeszłości rumuńskiej w Polsce i polskiej w Rumunii. Mając na uwadze bliskie i trwałe stosunki między obu krajami i narodami na przestrzeni wieków, ich liczba jest znacząca. Wkład jednych z nich został zapomniany lub ulega zapomnieniu, a ich przypomnienie zdaje się być koniecznością.

W okresie międzywojennym znaczące miejsce zajmuje Nicolae Iorga i P.P. Panaitescu, a ze strony polskiej Stanisław Łukasik i Emil Biedrzycki – ten ostatni zwłaszcza jako popularyzator literatury, kultury i rumuńskiej duchowości.

Po drugiej wojnie światowej w monograficznym opracowaniu historii Rumunii wyróżnili się Ju-

îl ocupă Juliusz Demel și Mieczysław Jaworowski, autoriile celor două lucrări de referință privind istoria poporului român, alături și de alte contribuții.

Profesorul Juliusz Demel a fost primul istoric polonez care a elaborat o istorie amplă, corectă, la nivelul de cunoaștere al anilor '70 ai secolului trecut, lucrare pe care a tipărit-o în două ediții, de 5.000, respectiv 30.000 de exemplare, tiraj care a asigurat timp de decenii bune nevoie de cunoaștere a trecutului românesc și a relațiilor bilaterale pentru polonezii dornici să le cunoască. În multe din biblioteci poloneze din întreaga țară am constatat existența ei, deseori cu acces direct la raft. Recent am avut posibilitatea de a o accesa și într-o variantă electronică.

În cazul apariției istoriei demeliene, e meritul autorităților românești: Academia Română, Ambasada României la Varșovia, a unor istorici și editori români, care au sărit în ajutorul istoricului (a se citi prefața volumului) în a saluta caracterul istoric corect al manuscrisului respins inițial de filomaghiarii polonezi, în cazul de față: Wacław Felczak, autor al „Istoriei Ungariei”.

De menționat că Demel și Jaworowski s-au remarcat nu numai ca buni cunoșători ai trecutului românesc, ci și ai limbii, culturii și spiritualității de pe teritoriul Moldovei, Munteniei și al Transilvaniei.

Juliusz Demel s-a născut la 16 august 1921, la Poznań, a decedat la 31 august 1991 la Wrocław, la foarte scurt timp de la pensionare. L-am cunoscut și apreciat drept un istoric de o rară modestie. Tânărul am aflat că se trăgea dintr-o familie de destoinici militari, tatăl său deținând în 1939 gradul de colonel. Pentru faptele tatălui, mare patriot, a trebuit să sufere ani buni fiul, mai ales în perioada tineretii sale. Absolvent al renomului liceu varșovian, „Stefan Batory”, adolescentul Julian Demel a părăsit în 1939 capitala ocupată de germani, cu gândul de a-și urma tatăl, ajungând în mod clandestin în România, în plin război. A fost reținut de organele de ordine grănicerești, dar până la urmă acestea au închis ochii la cele întâmpilate, făcându-l scăpat, fapt pentru care Demel a rămas toată viața recunosător, realizând gravitatea faptei. Mai mult, el s-a putut înscrie la Facultatea de Istorie a Universității din București, avându-l ca mentor și profesor pe renomul slavist și polonist, P. P. Panaitescu, ajuns rector al Universității în timpul războiului, în fapt unul dintre cei mai mari medieveni români, fost lector al Universității Jagiellone de la Cracovia în anii '20 ai secolului trecut, mare cunoșător al celor mai importante arhive poloneze, cu lucrări de referință neîntrecute până în prezent.

În 1945 Juliusz Demel se reîntoarce în țară, la Cracovia, unde își va continua studiile în domeniul istoriei, simultan urmând cursuri și la filologia engleză, respectiv la facultatea de științe politice. Lucrarea de masterat a susținut-o în 1949, în domeniul istoriei, cu o lucrare despre: „Începuturile economiei austriace în Cracovia după 1846”.

După absolvire a fost repartizat să lucreze în funcția de custode la Muzeul de Istorie al Orașului Cracovia, însă cu interdicția de a lucra cu studenții, având domiciliu fortat în localitatea Wieliczka. Urmare a „dezghețului” din 1956 s-a putut muta la Wrocław în funcția de șef al secției istorice a Muzeului Silezian.

liusz Demel i Mieczysław Jaworowski, autorzy dwóch prac dotyczących historii narodu rumuńskiego, obok wielu innych opracowań.

Profesor Juliusz Demel był pierwszym polskim historykiem, który wydał obszerną, poprawną historię, na stan wiedzy z lat '70 ubiegłego wieku, która ukazała się w dwóch edycjach, pierwsza w 5 tys., druga w 30 tys. egzemplarzy. Był to nakład, który zapewniał przez kilka dziesięcioleci dostęp do wiedzy o rumuńskiej przeszłości i relacjach dwustronnych Polakom chętnym do ich poznania. Miałem okazję przekonać się, że książkę, często dostępną wprost z półki posiadało wiele polskich bibliotek w całym kraju. Niedawno miałem możliwość skorzystania z niej także w formacie elektronicznym.

W przypadku książki Demela, ukazała się ona przy wsparciu strony rumuńskiej: Akademii Rumuńskiej, Ambasady Rumunii w Warszawie, a także niektórych historyków i wydawców rumuńskich, którzy przyszli z pomocą historykowi (o czym w przedmowie do książki), wspierając poprawny charakter rękopisu z historycznego punktu widzenia, początkowo odrzuconego przez polskich węgrofilów, w tym przypadku Wacława Felczaka, autora „Historii Węgier”.

Należy wspomnieć, że Demel i Jaworowski zwróciły na siebie uwagę nie tylko jako dobrzy znawcy rumuńskiej przeszłości, ale i języka, kultury i duchowości na terytorium Mołdawii, Wołoszczyzny i Siedmiogrodu.

Juliusz Demel urodził się 16 sierpnia 1921 r. w Poznaniu, zmarł 31 sierpnia 1991 r. we Wrocławiu, krótko po przejściu na emeryturę. Poznałem go i podziwiałem jako historyka niezwykle skromnego. Później dowiedziałem się, że pochodził z zacnej rodzinie wojskowych, jego ojciec w 1939 r. był w randze pułkownika. Za działalność ojca, wielkiego patriota, cierpniał wiele lat, zwłaszcza w okresie młodości. Był absolwentem renomowanego warszawskiego liceum Stefana Batorego. W 1939 r. młody Demel wyjechał z okupowanej przez Niemców stolicy. Podążając śladami ojca, dotarł nielegalnie do Rumunii. Został zatrzymany przez służby graniczne, które przymknęły oczy na jego czyn, za co Demel był im wdzięczny przez całe życie, zdając sobie sprawę z powagi swojego zachowania. Więcej nawet, wstąpił na Wydział Historii Uniwersytetu w Bukareszcie, mając za mentora i profesora znanego slawistę i polonistę P.P. Panaitescu, który w czasie wojny został rektorem uniwersytetu, praktycznie jednego z największych rumuńskich mediewistów, byłego lektora na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w latach '20 minionego wieku, wielkiego znawcę najważniejszych polskich archiwów, autor prac, będących do dziś niedoskignionym punktem odniesienia.

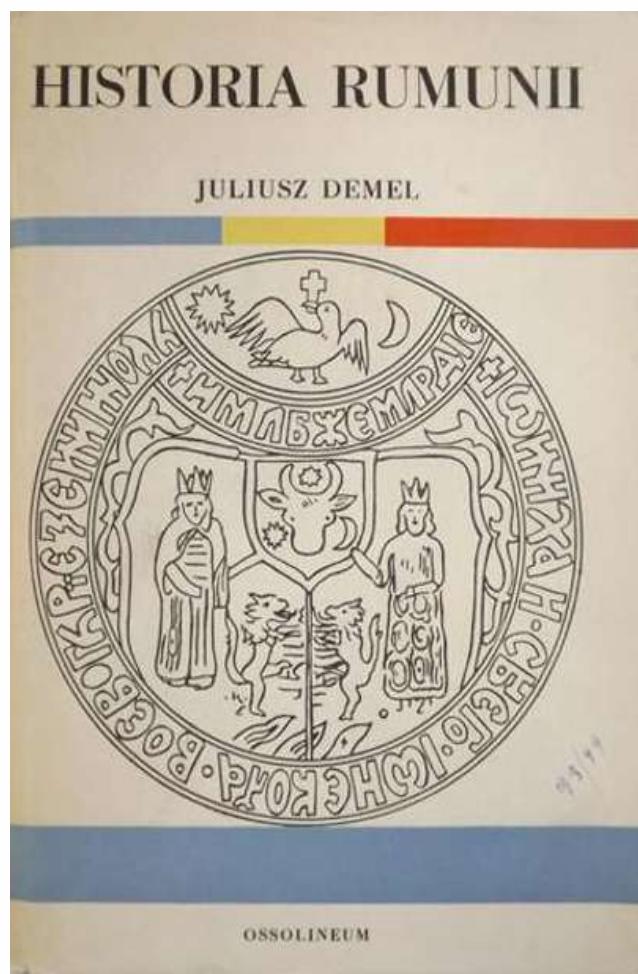
W 1945 r. Juliusz Demel wrócił do kraju, do Krakowa, gdzie kontynuował studia z zakresu historii, jednocześnie uczęszczając na wykłady z filologii angielskiej i studiując nauki polityczne. Pracę magisterską z dziedziny historii, zatytułowaną „Początki gospodarki austriackiej w Krakowie po 1846 r.”, obronił w 1949 r.

Po ukończeniu studiów rozpoczął pracę na stanowisku kustosza w Muzeum Historii Miasta Krakowa,

Aici are șansa de a aplica pentru un post de docent la Universitatea din localitate, colaborând în anii 1960-1967 și cu Școala Superioară Pedagogică din Opole, unde a îndeplinit funcția de prodecan. La Universitatea din Wrocław a fost mulți ani membru al Senatului.

Printre contribuțile științifice care l-au ajutat în pomovorea profesională, amintim titlurile unor lucrări de referință: *Początki kolej żelaznej w Krakowie* (Începuturile căii ferate la Cracovia), Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Kraków 1954; *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1853-1866* (Raporturile economice și sociale ale Cracoviei în anii 1853-1866), Editura Ossolineum, Wrocław 1958; Maria Borowiejska-Birkenmajerowa, Juliusz Demel, *Działalność urbanistyczna i architektoniczna Senatu Wolnego Miasta Krakowa w latach 1815-1846* (Activitatea urbanistică și arhitectonică a Senatului Orașului Liber Cracovia în anii 1815-1846), în „*Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki*”, Warszawa 1963; *Powstanie styczniowe* (Insurecția din ianuarie 1863), Instytut Śląski w Opolu, Opole 1963; *Podstawy rozwoju nowoczesnego Krakowa w latach 1846-1956* (Bazele de dezvoltare ale Cracoviei moderne în anii 1846-1956), în *Kraków, jego dzieje i sztuka* (Cracovia, istoria și arta sa), Warszawa 1965; *Życie gospodarcze i społeczne ziemi krakowskiej (1848-1867)* (Viața economică și socială pe meleagurile cracoviene), Editura Științifică PWN, Kraków 1967.

Titlul de profesor extraordinar i-a fost acordat în 1972, după apariția primei ediții a „Istoriei României”. Personal l-am cunoscut în anul 1968, exact în peri-

ale otrzymał zakaz pracy ze studentami i przymusowe miejsce zamieszkania poza Krakowem (w Wieliczce). W następstwie „odwilży” z 1956 r. mógł przenieść się do Wrocławia na stanowisko szefa działu historycznego w Muzeum Śląskim. Z powodzeniem stara się o objęcie stanowiska adiunkta na Uniwersytecie Wrocławskim, współpracując w latach 1960-1967 z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Opolu, gdzie pełnił funkcję prodziekana. Na Uniwersytecie Wrocławskim przez wiele lat zasiadał w senacie uniwersyteckim.

Z prac naukowych, które pomogły mu w rozwoju kariery zawodowej należy wymienić kilka tytułów: *Początki kolej żelaznej w Krakowie*, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Kraków 1954; *Stosunki gospodarcze i społeczne Krakowa w latach 1853-1866*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław 1958; Maria Borowiejska-Birkenmajerowa, Juliusz Demel, *Działalność urbanistyczna i architektoniczna Senatu Wolnego Miasta Krakowa w latach 1815-1846* [w:] „*Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki*”, Warszawa 1963; *Powstanie styczniowe*, Instytut Śląski w Opolu, Opole 1963; *Podstawy rozwoju nowoczesnego Krakowa w latach 1846-1956* [w:] *Kraków, jego dzieje i sztuka*, Warszawa 1965; *Życie gospodarcze i społeczne ziemi krakowskiej (1848-1867)*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Kraków 1967.

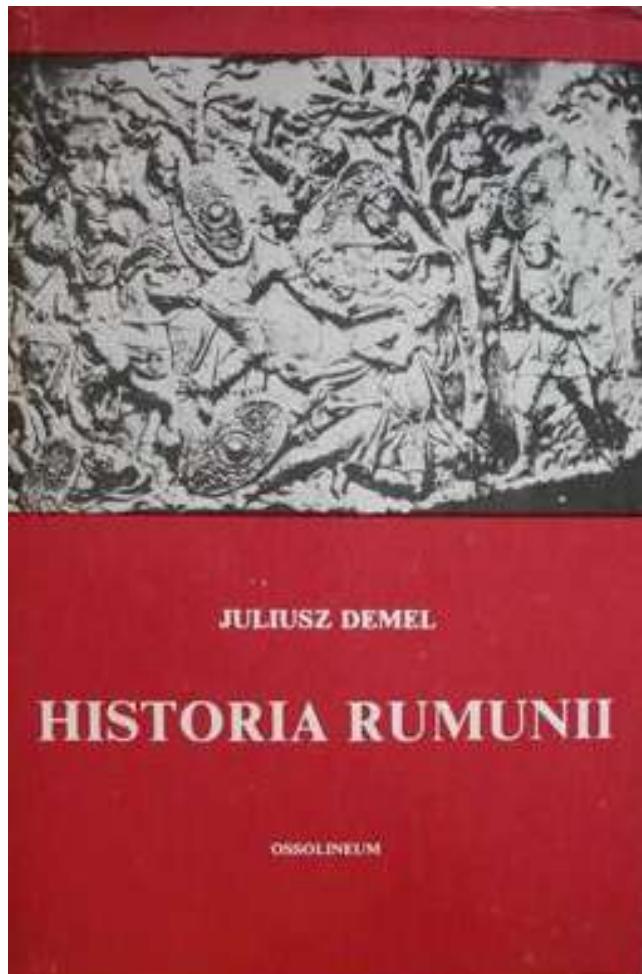
Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1972 r. po ukazaniu się pierwszego wydania „*Historii Rumunii*”. Osobiście poznałem go w roku 1968, właśnie w czasie, gdy ubiegał się o uzyskanie tytułu profesorskiego i zdecydował się na wydanie, po raz pierwszy w Polsce, pracy poświęconej historycznej prze-

oada în care aspira să obțină acest grad și hotărâse să elaboreze pentru prima dată în Polonia o lucrare de referință consacrată trecutului istoric românesc, cunoscut fiindcă până atunci în această direcție, de pe vremea cronicarilor nu se mai tipărise în Polonia decât o lucrare de popularizare, semnată de Danuta Bieńkowska: „Rumunia od Trajana do demokracji ludowej” (România de la Traian la democrația populară).

I-am reținut imediat dorința de a se documenta solid, dorindu-și să viziteze țara și să întâlnească istorici bucureșteni de renume, dar și din țară, lucru care pe măsura posibilităților de atunci îl-am facilitat. Mai puțin în corespondența mea o vedere de la Peleș pe care mi-a transmis-o în timpul unei documentări. Am fost martorul dăruirii cu care a lăsat la redactarea lucrării al cărui manuscris am avut prilejul să îl văd¹.

Planul mărturisit era de a-l tipări la renumita Editură Ossolineum, unde mai publicase o lucrare. În această direcție chiar a semnat un contract de editare

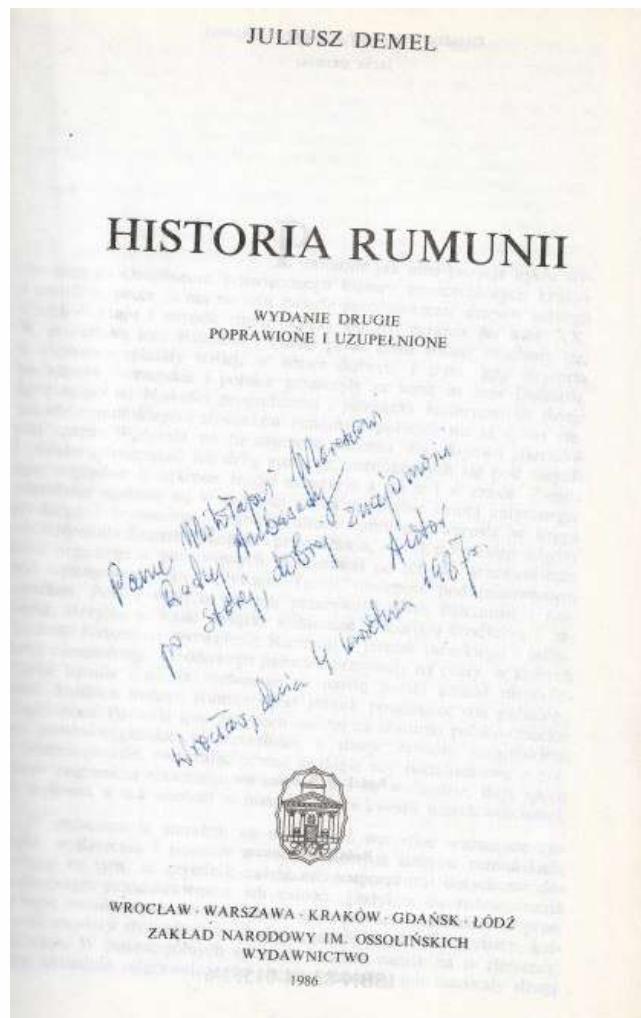
a manuscrisului. Numai că, unul din referenți, menționat mai sus, a sugerat respingerea publicării, iar cel de al doilea a fost pozitiv. Aducându-mi la cunoștință cele petrecute, am fost inspirat să acționez pe lângă conducerea Institutului de Istorie al Academiei Române (acad. Stefan Ștefanescu) pentru studirea și aprecierea obiectivă a textului, opinia mea fiind pozitivă. Astfel, istoricii români au întocmit un referat de peste 90 de pagini în care au subliniat valoarea științifică a lucrării, făcând și unele sugestii pe care autorul și editura și le-au însușit.

Așa s-a ajuns la publicarea volumului, cu su-

szlości Rumunii, găzdui de teză pînă nicăi zrobiono w tym kierunku. Od czasów kronikarzy wydrukowano w Polsce tylko popularyzatorską pracę Danuty Bieńkowskiej „Rumunia od Trajana do demokracji ludowej”.

Natychmiast zaobserwowałem u niego chęć zebrania solidnej dokumentacji, odwiedzenia Rumunii i spotkania z wybitnymi historykami z Bukaresztu i całego kraju, co mu umożliwiłem w miarę ówczesnych możliwości. Posiadam wciąż w moich zbiorach korespondencji widokówkę z Peleș, którą wysłał do mnie w czasie swojej podróży dokumentacyjnej. Był mi świadkiem oddania, z jakim pracował nad książką, której rękopis miałem okazję zobaczyć¹.

Miał w planie wydać ją w znakomitym Wydawnictwie Ossolineum, gdzie opublikował już jedną książkę. Podpisał nawet umowę na wydanie rękopisu. Jednak jeden z recenzentów, wspomniany wyżej, zasugerował odrzucenie publikacji, natomiast druga opinia

była pozytywna. Poinformował mnie o zaistniałej sytuacji i postanowiłem zainterweniować w kierownictwie Instytutu Historii Rumuńskiej Akademii Nauk (akademik Stefan Ștefanescu) w celu przestudiowania i obiektywnej oceny tekstu, a moja opinia była pozytywna. W ten sposób rumuńscy historycy przygotowali ponad 90-stronicowy referat, w którym podkreślili naukowe walory pracy, zgłoszając także pewne sugestie, które zostały przyjęte przez autora i wydawnictwo. Tak doszło do publikacji tomu, z obwolutą, bar-

Sinaia, 5 VIII. 1970

Serdzne pochowienia dla
Panu i Małżonki, z podpisem
kontynent za umocowanie mo-
leńskiego panowania Rumunii,
jedynie, kiedy, mimożni i jej
zaległość gmeriąca

Demel

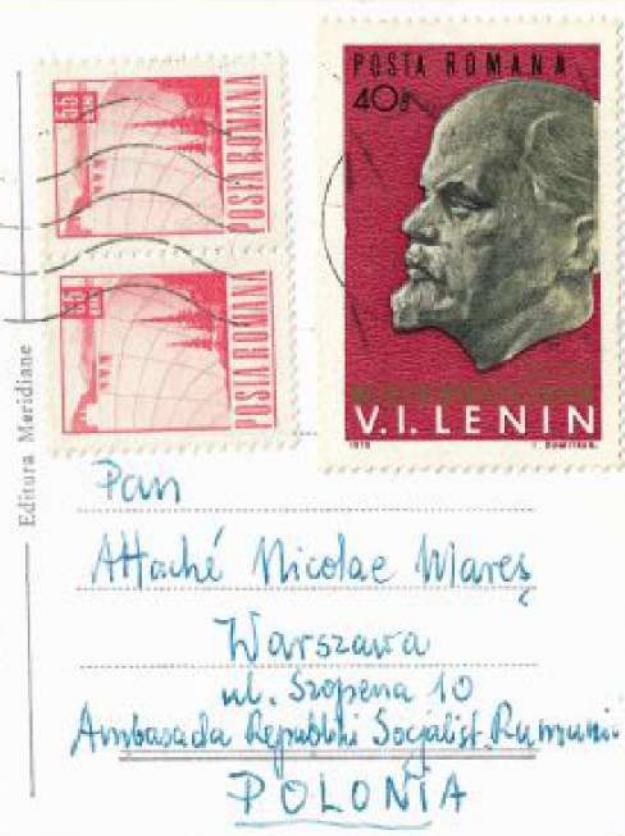
P.S. Mam nadzieję, że książka
moja, która ukaże się jutro, do-
tarcia do Pana ręce.

SINAIA. Terasa muzeum Peleș — The terrace
of the Peleș Museum — La terrasse du Musée
de Peleș — Die Terrasse des Peleș-Museums —
СИНАЯ. Терраса музея Пелеш

Foto: Al. Mendrea

C.P.C.S.

Lei 1

pracopera de mai jos, cât se poate de sugestivă în legătură cu structura statală românească.

În legătură cu Transilvania, Demel subliniază că aceasta este considerată de români drept leagănul legitim al poporului lor și, într-o anumită măsură, ca începutul lor statal. Acolo a apărut pentru întâia oară limba română scrisă, de acolo provine mișcarea modernă națională românească. Se resimte, în epoca noastră, că fără Transilvania n-ar exista o Românie adevărată, în toată plenitudinea ei (p. 6-7).

În interesanta secțiune VI: „Pericolul otoman”, Juliusz Demel prezintă subcapitolul „Transilvania în fruntea apărării împotriva turcilor – Iancu de Hunedoara”, în care relevă figura luminoasă: „de mare comandanț și bărbat de stat a lui Iancu, cel care timp de mai mulți ani, în mod energetic și sigur, a apărat meleagurile românești și ungurești în fața năvălirii otomane” (p. 125).

Tot în acest capitol ne este înfățișată și figura de brav oștean a lui Mircea cel Mare și faptele sale de vitejie. Autorul cărții îl consideră pe domnitorul Țării Românești drept „un conducător energetic și viteaz, deosebit de talentat, bun commandant și om politic, care impune până și turcilor o părere plină de respect, de «cel mai viteaz și mai puternic principe creștin»” (p. 118).

După cronicarul Jan Długosz, care l-a considerat pe Ștefan cel Mare, un erou al lumii creștine, profesorul Juliusz Demel, la rândul lui, apreciază la domnitorul moldovean: „largile orizonturi și marea capacitate organizatorică, politică și militară, agerimea, energia și voința lui puternică”, menționând că el „a reușit ca nimeni altul înaintea lui, să folosească capacitatele materiale și umane ale Moldovei, să o organizeze pe plan intern pe baze mai moderne, să-i apere din greu neatârnă-

dzo sugestivnie nawiązującą do rumuńskiej struktury państowej.

Odnośnie Siedmiogrodu Demel podkreślał, że „jest on uważany przez Rumunów za właściwą kolebkę ich narodu, a w pewnej mierze i zaczątków jego państwości. Tam najwcześniej rumuński język pojawił się w piśmie, stamtąd wywodzi się nowożytny rumuński ruch narodowy. W odczuciu naszej epoki bez Siedmiogrodu nie ma już prawdziwie pełnej Rumunii” (str. 6-7).

W ciekawym rozdziale VI: „Niebezpieczeństwo tureckie” Juliusz Demel zawiera podrozdział „Siedmiogród na czele obrony przed Turkami. Jan Hunyadi”, w którym przedstawia świętlistą postać „wielkiego męża stanu i wodza, przez szereg lat energicznie i skutecznie osłaniającego ziemie węgierskie i rumuńskie przed zalewem tureckim” (str. 125).

W tym samym rozdziale ukazana jest postać odważnego żołnierza Mirczy Starego i jego waleczne czyny. Autor książki uważa hospodara Wołoszczyzny za „władcę energicznego, męskiego, wszechstronnie utalentowanego, dobrego polityka i wodza, nawet w oczach Turków zyskał sobie pełną uznania opinie: »Spośród królów chrześcijańskich najsilniejszy i najdzielniejszy»” (str. 118).

Po kronikarzu Janie Długoszu, który uważały Stefana Wielkiego za bohatera świata chrześcijańskiego, prof. Juliusz Demel, ze swojej strony docenia w mołdawskim hospodarze to, że „Był to niewątpliwie władca o szerokich horyzontach i wielkich zdolnościach organizacyjnych, politycznych, wojskowych, odznaczający się bystrością, energią, silną wolą”. „Potrafił jak nikt przed nim wykorzystać zasoby materialne i ludzkie swego niezbyt wielkiego państwa, zorganizo-

rea, în ciuda unui raport de forțe defavorabile ce existau atunci pe arena internațională” (p. 138).

Despre mișcarea de la 1821 autorul menționează că aceasta, „având eminamente caracterul unei mișcări de eliberare națională și de revoluție socială a fost înfrântă, dar n-a fost zadarnică (...) răzvrătirea puternică și dărăz s-a soldat cel puțin cu căderea puterii fanariote, atât de urate de populație, trecându-se la reorganizarea treptată a sistemului administrativ al principatelor, iar – în perspective mai îndepărtate – a încurajat și activizat păturile mijlocii parțial și pe cele de jos ale societății, trezind conștiința națională și ambițiile românilor” (p. 257).

În amănunțime este prezentată în opusul demelian Revoluția de la 1848 din Moldova, Țara Românească și Transilvania, conchizând că: „aceasta a însemnat un important pas în direcția înlăturării definitive a feudalismului și saltul spre unirea țării. Ideile care n-au putut fi înfăptuite au intrat adânc în conștiința social-politică a întregului popor” (p. 293).

Juliusz Demel, autor și al monografiei despre Alexandru Ioan Cuza înfățișează actul măreț al unirii principatelor și constituirea statului național unitar român în 1918, ca un act progresist prin care: „s-a dat viață năzuințelor hotărâte de secole ale multor generații de români, pentru realizarea unirii depline, într-un stat propriu, ceea ce constituie un drept natural al fiecărui popor, ajungându-se la eliberarea Ardealului românesc, fără de care nu poate fi vorba de o Românie, și la unirea lui cu Muntenia și Moldova acesta constituind un element indispensabil și hotărâtor în opera înfăptuită” (p. 359)².

Urmare a faptului că Danuta Bieńkowska a tipărit, la o editură din Silezia, monografia consacrată primului înfăptitor al unirii Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei, Mihai Viteazul, am găsit, împreună, de cuviință că o lucrare similară consacrată domnitorului Miciei Uniri s-ar impune, și care ar putea fi bine primă în Polonia în climatul existent atunci. Așa s-a născut monografia „Alexandru Ioan Cuza” pe care am salutat-o în paginile săptămânalului ieșean „Cronica”.

De subliniat că toate lucrările istoricului Juliusz Demel au fost bine receptate la vremea respectivă de către istoricii români și polonezi. Am fi lipsiți de obiectivitate, dacă n-am releva faptul că după o jumătate de secol nu s-ar impune o profundă revizuire și noi ediții ale ei, cunoscut fiind că asemenea lucrări n-au mai văzut lumina tiparului în Polonia din 1986.

Nicolae Mares

¹ Juliusz Demel, *Am efectuat cu dragoste și pasiune munca de cercetare legată de Istoria României*, Interviu în Cronica 28/1972; Idem în Nicolae Mares, *Încă Polonia...*, Ed. Colosseum 2008, pp. 329-331.

² Cf. Nicolae Mares, *Istoria României în Polonia*, în „România literară”, nr. 22/1987; Idem, *Un amplu studiu consacrat lui Alexandru Ioan Cuza*, în „România literară”, nr. 4/1949.

wać je wewnętrznie na bardziej nowoczesnych podstawach, obronić jego względna niezależność wbrew niepomyślnemu układowi stosunków międzynarodowych” (str. 138).

O wydarzeniach z 1821 r. autor pisze, że: „Powstanie 1821 r., noszące wybitne znamiona ruchu narodowowyzwoleńczego i rewolucji społecznej, zakończyło się klęską, ale nie było bezwocne (...) ten gwałtowny, silny wstrząs przyniósł przynajmniej upadek znienawidzonych fanariotów, zapoczątkował przyszłą stopniową reorganizację systemu zarządzania księstwami, w dalszej perspektywie ośmielił i zaktywizował średnie, częściowo i dolne warstwa społeczeństwa, pobudził narodową świadomość i ambicję Rumunów” (str. 257).

Demel bardzo szczegółowo opisuje w swojej książce Rumuńską Wiosnę Ludów z 1848 r. w Mołdawii, na Wołoszczyźnie i w Siedmiogrodzie stwierdzając, że „zrobiono znaczny krok w kierunku usunięcia feudalizmu i zjednoczenia kraju, a idee, które nie mogły być jeszcze urzeczywistnione, poczyniły przynajmniej poważne postępy w świadomości społeczno-politycznej całego rumuńskiego narodu” (str. 293).

Juliusz Demel, będący także autorem monografii o księciu Alexandru Ioanie Cuzie przedstawia wielkie zjednoczenie księstw rumuńskich i utworzenie jednolitego narodowego państwa rumuńskiego w 1918 r. jako wydarzenia postępowe, które „wcielały w życie odwieczne, uporczywe dążenia wielu pokoleń Rumunów do pełnego zjednoczenia w obrębie własnego państwa, będące naturalnym prawem każdego narodu. A wyzwolenie rumuńskiego Siedmiogrodu, bez którego nie ma prawdziwie pełnej Rumunii, połączenie go z Wołoszczyzną i Mołdawią – było w tym dziele elementem nieodzownym i decydującym” (str. 359)².

Dzięki temu, że Danuta Bieńkowska opublikowała w jednym z wydawnictw śląskich monografię poświęconą pierwszemu twórcy zjednoczenia Wołoszczyzny, Siedmiogrodu i Mołdawii, Michałowi Walecznemu, doszliśmy wspólnie do wniosku, że podobna praca poświęcona twórcy Małego Zjednoczenia byłaby wskazana i mogłaby być dobrze przyjęta w ówczesnej Polsce. Tak zrodziła się monografia „Alexandru Ioan Cuza”, którą opisałem na łamach jasskiego tygodnika „Cronica”.

Należy podkreślić, że wszystkie prace historyka Juliusza Demela zostały dobrze przyjęte w tamtym czasie przez historyków rumuńskich i polskich. Byłbym pozbawiony obiektywności, gdybym nie podkreślił faktu, że po prawie pół wieku należałyby dokonać głębokiego przeglądu i nowego wydania, ponieważ tego rodzaju prace nie były w Polsce wydawane od roku 1986.

Tłum. Barbara Breabăñ

WRZESIEŃ

09.01. – **Czerniowce**, Bursa Polska im. A. Mickiewicza: Nowo wybudowany i urządzony dom zaczął służyć za Bursę polskiej kształcącej się młodzieży. Na prefecta Bursy powołano katechetę i patriotę ks. Franciszka Wójcika, a dział gospodarczy objęły SS. Rodziny Maryi.

09.01. – **Czerniowce**: Początek roku szkolnego 1905/1906 w Zakładzie Naukowo-Wychowawczym SS. Rodziny Maryi przy ul. Siedmiogrodzkiej 53.

09.01. – **Fürstenthal**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.02.-03. – **Solka, Lichtenberg, Arbora**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.03. – **Witelówka**: Przeżywszy lat 77 zmarł Łazarz Passakas, urodzony w 1828 r., wraz z Borkowskim, Mitkowskim i Pawlikowskim w 1863 r. należący do organizacji powstańczej jako delegat Bukowiny, później ofiarny członek czerniowieckiego TBPiCP, jeden z najhojnieszych ofiarodawców na rzecz budowy ormiańskokatolickiego kościoła w Czerniowcach, za co został odznaczony przez papieża Leona XIII Krzyżem Kawalerskim Orderu Św. Grzegorza, żonaty z Zofią Aritonowiczową. Miał dwóch synów przedwcześnie zmarłych i córkę wydaną za Feliksa Passakasa. Msza św. i pogrzeb Łazarza Passakasa, odprawione przez ks. prał. Kajetana Kasprowicza oraz duchownych dwu innych obrządków katolickich, odbyły się w kaplicy rodzinnej w środę 6 września. Tego dnia za pośrednictwem ogłoszenia w „Gazecie Polskiej” rodzina zmarłego podziękowała wszystkim uczestnikom żałobnej ceremonii.

09.04. – **Czerniowce**: Rozpoczął się rok szkolny uczniów miejscowych szkół średnich. W związku z tym księża katecheci odprawili Msze św. dla uczniów poszczególnych szkół: w kościele ormiańskokatolickim o godz. 8:00 ks. L. Schweiger – dla uczniów obu miejscowych gimnazjów oraz licealistek miejskiego liceum żeńskiego; w kościele jezuickim ks. L. Winter – dla katolików grekoorientalnej szkoły realnej; w kościele rzymskokatolickim ks. A. Opolski – dla uczniów i uczennic seminarium nauczycielskiego.

09.04. – **Kaczyka**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.05. – **Iliszeszty**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.05. – **Kocmań**, sala kasynowa: Monologista Józef Chorąży rozpoczął szereg humorystycznych występów na Bukowinie.

09.<06. – **Czerniowce, Stróżeniec**: Czerniowiecki wikary ks. Józef Krzyżanowski został mianowany administratorem in *spiritualibus* parafii stróżenieckiej.

09.06.-08. – **Czerniowce**: Czterdziestogodzinne nabożeństwo w ormiańskokatolickim kościele parafialnym.

09.06. – **Nowy Soloniec**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.07.-08. – **Mikułowa Polana**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.09. – **Gurahumora**: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

SEPTEMBRIE

09.01. – **Cernăuți**, Internatul Polonez „A. Mickiewicz”: Casa nou construită și aranjată a început să fie folosită ca internat pentru tineretul polonez studios. Ca prefect al Internatului a fost numit catehetul și patriotul pr. Franciszek Wójcik, iar departamentul economic a fost preluat de Congregația Surorilor Familiei Mariei.

09.01. – **Cernăuți**: A început anul școlar 1905/1906 în Unitatea Științifico-Educativă a Surorilor Familiei Mariei de pe str. Siedmiogrodzka 53.

09.01. – **Voievodeasa**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.02.-03. – **Solca, Dealu Ederii, Arbore**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.03. – **Veteleuca**: În vîrstă de 77 de ani a decedat Lazar Passakas, născut în anul 1828, în anul 1863 împreună cu Borkowski, Mitkowski și Pawlikowski aparținând de organizația insurgentilor ca delegat al Bucovinei, mai târziu, membru generos al Societății APAF și L din Cernăuți, unul din cei mai generoși donatori pentru construirea bisericii armeano-catolice din Cernăuți, pentru care a fost decorat de către papa Leon al XIII-lea cu Crucea de Cavaler al Ordinului Sf. Grzegorz, căsătorit cu Zofia Aritonowiczowna. A avut doi fii decedați prematur și o fiică căsătorită cu Feliks Passakas. Sf. Liturghie și înmormântarea lui Lazar Passakas au fost celebrate de către pr. prelat Kajetan Kasprowicz, precum și de doi duhovnici de alte rituri catolice în capela familiei miercuri, 6 septembrie. În această zi prin intermediul anunțului din „Gazeta Polonă” familia decedatului a mulțumit tuturor participanților la ceremonia funerară.

09.04. – **Cernăuți**: A început anul școlar pentru elevii școlilor medii din localitate. În legătură cu aceasta preoții cateheți au celebrat Sf. Liturghie pentru elevii fiecărei școli: în biserică armeano-catolică la ora 8:00 pr. L. Schweiger – pentru elevii ambelor gimnaziilor din localitate, precum și pentru elevele liceului orășenesc de fete; în biserică iezuiților pr. L. Winter – pentru catolicii școlii reale greco-orientale; în biserică romano-catolică pr. A. Opolski – pentru elevii și elevele institutului de învățători.

09.04. – **Cacică**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.05. – **Ilișești**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.05. – **Cozmeni**, sala cazinoului: Józef Chorąży, interpret de monologuri a început o serie de spectacole umoristice în Bucovina.

09.<06. – **Cernăuți, Storojinet**: Pr. vicar Józef Krzyżanowski din Cernăuți a fost numit administrator in *spiritualibus* al parohiei din Storojinet.

09.06.-08. – **Cernăuți**: A avut loc o celebrare de patruzeci de ore în biserică parohială armeano-catolică.

09.06. – **Soloneț Nou**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.07.-08. – **Poiana Micului**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.09. – **Gura Humorului**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.10. – **Bucovăț**: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.10. – Bukowiec: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.11. – Stróženiec: Wybuchł pożar w ubogiej dzielnicę żydowskiej, który mimo interwencji ochotniczej straży ognowej pod dowództwem Mikołaja Zajączkowskiego pochłonął 50 domów mieszkalnych wraz zabudowaniami gospodarczymi. Na wniosek wiceprezydenta Banku Krajowego dr. Kajetana Stefanowicza instytucja ta przekazała 1000 kor. na rzecz stróżenckich pogorzelców.

09.11.-12. – Stulpikany-Schwarzthal: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.13.-14. – Długopole, Wama: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.14. – Czerniowce: Obiekt Bursy Polskiej im. Adama Mickiewicza otwarty i udostępniony wychowanek, których zgłosiło się 70.

09.14. – Czerniowce: Uroczystości odpustowe w rzymskokatolickim kościele Podwyższenia Krzyża Świętego według porządku ogłoszonego w prasie.

09.15. – Kaczyka: Przygodny korespondent podpisany inicjałami W. D. scharakteryzował tę miejscowości jako wieś „położoną w pięknej kotlinie wokół otoczonej leśistymi górami” z dominującą ludnością polską (800 Polaków, 600 Rusinów i 400 Rumunów), która jednak nie korzysta z czytelni założonej przez księży misjonarzy z powodu panującej niemczyzny. W centrum miejscowości znajduje się kopalnia, warzelnia soli i magazyny, a naczelnikami kopalni są bardzo dobrzy Polacy: Barącz (brat artysty rzeźbiarza Tadeusza) i Cehak. W związku z tą korespondencją ukazała się korespondencja ks. Kaspra Słomińskiego, prostująca skrywiony obraz. Zdaniem ks. Słomińskiego uwagi o kaczyckiej czytelni są bezzasadne, ponieważ czytelnia, o której mowa, nie jest polską, a katolicką, i została założona tylko przez misjonarzy na potrzeby dokształcania wszystkich katolików, nie tylko Polaków, a mimo to w jej zbiorach „jest przewaga książek i czasopism polskich”.

09.15. – Luisenthal: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.15. – Radowce: Urządzone przez Radę Kultury Krajowej wyścigi koni włościańskich.

09.16. – Czerniowce, Koło Mieszane TSL: Skarbnik Koła dr Stanisław Sołyński sporządził „II wykaz składek na Dar Narodowy Trzeciego Maja”.

09.16. – Jakubiny: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.17. – Czerniowce, ogród Domu Polskiego: Urządzona przez „Gwiazdę” zabawa ogrodowa z przedstawieniem komedii „Nie mów hop, aż przeskoczysz”.

09.17. – Dornawatra: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.17. – Suczawa, sala Hotelu Centralnego: Humorystyczny występ Józefa Chorążego na korzyść budowy Domu Polskiego w Suczawie.

09.18. – Czerniowce, Kasyno Polskie: Posiedzenie wydziału Koła Polskiego pod przewodnictwem prezesa Feliksa Passakasa.

09.18. – Kyrlibaba: Wizytacja kanoniczna bpa Józefa Webera.

09.19. – Łuka: Przeżywszy 52 lata zmarła dobrodziejka i przykładna Polka Ewelina z Lekczyńskich Korzeniowska, żona Karola. Pogrzeb zmarłej, przewiezionej na cmentarz do Zaleszczyk, odbył się w czwartek 21 września.

09.11. – Storojinet: Într-un cartier evreiesc sărac și bucnit un incendiu care, în pofida intervenției pompierilor voluntari sub conducerea lui Mikołaj Zajączkowski, a mistuit 50 de case locuibile cu tot cu anexe gospodărești. La propunerea vicepreședintelui Băncii Naționale dr. Kajetan Stefanowicz această instituție a alocat 1000 de coroane pentru cei păgubiți din Storojinet.

09.11.-12. – Stulpicani – Vadu Negrilesei: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.13.-14. – Câmpulung, Vama: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.14. – Cernăuți: Clădirea Internatului Polonez „A. Mickiewicz” a fost deschisă și pusă la dispoziția celor 70 de elevi înscriși.

09.14. – Cernăuți: În biserică romano-catolică „Înălțarea Sfintei Cruci” au avut loc celebrările hramului conform programului anunțat în presă.

09.15. – Cacica: Un corespondent ocazional semnat cu inițialele W. D. a caracterizat această localitate ca sat „situat într-o vale frumoasă înconjurată de munți împăduriti” cu o populație majoritar poloneză (800 polonezi, 600 ucraineni și 400 români) care, totuși nu beneficiază de sala de lectură întemeiată de preoții misionari, deoarece domină limba germană. În mijlocul localității se află mina de sare, instalată de recristalizare prin evaporație a sării și magazine, iar conducătorii minei sunt foarte buni polonezi: Barącz (fratele sculptorului Tadeusz) și Cehak. În legătură cu această corespondență a apărut corespondența pr. Kasper Słomiński care corectează imaginea deformată. Conform opiniei pr. Słomiński observațiile despre sala de lectură din Cacica sunt nefondate, deoarece sala de lectură despre care se vorbește nu este poloneză, ci catolică și a fost înființată doar de misionari pentru necesitățile perfecționării tuturor catolicilor, nu numai polonezi, și în plus, în colecțiile sale „predomină cărțile și publicațiile poloneze”.

09.15. – Luisental (așezare lângă Fundu Moldovei): Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.15. – Rădăuți: Au avut loc cursele de cai ale cărărilor, organizate de Consiliul Cultural al Tării.

09.16. – Cernăuți, Cercul Mixt al řSP: Trezorierul Cercului dr. Stanisław Sołyński a întocmit „a II-a listă de contribuții pentru Darul Național de Trei Mai”.

09.16. – Iacobeni: Episcopul Iosif Weber a realizat inspecția canonica.

09.17. – Cernăuți, grădina Casei Polone: A fost organizată o petrecere în aer liber de către Asociația „Gwiazda” cu prezentarea comediei „nie mów hop, aż przekroczyisz”.

09.17. – Vatra Dornei: A avut loc inspecția canonica a episcopului Iosif Weber

09.17. – Suceava, sala Hotelului Central: A avut loc spectacolul umoristic dat de Józef Chorąży în beneficiul construcției Casei Polone din Suceava.

09.18. – Cernăuți, Cazinoul Polonez: A avut loc ședința comitetului Cercului Polonez sub conducerea președintelui Feliks Passakas.

09.18. – Cârlibaba: A avut loc inspecția canonica a episcopului Iosif Weber.

09.19. – Luca: În vîrstă de 52 de ani a decedat Ewelina Korzeniowska născută Lekczyńska, binefăcătoare și poloneză exemplară, soția lui Karol. Înmormântarea răposatei adusă în cimitirul din Zaleșcichi a avut loc joi, 21 septembrie.

09.19.-21. – Cernăuți, terenuri de tenis: A avut loc turneu cu participarea celor mai buni tenismeni din Liov.

09.19.-21. – Czerniowce, korty tenisowe: Turniej z udziałem dwóch najlepszych tenisistów ze Lwowa.

09.<20. – Czerniowce – Wiedeń: Starosta Antoni Sworakowski został mianowany radcą rządu krajowego na etacie rządu w Czerniowcach.

09.21. – Czerniowce: Ukazał się 76. numer 23. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuł „Panom radnym pod rozwałę”, w którym upomniano się o założycie konstytucyjnie zabezpieczonym prawom 9 tys. Polaków mieszkających w Czerniowcach i 1178 (ok. 19%) uczniów narodowości polskiej w czerniowieckich szkołach do rozwoju i kształcenia w duchu narodowym.

09.23. – Horodenka: Prezes bursy ks. kan. Bladowski w asyście miejscowego duchowieństwa rzymskokatolickiego i ormiańskokatolickiego poświęcił Bursę Polską dla katolickich dzieci włościańskich, powstałą w krótkim czasie głównie dzięki staraniom dr. Czesława Niewiadomskiego i dyrektora Zulaufa.

09.24. – Czerniowce: Pierwotnie przewidywane uroczyste poświęcenie Bursy Polskiej im. A. Mickiewicza przez bpa Józefa Webera, ostatecznie przełożone na niedziele 15 października 1905 r.

09.24. – Suczawa: Ślub Józefa Januszowskiego i Emilii z Czerneleckich (córki prezesa Czytelnii Polskiej w Paszkanach) w kościele parafialnym pw. św. Jana Nepomucena.

09.28.-30. – Wiedeń: Franciszek Kosiński – jako jeden z dwóch czerniowieckich delegatów – uczestniczył w obradach wiecu korporacji budowniczych.

09.29. – Czerniowce, Zakład Naukowo-Wychowawczy SS. Rodziny Maryi: Amatorskie przedstawienie wychowanek.

09.<30. – Czerniowce: Przeżywszy lat 64 zmarła Karolina z Eiserów Schliffka, wdowa po Pinkasie z Tarnopola, który jako jeden z nielicznych Żydów bukowińskich przyznawał się do polskości, należał do TBPiCP od jej zaistnienia i zawsze gorliwie je wspierał.

09.30. – Czerniowce: Dyrekcja Bukowińskiego Polskiego Towarzystwa Zaliczkowego i Oszczędności (Wł. Sołyński, A. Böhm, St. Sołyński – księgowy) sporządziła „Sprawozdanie (...) za wrzesień 1905”.

dr Jan Bujak – Kraków

Pismo Związku Polaków w Rumunii | Revista Uniuunii Polonezilor din România

ISSN 1223-4192

Str. Ion Vodă Viteazul nr 5
720034 Suceava
Tel./fax: +40 230 520355
e-mail: redactia_polonus@yahoo.com
www.dompolski.ro

DTP

Kolektyw redakcyjny | Colectivul de redacție

Elżbieta Wieruszewska-Calistru
Barbara Breabă
Maria Metec
Alina Valentina Spaine
Ilona Biseada
Iuliana Agnieszka Dascălu
Ierzynka Michalina Budăș

Druk | Tipar

Przedsięwzięcie jest współfinansowane przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
ze środków otrzymanych od Kancelarii Senatu w ramach sprawowania opieki
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą.

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

S T O W A R Z Y S Z E N I E
„WSPÓŁNOTA POLSKA”

